

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭਾ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
 5450 Lafayette Road, Suite#3,
 Indianapolis, IN 46254
Ph:317-248-4802
 Fax: 317-800-7947
 e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)
 ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
 ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
 1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

PJ Insurance, Inc.
 5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254
For All Your Insurance Needs.
Life, Health & Disability insurance
Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
General Liability & other
"Ask us for new
Obamacare health
insurance quote"
Contact: Satvir K. Singh
Office Manager
Ph:317-248-4802
 Email: info@pjinsuranceinc.com

USPS - PP 1 **Fifteenth Year of Publication** ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ **Price 50¢** Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ **www.punjabtimesusa.com**
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
 Punjab Times, Vol 15, Issue 11, March 15, 2014 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕੱਢੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ; ਦੂਜੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੁਸਤ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੁਣ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਵਿਚ ਤੁਲਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਜੈਨ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਆਗੂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤੀਜਾ ਵਿਧਾਇਕ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਾਸ-ਉਲ-ਖਾਸ ਰਹੇ ਤੇ ਹੁਣ ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ ਤੇ

ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਵਾਰ?

ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਇਹ ਦਲਬਦਲੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਲਬਦਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਨੇਤਰੇ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾਹ ਧੱਕਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਆਖੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਚੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੋਵਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ

ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਰਸਮੀ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹਰਚੰਦ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਚ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਭਦੌਤ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਉੱਘੇ ਗਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਕੌਤਕੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਤੁਰਿਆ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਠਿੰਡੇ ਪੁੱਜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ

ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਵਾ ਵੀ ਸ.

'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਨੇ ਗੱਠਜੋੜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ., ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ) ਨੂੰ 2012 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 6 ਫੀਸਦੀ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਆਗੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਕਾਰਨ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ 'ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਨਾਲ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC **Immigration Lawyers**
WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ
 *ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
 *ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
 *ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
 *ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
Ph:248-254-3441
 Fax:(248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro
 Herman Singh Dhade
 Immigration Lawyer
 7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

World Wide Travel
www.fly2world.com
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ \$1025*
ਦਿੱਲੀ \$875*
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ \$995*
DETROIT 734 838 9998
CHICAGO 312 224 8800
 *ਰੇਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਰਾਊਂਡ ਟ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ ਹਨ।
 *ਰੇਟ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉਪਰ ਗੁੰਬਦ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਡਲ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਐਤਵਾਰ, 23 ਮਾਰਚ 2014 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਿਹਾੜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਦਮ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ 17 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 23 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਏਗਾ।

ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ 14 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਹੋਣਗੇ। 20 ਅਪਰੈਲ 2014 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 20 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਓ ਜੀ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ: ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ (ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ) ਫੋਨ: 773-251-4476

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

Sikh Religious Society of Chicago, Palatine

1280, Winnetka St. Palatine, IL 60067 Ph. 847-358-1117

ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 15 ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਲਾਕ

ਰਾਏਪੁਰ: ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਘਾਤ ਲਗਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 15 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਅਤੇ ਇਕ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਇਥੋਂ 400 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਜੀਰਮ ਨਾਲੇ ਉਤੇ ਇਸ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੁਕਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 2010 ਦੇ ਉਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 76 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ 44 ਮੈਂਬਰੀ

ਟੀਮ ਇਸ ਨਾਲੇ 'ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗ ਧਮਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਟੀਮ ਦਾਂਤੇਵਾੜਾ ਨੇੜਲੇ ਤੋਗਾਪਾਲ ਦੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੀਰਮ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਜ 'ਤੇ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁਕਾਬਲਾ 3 ਘੰਟੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਲੈ ਗਏ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਈ ਵਿਚ ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕਾਫਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 25 ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਚ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਦਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਰੈਂਕ ਦਾ ਇਕ ਅਫਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਟੀਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਹਮਲੇ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੌੜ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਬਾਈਲ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਦੇਣ ਲਈ 3000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੂਰ-ਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸਰਵਿਸ ਆਬਲੀਗੇਸ਼ਨ ਫੰਡ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਦੱਬੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ 2200 ਟੈਲੀਕਾਮ ਟਾਵਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਜਗਰਾਉਂ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਾਰਨ ਕਰੀਬ 21 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸੇ ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਲੁਬਰਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ 29 ਦਸੰਬਰ 1992 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਸਟਾਫ਼ ਜਗਰਾਉਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ 22 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਤਸੱਦਦ ਚਲਾਇਆ

ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 1993 'ਚ ਮੌਕੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਲੀਹਾ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਹਰਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਘੋਟਣਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਾਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2002 ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਥਾਣਾ ਜਗਰਾਉਂ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ 2005 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਵਿਗਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨਯੋਗ

ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਗਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਏ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਬਕਾਏ ਚੁਕਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵਿਗਿਆਪਕ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਵੱਲ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮਜਬੂਰੀਵਸ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ:

ਏ ਜੇ ਸੰਧੂ, ਸ਼ਿਕਾਰੋ
ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ
ਹੈਰੀ ਘੁਮਾਣ, ਇੰਡੀਆਨਾ
ਵਿਕੀ ਵਾਸੂਦੇਵਾ, ਮਿਲਵਾਕੀ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕਾਲੜਾ (ਲਾਈਵ ਟੂ ਯੂ), ਸ਼ਿਕਾਰੋ

-ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਲਾਪਤਾ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ

ਕੁਆਲਾਲੰਪਰ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼): ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਡਾਰਾਂ ਨੇ 239 ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਇਚਿੰਗ ਲਈ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ 'ਸਟਰੇਟ ਆਫ ਮਲਕਾ' ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਰਾਡਾਰ ਨੇ 'ਸਟਰੇਟ ਆਫ ਮਲਕਾ' ਤਕ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਥਾਂ ਉਥੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਯਾਤਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕ ਏਅਰ ਕੰਟਰੋਲ ਟਰੈਫਿਕ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਕ ਸੈਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ

ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕਸਬੇ ਕੋਟਾ ਬਾਰੂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ ਉਡਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਰ ਮਲਕਾ ਸਟਰੇਟ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਟਰੇਟ ਆਫ ਮਲਕਾ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਤੱਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਪੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਟਾ ਬਾਰੂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਧਰ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਕ ਇਰਾਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭੇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ

ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਨੇ ਐਮ. ਐਚ. 370 ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਏਜੰਟਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਇਟਾਲੀਅਨ ਅਤੇ ਇਕ ਆਸਟਰੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਚੈਕ-ਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਲੋਕ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a Home in Michigan
 "Always Go with the Winner"

COLDWELL BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170
 Email: KarnGill@Hotmail.com
 Website: www.KarnGill.com

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼): ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਖੇਡ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਆਪਣਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੀ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚੇ ਸੌਲੇ ਅਤੇ ਗਰੁਪ ਡਾਂਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮਾਂ ਭੰਗੜਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੇਲੇ ਲਈ ਸਭ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

ਆਈ ਆਰ ਐਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ, ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਾਂਟਰੈਕਟ, ਐਸਟੇਟ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ, ਨਵੇਂ ਬਿਜਨਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ, ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਪੱਤਰਾਂ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਰਜੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph:248-982-2036
 Fax:616-855-5575

Office Locations
 38969 Cheshire Dr., Northville, MI 48167
 38565 Joy Rd., Westland, MI 48185

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA Master in Taxation. IRS Enrolled agent, Notary Public

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
 For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

INDIAN BAZAAR

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

ਇੰਡੀਅਨ ਬਜ਼ਾਰ

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ
 DESIGNER LEHANGAS, SUITS, SAREES, KIDS WEAR

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ, ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ
 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ

Preet BOUTIQUE

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੋ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387
 E-mail: spkaurus@yahoo.co.in
 Facebook preetboutique

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਭਾਰ ਘਟਾਓ, ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰ ਵਧਣ, ਸੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕਬਜ਼, ਕਮਰ ਦਰਦ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਹਰਦਮ ਥਕੇ ਰਹਿਣ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ 72 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਰਬਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

Safe & Easy Weight Loss
Ph:317-886-4858
 www.punjabweightloss.blogspot.com
 www.goherbaliife.com/skaur

ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣਿਆ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਰਾਖਵੇਂ) ਤੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਖੇਡਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ. ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸ. ਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਰੀ ਘੜੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਲਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਲਈ। ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਲਸ਼ਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਹੋਰ

ਧੜੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਤਾਂ

ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਐਸੋਸੀਏਟ ਮੈਂਬਰ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਜੀਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਲਈ ਵੀ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਬੈਂਸ ਭਰਾ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵੀ ਮਾਹੌਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਲਮਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਾਮ ਨਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ

ਹਨ ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਗੈਰ ਸਿੱਖ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹਲਕੇ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ, ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹਰ ਵਾਰੀ ਹਲਕਾ ਬਦਲ ਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਦਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ ਬਾਹਰੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੋਧੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਉਲਝੀ ਪਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਰਾਖਵੇਂ) ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਨਾਮ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਐਲਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਜਵੀ, ਉਹ ਫ਼ਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਾ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਖੋਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਲਚਲ ਹੋਈ। ਮਰਹੂਮ ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਭੱਟੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡਾ ਖਲਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਨੇ ਬਕਾਇਦਾ ਸੈਕਟਰ 17 ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੈਕਟਰ 17 ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਵੀ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਚਨਚੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਈਮੇਲ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਆਪ ਵਿਚਲੀ ਗੁੱਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ 'ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਖਫ਼ਾ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਵਿਤਾ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਵਲੰਟੀਅਰ ਖਫ਼ਾ ਸਨ।

ਪਟਿਆਲਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਦਬਦਬਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਿਆਂ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣਾ ਇਥੋਂ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਦਾ ਤੇ ਜਿੱਤਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1967 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ 12 ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਠ ਚੋਣਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਲੜੀਆਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਰਾਜਨੀਤੀ ਪੱਖੋਂ ਇਥੇ 12 ਵਿਚੋਂ 7 ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ। ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ (1977), ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ (1996-1998) ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ (1980) ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ 1989 ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਨੋਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ।

ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2009, 2004 ਤੇ 1999 ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲੀ। ਹੁਣ ਚੋਥੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਥੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੀ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿੱਤੇ। ਉਹ 1977 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰੇ। 1980 ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹੱਦੀ ਤੋਂ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਪਰ 18 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 1998 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਤੋਂ 37 ਹਜ਼ਾਰ

ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ।

ਪਹਿਲਾਂ 1967 ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ

ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਚੋਣ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਾਚੀ ਬੀਬਾ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 1985 ਵਿਚ ਲੜੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਤੋਂ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾਂ 1972 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੱਤਪਾਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏਵਾਲੇ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। 1992 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਮੌਕੇ ਇਥੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਸਿੰਗਲਾ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਪਰ 1996 ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਨੇ 80

ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਗਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ।

ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਦੀ ਰਾਜ ਮਾਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਉੱਪਰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਬਦਲੇਗੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਦਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਟੋਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ ਹੈ।

ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪਾਲ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਮੌਕੇ ਹਰਿਆਣਵੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ 'ਆਪ' ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੋਕ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲਾ ਤੇ ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਅਜੇ ਚੌਟਾਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਭਰਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੈਰ

ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਲੜਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਆਗੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਮਾੜਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ

ਸਭਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਟ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਮਾਹੌਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੇਗੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦਸ ਵਿਚੋਂ ਨੌਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਜਨਹਿੰਤ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ

ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਕਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਜਨਹਿੰਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਆਗੂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਜਨਹਿੰਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਨੋਦ ਸ਼ਰਮਾ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਜਨਹਿੰਤ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਗੂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਣ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ 'ਆਪ' ਦਾ ਦਖਲ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜਾਟਾਂ, ਖਾਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ।

Matrimonial

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਕੰਬੋਜ ਸਿੱਖ 5'-5", ਉਮਰ 32 ਸਾਲ, ਯੂ ਐਸ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਕਾਇਰੋਪੈਰੈਕਟਰ ਲੜਕੀ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਅਮਰੀਕੀ/ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਕੰਬੋਜ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮੈਰਿਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ, ਚੰਗਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਵੇ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 661-993-6583

ਕੰਬੋਜ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-5", ਬੀ ਐਸ ਸੀ, ਬਿਜਨਸ ਐਨਾਲਾਈਜ਼ਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਐਚ-1 ਜਾਂ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਏ ਲੜਕੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 601-473-9617, ਈਮੇਲ: santokh01@hotmail.com

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਮਾਤਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸ; ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ 60ਬੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਅਚਾਨਕ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ ਕਰੀਬ 75 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ।

ਮਾਤਾ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸੌਸ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਪਤੀ ਸ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪੁੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਪਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ

ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ

ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 847-387-3523 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਭੁੱਲਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਟਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਖਾਤਕੂ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 27

ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਪੀ. ਸਦਾਸ਼ਿਵਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 27 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਜੀ.ਈ. ਵਾਹਨਵਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਿਹਤਮੰਦ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਨਾਰੀਅਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਲੈਕਚਰ 16 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਖਾਣੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਆਉਂਦੀ 16 ਮਾਰਚ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਲੈਕਚਰ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੋ ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਲੈਕਚਰ ਡਾ. ਓਮ ਜੌਹਰੀ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਨਾਰੀਅਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਜੌਹਰੀ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਨਾਰੀਅਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਜੌਹਰੀ ਏ ਏ ਆਰ ਪੀ ਦੇ ਸੇਫ ਡਰਾਈਵਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਲੈਕਚਰ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯੋਗਾ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਹੱਸਮੁੱਖ ਸੁਭਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਡਾ. ਜੌਹਰੀ ਲਾਫਟਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਡਾ. ਜੌਹਰੀ ਫੋਨ 847-985-6677 ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 773-251-4476 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੱਰੀ ਕੁਕ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੱਰੀ ਕੁਕ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਜੋੜੇ (ਫੈਮਿਲੀ) ਨੂੰ ਪਹਿਲ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 515-291-1961

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

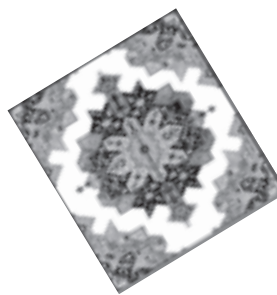
ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

Punjab TimesEstablished in 2000
15th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com**Editor:**Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Photographer**Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703**Our Columnists**Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Correspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to**
Chicago jurisdiction.

ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ: ਕਲਕੱਤਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ
ਸਕੱਤਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ
ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫੌਜੀ
ਹਮਲੇ ਅਤੇ 1984 ਤੋਂ 1995 ਤੱਕ ਦੇ ਡੇਢ
ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਵੇ।ਸ੍ਰੀ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ
ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
ਉਪਰ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਲਈ ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰੇ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ
ਉਤਨਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਲ ਦੇ ਲਾਏ
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ
ਇਸ ਘਿਨੌਣੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 1989,
1997, 2007 ਅਤੇ 2012 ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੀ
ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1998, 2004,
2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 1984 ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ
ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸੰਤਾਪ 'ਚੋਂ ਹੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ
ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
ਬੇਗੁਨਾਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ
ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ
ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਗਾਹ ਮੁਖੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਖਾਲੜਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਵਾਰਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ
ਗਈਆਂ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ
ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 1997
ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ
ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 1984 ਦੇ
ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਜਾਂਚ
ਲਈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ
ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

‘ਆਪ’ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ
(ਆਪ) ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਹੋਰ 61
ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਢੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ
ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਹਲਕੇ
ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ
ਛੋਟੇਪੁਰ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ
ਨਵੀਂ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਚਾਰ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਬਾਈ
ਇਕਾਈ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
(36 ਸਾਲ) ਨੂੰ ਕਰਨਾਲ ਤੋਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ
ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (53) ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ
(ਐਸ.ਸੀ.), ਲਲਿਤ ਅਗਰਵਾਲ (39) ਨੂੰ
ਭਿਵਾਨੀ-ਮਹਿੰਦਰਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪਰਸੋਤਮ ਡਾਗਰ
(32 ਸਾਲ) ਨੂੰ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ
ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁੱਲ
10 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ‘ਆਪ’ ਨੇ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬੰਗਲੌਰ ਕੇਂਦਰੀ ਲੋਕ ਸਭਾ
ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਨਫੋਸਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਵਿੱਤੀ
ਅਫਸਰ (ਸੀ.ਐਫ.ਓ.) ਵੀ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਸ਼ੀਸ਼
ਕੋਤਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗਾ। ਕੋਤਨ ਦੇ
ਨਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ
ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ
ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।ਦੱਖਣੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਰਨਲ ਦੇਵਿੰਦਰ
ਸ਼ੇਰਾਵਤ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ
ਸਮੇਤ 13 ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ 131 ਲੋਕ
ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਤੁਰਿਆ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਠਿੰਡੇ ਪੁੱਜਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਈ ਧੜਿਆਂ ਨਾਲ
ਜੁੜੇ ਆਗੂ ਵੀ ਆਏ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ
ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਖੁੱਲ੍ਹ
ਕੇ ਭੜਾਸ ਕੱਢੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵਿਚਾਲੇ
ਹੋਏ ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਬਠਿੰਡਾ
ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ
ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵਿਰੁਧ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ।
ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ
ਕੇ 13 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ
ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਬਾਰੇ
ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਅਜੇ ਦੇਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ
ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸੀਟ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼
ਕਰ ਕੇ ਬਾਕੀ 11 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ
ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲ) ਵੀ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ
ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇ
ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ
ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘਬਾਦਲ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ
ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਤੰਗ
ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਜ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਇਹ ਵੀ
ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ
ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ ਪਰ
'ਆਪ' ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਥਾਂ
ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਅੜੀ ਕਾਰਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਉਧਰ,
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਖਾਸ ਰਹੇ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ
ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਰੂਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਡਟ
ਗਏ ਹਨ।ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਸਗੋਂ
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ
ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦਾ ਗਠਨ
ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ
ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ
ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਹੁਣ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਲੜ ਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ
ਬਾਦਲ ਕਿਹੜਾ ਸਿਸਟਮ ਬਦਲਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ।

ਹਿੰਦ-ਪਾਕੀ ਸੀਮਾ ਨੇੜਿਉਂ 40 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਫੜੀ

ਅਟਾਰੀ: ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ
ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ
ਬਲ ਦੀ 50ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ
ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ
ਅਸਫਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੈਕਟਰ
ਦੀ ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀ ਰਤਨ ਖੁਰਦ ਨੇੜਿਉਂ
40 ਪੈਕਟ ਹੈਰੋਇਨ, ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ, ਤਿੰਨ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅਤੇ 18 ਹੋਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ।
ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀ ਦਾਉਕੇ ਨੇੜਿਉਂ ਵੀ ਇੱਕ
ਪੈਕਟ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ।ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਕੁੱਲ 41
ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ
ਕੀਮਤ 205 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੀਮਾ
ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਖਾਸਾ
'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ
ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤੋਮਰ
ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀ ਰਤਨ ਖੁਰਦ
ਨੇੜੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ
ਕੋਲ ਹੋਈ ਹਲਚਲ ਕਾਰਨ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ
ਲਲਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ
ਗਈਆਂ।

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੋਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ: ਜਥੇਦਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ
ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ
ਕਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ
ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੋੜ
ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ
ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੋਧ
ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ
ਸਬੰਧੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ
ਵਿਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ
ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜ ਰਹੇ
ਹਨ ਜੋ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ
ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਸੰਮਤ 546
ਅਨੁਸਾਰ 14 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ
ਸਬੰਧੀ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ
ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ
ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ
ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ, ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ,
ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਕੈਲੰਡਰ
ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੈਲੰਡਰ 2010 ਵਿਚ
ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।
ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ
ਕਰਦਿਆਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ
ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ
ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ
ਸੋਧ ਸਬੰਧੀ ਸੁਝਾਅ ਪੁੱਜੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ
ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਗਲਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ
ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦਿਨ
ਤਿਉਹਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ
ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਵੀ
ਇਸੇ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਨ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕੱਢੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੋਈ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ.
ਜੀਤਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ
ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੱਬੀ-ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ
ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਸਿੰਧੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ
ਅਰਵਿੰਦ ਖੰਨਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਕੈਪਟਨ
ਨੂੰ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ
ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ
ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰਮੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ
ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦਲਬਦਲੀ ਕਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ
ਨੂੰ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ
ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਹਲਕੇ ਤੋਂ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ
ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ
ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ. ਬੀਰਮੀ ਵੀ ਲੁਧਿਆਣਾ
ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ
ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ
ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ
ਤੱਕ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਸੰਤਾਪਨਾ ਧਿਰ ਵਿਰੋਧੀ
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਵਿਚ
ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ
ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਧੜੇਬੰਦੀ ਹੈ।
ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਧੜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ
ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਕਲੇਸ਼ ਮੁੜ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕਲੇਸ਼ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਛਾਟੀ ਤੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਦਬਦਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰੱਦਬਦਲ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਮੀਤਸਰ (ਸ਼ਹਿਰੀ) ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜੀਵ ਭਗਤ, ਰੋਪੜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਸਲ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਮੇਂ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੇਖੇ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਉਪਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਸੈਣੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ (ਦਿਹਾਤੀ) ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਬਾਪਣ

ਵੇਲੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉੱਠੀਆਂ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੂਰਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਵਾਇਟੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਮਾਲਤੀ ਬਾਪਰ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ

ਕੇ.ਐਲ ਸ਼ਰਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਮੁਤਾਬਕ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਸਤੀਫੇ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਅੜਿੱਕੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਹੋਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵਾਰਾਨਸੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ

ਲਈ ਲੜਾਉਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਤਿੱਖੇ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਤੇ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵਾਰਾਨਸੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਥੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ.ਪੀ. ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸਖ਼ਤ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਟਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਵਾਕਈ 'ਮੋਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ' ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਉਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਭੁਪਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 'ਚਾਏ ਪੇ ਚਰਚਾ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਮਹਿਲਾ ਆਗੂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਰੜਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ

ਹੈ ਕਿ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਦਬ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਲੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪੁੱਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਉਂਝ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ

ਐਮ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਬੱਧ ਸੈਨਿਕ ਵਾਂਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹਰਫ਼ ਆਏਗਾ ਤੇ ਨਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਸੌਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਏਗਾ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਵਾਰਾਨਸੀ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਐਮ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੋਦੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਿਚ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਪੋਸਟਰ ਜੰਗ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਘੜੀ ਹੋਈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

JSR TRUCKING, INC.

ਡਰਾਈਵਰ, ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

OH, KY, IN, NJ, PA, NY, MD, DE, KS, MO, OK, AZ, CA
MOST TRIP FROM IN, KY, OH TO PA, NJ, NY.

For IN, OH, KY to NJ, PA, NY

\$600.00 Round Trip

ਲੋਕਲ ਡਰਾਈਵਰ 40 ਸੈਂਟ ਮੀਲ

ਲੌਂਗਹਾਲ 38 ਸੈਂਟ ਮੀਲ

ਇਕ-ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 317-702-2803 ਜਾਂ 317-215-4536

Two Bay Truck Wash Available For Lease or Sale

Available from 1st of April 2014. Truck Wash in Illinois on I-80 Very Good Location with 2 Acres of Land which can be used for variety of purposes.

ਟੂ ਬੇਅ ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਸੇਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਇਲੀਨਾਏ ਵਿਚ ਆਈ-80 ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਜ਼ੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ।
ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤੀ
ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ।

Contact: 317-222-1931

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ
ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ
ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ
ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ
ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ

*ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ

*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis, MN 55426

ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਬੀਰਮੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ 'ਹੱਥ' ਛੱਡ 'ਤੱਕੜੀ' ਵਿਚ ਬੈਠੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲਬਦਲੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਵੀ ਸਪੀਕਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਹਲਕੇ ਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਹਲਕੇ ਤੋਂ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਬੀਰਮੀ ਵੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਬੀਰਮੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲਈ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਸੀਟ ਛੱਡਣੀ ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਡਿੱਗਿਆ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸਿਪ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦਾ ਆਲਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ

ਹੁਣ ਹਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਿਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਰਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ।

ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 1997 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਦੀਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਲਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਨ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਲਮ ਛਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰਮੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਵੀ 'ਹੱਥ' ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਗੁੱਟਬਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਧੜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਬਟਾਲਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸੇਖੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਪਾਰੀ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਤੋਂ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਕਰਵਾਏ।

ਉਧਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਲੜੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2002 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰੇ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ 2007 ਤੇ 2012

ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2009 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ 'ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੱਟਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਧੋਖਾ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਜਾਟ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਓ.ਬੀ.ਸੀ ਕੋਟੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਕਦਮ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ।

ਇਥੇ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਓ.ਬੀ.ਸੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਹੇਠ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ

ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੋਰ ਨੌਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਾਟ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਯੂਨਿਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਮੈਂਬਰ

ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਓ.ਬੀ.ਸੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਅਟਕਾਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੋ ਫ਼ੀਸਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਜੱਟ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਖਾਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕਰੀਮੀ ਲੋਅਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ 27 ਫੀਸਦ ਓ.ਬੀ.ਸੀ ਕੋਟੇ ਤਹਿਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਤੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਆਈਆਂ

ਜਥੇਦਾਰ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦੇ ਕੰਮ

ਤਰਨਤਾਰਨ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਐਲਾਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਪੰਚੀ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚਾਰ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ।

ਜਥੇ. ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ 1961 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਤੋਂ 1977 ਵਿਚ ਸਵ: ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ। 1980 ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਤੋਂ ਸਵ: ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਤੋਂ 141 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ। 1997 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਾ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। 2002 ਵਿਚ ਮਾ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ।

2007 ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਥੇ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪੇਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। 2012 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਹਲਕਾਬੰਦੀ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਹਲਕਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇ. ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਕੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇ. ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਠੇ ਸਵਾਲ

ਮੁਹਾਲੀ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਰਹੇ ਜਨਤਾ ਲੈਡ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਦੇ ਕੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਬਕਾ ਕਸੂਤੇ ਫਸ ਗਏ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਜਨਤਾ ਲੈਡ ਨੂੰ 127 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਵਿਕਾਸ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਤੇ ਫੀਸ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਜਨਤਾ ਲੈਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਮੁਹਾਲੀ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਵੀ ਬਦਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਦੋਂ ਇਸ

ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਇਸ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ

ਉਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਸਾ ਨੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ

'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਕੇਸ ਚੱਲਿਆ ਪਰ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਗਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ ਹਾਰ ਗਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਨਵੀਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੀੜੀ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਪਿਆਦੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ

ਅਸੀਂ ਉਹ ਦਿਨ ਵੇਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਕਸਰ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਧਰਮ ਦਾ ਜੋ ਏਨਾ ਹੀ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਹਰੇ ਚੁੱਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹ ਨਾਹਰੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਤੁਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਏਦਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਅਮੀਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਭੇਡ ਹਿੰਦੂ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਨ ਸੰਘ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਧਿਰ ਸੀ, ਜੋ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਤਿੱਖੇ ਨਾਹਰੇ ਹੇਠ ਮਾੜੇ-ਧੀੜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਜਦੋਂ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਾਉਣ ਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਜਨ ਸੰਘੀ ਉਸ ਨਾਲ ਖੜੋਤੇ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਮੰਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਭਾਅ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਵੱਲ ਆਮ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ।

ਹੁਣ ਨਕਸ਼ਾ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਸਭ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਕੂਆਇਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਝੁੰਗਾ ਜਿਹਾ ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਲੇ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾ। ਅਮਲੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕਰਨਾਟਕਾ, ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਅੰਕੜੇ ਭੇਜ ਕੇ ਇਸ ਬਦਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਲੈ ਲਏ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਾ ਲੈ ਸਕੀ। ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 66 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮਸਾਂ ਅੱਧੀ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਧਰਨੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਇਸ ਵਕਤ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਜੀਪਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਵੱਧ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਹ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਵੇ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਦੀ ਜੇਬ ਕੱਟੀ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਫਾਈਲਾਂ ਫੋਲਣ ਰੁੱਝੀ ਰਹੇ। ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹੋਰ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਜਵਾਂ ਝੂਠ ਏਨੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਲੋਕ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਣ।

ਤਸਵੀਰ ਉਦੋਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕੋ ਸਾਲ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 179 ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਖਬਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਏਨੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕਣ ਦੀ ਪੀੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ।

ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਆਰਥਿਕ

ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ

ਜ਼ੋਨ, ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਤੇ ਸਨਅਤਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਦੀ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਵੀ। ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਜੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਹੁਣ ਬਦਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰਫਤਾਰ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਤੇ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤ ਲੱਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਨਅਤ ਲੱਗੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਛੁਡਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਥੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਜੜ ਕੇ ਚਾਰ-ਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ

ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਨਵੇਂ ਥਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ 'ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ' ਲਾਉਣ ਤੁਰ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛੁਡਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਥੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ 'ਪਰ-ਪ੍ਰਾਤੀਆ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਰਾਏ ਪ੍ਰਾਤ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਲੱਖ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਛੁਡਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਡਿੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਏਕੜ ਤੱਕ ਵਿਕਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਨੇ ਖਰੀਦਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਝਗੜਾ ਪੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅੱਧੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਿਕੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਜੇਕੀ ਧੱਕਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ।

ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਇਹੋ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੰਤਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਿਰ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ, ਪੈਸਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜਵਾਈ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਜਾਂ ਵਾਜਪਾਈ ਦਾ ਜਵਾਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਉਸ ਦੀ ਭਾਣੀ ਦਾ ਪਤੀ ਰੰਜਨ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਉਸੇ ਖੇਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪ ਉਭਾਰੇ ਧੀਰੂ ਭਾਈ ਅੰਬਾਨੀ ਵਰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਚਰਚਾ ਸੁਣੀ ਸੀ ਕਿ ਟਾਟੇ-ਬਿਰਲੇ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਉਠੇ ਅੰਬਾਨੀ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਜੀਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੰਗਿਆ ਮੁੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਗਈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨੀਲਾਮੀ ਦਾ ਮਾਲ ਬਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਟੀ ਐਨ ਸੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਇੱਕ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਬੜਾ ਵਿਵਾਦ ਛਿੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਸਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਨਿੱਖਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੰਨ-ਵੇਅ ਟਰੈਫਿਕ ਚੱਲਦਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਜਨਰਲ ਵੀ ਕੇ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ਕ ਖੁਫੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ: ਰਾਅ ਅਤੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ 5 ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਓਰਟੀ ਫੋਰਸ, ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਐਫ, ਆਈ ਟੀ ਬੀ ਪੀ, ਆਸਾਮ ਰਾਈਫਲਜ਼ ਵਰਗੇ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਾਜ਼ਕ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੌੜੇ ਜਾਂਦੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਵੰਨ-ਵੇਅ ਟਰੈਫਿਕ ਦਾ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਅਫਸਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੱਛਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਇਸ ਵਕਤ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਜੀਪਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਵੱਧ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਹ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਵੇ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਦੀ ਜੇਬ ਕੱਟੀ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਫਾਈਲਾਂ ਫੋਲਣ ਰੁੱਝੀ ਰਹੇ। ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹੋਰ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਜਵਾਂ ਝੂਠ ਏਨੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਲੋਕ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਣ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਅੱਗੇ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਉਤੇ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਟੁੱਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬੈਠੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੇਖ ਲਓ, ਅਸੀਂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਗੰਦ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿਤਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਸਕੀਮਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਫਾਹਾ ਵੱਢ ਕੇ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਠੇਕੇ ਉਤੇ ਕਾਰਿੰਦਾ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਆਚਾ ਪੈਸਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਸਿੱਕਾ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸੋਝ ਰਹੇਗੀ। ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਜੀ ਦੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਗੁਆਚਾ ਪੈਸਾ ਲੱਭਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਕਢਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਉਸ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਪੈਸੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਰੇ ਨੇਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਜੀ ਬਾਰੇ ਕਈ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਤਾਂ ਹੈ, ਇਸ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ।

...ਤੇ ਪ੍ਰਜੀ ਦੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਲਾਈ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਟੀਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਪਿਆਦੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਪ੍ਰਜੀਤੰਤਰ ਦੀ ਇਸ ਭੱਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਮਝੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਚਾਰੇ!

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLYBIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ,
ਸਹਾਇਕ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਤੇ
ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 816-806-6065

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 15 ਮਾਰਚ 2014

ਚੋਣ ਨਗਾਰੇ 'ਤੇ ਚੋਟ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਨਗਾਰੇ ਉਤੇ ਚੋਟ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੋੜ-ਤੋੜ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਫਿਰਕੀਆਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਭ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਕ ਤਾਂ ਐਤਕੀਂ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਦਾ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗੇਗਾ, ਦੂਜਾ ਇਸ ਵਾਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਭੜਥੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਫਿਲਹਾਲ ਆਮ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭਾਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦ ਨਹੀਂ; ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਮੱਲ ਮਾਰੀ, ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਕੇ-ਥੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸੀਮਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੇ ਆਮ ਵੋਟਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਚਾਈ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਜਪਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਥੇਬੰਦ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਾਹਵਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਐਤਕੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇਗੀ, ਉਹ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਬੇਹੱਦ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੇ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਸਿੱਧਾ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਇਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਖੁੱਸ ਗਿਆ; ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਜੋਗੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਰਾਹੁਲ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫਿਲਹਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿੱਧਾ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੰਦਰ ਤਿੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਇਕਜੁੱਟ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ। ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 13 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਗਹਿ-ਗੱਡਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਵੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ 'ਤੱਕੜੀ' ਵਿਚ ਤੁਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਇਉਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਆਮਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰ ਬਹੁਤੀ ਉਚੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਣਾ ਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ, ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਰਾਸ ਆ ਰਹੀ ਹੈ; ਬਲਕਿ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਟਿੱਲ ਵੀ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ., ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ), ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੀ ਹੁਣ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਮੁਖੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਮੁਖੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੂਬੇ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਉਂਗਲ ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਪੈਂਠ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਭੁਗਤਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪੰਥਕ ਸਲੋਟਾਂ?

ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗੋਲਕ ਦੀ ਲੋੜ ਕੋਈ ਨਾ, ਮੂੰਹ ਗਰੀਬ ਦੇ ਪਾਇਉ ਦਸਵੰਧ ਭਾਈ। ਸ਼ਬਦ-ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਲ ਪੂਰਾ, ਸਾਦਾ ਕੱਟਿਉ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੰਥ ਭਾਈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਰਟ ਲਾਈ, ਟੁੱਟੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੂੜ ਦੀ ਪੰਡ ਭਾਈ। ਬਾਹਰੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਹਾੜੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹਉਮੈ ਦੁਰਗੰਧ ਭਾਈ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਏਕੇ ਦਾ ਭੁੱਲ ਹੋਕਾ, ਉਥੇ ਝੂਠ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਫੰਡਿਆ ਏ। ਧੜੇ ਬਣੇ ਹਜਾਰਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ, ਐਥੇ ਪੰਥ 'ਸਲੋਟਾਂ' ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਏ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ!

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਾਂਗਰਸੀਏ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੂਝਵਾਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਠਾ ਤਵਾ ਪਤੀਲੇ ਦੇ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, 'ਤੂੰ ਕਾਲਾ, ਤੂੰ ਕਾਲਾ!' ਭਾਜਪਾ ਬਾਬਤ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਪਦਿਕ ਦੇ ਰੋਗ ਵਾਂਗ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸੂਝ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਨਹੀਂ।

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ)-ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀਆਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਪੂਰ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪਿਆਰ ਸੀ।

ਲਗਾਤਾਰ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਝੇ ਹਥਕੰਡੇ ਵਰਤਣ

ਪ੍ਰੋ. ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: 925-683-1982

ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਪਰ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਜਾਂ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਟਿਕਟ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਜਿਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵੋਟਰ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਬਦਮਾਸ਼ ਜਾਂ ਗੁੰਡਾ ਹੋਵੇ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਤਾਕਤ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (ਪਾਵਰ ਕੁਰੱਪਟਸ ਦਿ ਮੈਨ; ਐਬਸੋਲਿਊਟ ਪਾਵਰ ਕੁਰੱਪਟਸ ਐਬਸੋਲਿਊਟਲੀ)। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਇਸ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ, ਫਿਰ ਹੋਰ ਘੁਟਾਲੇ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫੌਰੀ ਇਲਾਜ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦੋਂ 1950ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਮੋਹਰੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਭਿਆਨਕ ਰੇਲ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ। ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਹਾਦਸੇ, ਘੁਟਾਲੇ ਠੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ 'ਤੇ ਜੁੱਤ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਰਕਦੀ।

ਆਓ, ਹੁਣ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲ ਮਾਰੀਏ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਜਨ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਛੇਵੀਂ-ਸੱਤਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਰਾਮਪੁਰਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਮਹਾਜਨਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੀ-ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੇ, 'ਆਓ ਸਾਥਾ ਵਿਚ ਚੱਲੀਏ।' ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਲਕੀ ਕਸਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕੜੇ ਹੋਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਜਮਾਤ ਮਿਲੀਟੈਂਟ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੀ ਰੰਗੀ ਗਈ। ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਬੈਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਲਹਿਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਈ ਜਨਤਾ ਨੇ ਤਬਦੀਲੀ ਖਾਤਰ ਇਸ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ! ਉਹੋ ਹੀ ਚਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮੇਰੇ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇਕ ਅਤੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਪਾਰਟੀ ਰਹਿਤ ਇਨਸਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਗਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਜਿਹੜੀ ਸੁਆਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਭਾਈ ਸੀ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਭਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਜਮਾਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਈਨ-ਈਮਾਨ ਨਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਫਾ ਖੱਟਣ ਲਈ ਵਪਾਰੀ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ! ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ

ਹੈ, ਫਰੋਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਨਿਆਰ ਮਾਂ ਦੇ ਜੇਵਰਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਖੋਟ ਪਾਉਣੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਹਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਜੀ ਬਚਦਾ ਹੀ ਕੁਝ ਨਈਂ? ਖਰਚੇ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਏ ਹਨ।" ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਦੇ ਸਾਈਕਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੁਬਸੂਰਤ ਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਹਿਣਗੇ, "ਬੜਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ ਜੀ!"

ਇਹ ਤਬਕਾ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ ਤੋਂ ਕਦੀ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਵੇਲੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰੇਟ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਫੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਕੀ-ਕੀ ਪਾਪੜ ਨਹੀਂ ਵੇਲਦੇ? ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਾਂਗਰਸੀਏ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੂਝਵਾਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਠਾ ਤਵਾ ਪਤੀਲੇ ਦੇ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, 'ਤੂੰ ਕਾਲਾ, ਤੂੰ ਕਾਲਾ!' ਭਾਜਪਾ ਬਾਬਤ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਪਦਿਕ ਦੇ ਰੋਗ ਵਾਂਗ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਤੀਜੀ ਪਾਰਟੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸੂਰਜ ਕਿਰਨ ਦੀ ਆਸ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਦਵਾ ਇਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ। ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਗਰਾਫ਼ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ? ਕਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਮਿਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਛੂਤਾ ਮੈਨਨ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਸ਼ਗਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੋਫੀ ਦਾ ਕੱਪ ਪਿਆਇਆ ਅਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਇਕ-ਇਕ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ! ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਡਿਨਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਰਸੀਡੀਜ਼ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਸ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰੂਸ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਕਾ ਚੀਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਇਹ ਸਿਆਣੇ-ਬਿਆਣੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਚੁਸਤ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ? ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਆਪ ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਜ਼ਾਰ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਾਮਰੇਡ ਭਾਈ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੋਗ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੋਬੀ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਬਸਪਾ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਉਭਰ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਾਬੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਉਤੇ ਜਾਦੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਚਾਰਾ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਤੂਫਾਨ ਵਾਂਗ ਛਾ ਗਈ। 2007 ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚਿੰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗ ਨਿਰਾਲੇ! ਇਹ ਬੀਬੀ ਹਨੂਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ ਅਤੇ ਵਰੇਲੇ ਵਾਂਗ ਬਿਖਰ ਗਈ। ਬੇਅੰਤ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਖੇਡ ਗਈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੌਣ ਜਿੱਤੂ, ਕੌਣ ਹਾਰੂ, ਇਸ ਦਾ ਕਿਆਸ ਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ

ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਇਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਲੇਲਾਂ ਕਰੇਗੀ।

ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਬਣਿਆ ਤੀਜਾ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਨਸੀਬ ਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਵੀ ਗਈ ਤਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਰਾਜ ਕਰਨਗੇ। ਹਾਲਾਤ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਗੋਤਾ, ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਵੇਲੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ। 13 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਤਰ-ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਦੇਖ ਲਈਏ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਉਹ ਵੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਗ-ਰਗ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਘਰੋਂ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹੋਈ ਵੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜੋਗੀ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ। ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਡੁੱਲ੍ਹ-ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਮੁੱਤ ਬਖਸ਼ੇ!

ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਸਥਾਪਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਸਤੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। 'ਆਗਾਜ਼ (ਸ਼ੁਰੂਆਤ) ਤੋਂ ਅੱਛਾ ਹੈ, ਅੰਜਾਮ ਖੁਦਾ ਜਾਨੇ'; ਜਾਂ ਇਹ ਕਹੋ, 'ਅਭੀ ਤੇ ਇਬਤਦਾਏ ਇਸ਼ਕ ਹੈ, ਦੇਖੀਏ ਆਗੇ ਆਗੇ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿਆ।'

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਬਤ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰ ਆਇਆ। ਇਸ ਸ਼ਰੀਫ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਸ ਸਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਣਾ ਅਚੰਭਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਮੰਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਬੈਂਕ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਹੈ। ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਕੁਰੱਪਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਾਰ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਨੇਕ ਆਦਮੀ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਇਕ ਵਾਰ ਕੋਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਪੈਦਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਹੁੰਦਝਹੇਲ ਬੇਟਾ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੇੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬੀਬੀ ਥੱਕ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਥੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬੇਟੀ ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬੱਚਾ ਹੁਣ ਚੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਚੁੱਕੂ।"

ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ। ਕੁਰੱਪਟ ਆਦਮੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੰਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਧ ਰਹੀ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਇਸ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਈਮਾਨਦਾਰ ਬੰਦੇ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਹੁੰਦਝਹੇਲ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਾਰ ਉਠਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ‘ਆਪ’

ਸੰਨ 2014 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ‘ਆਪ’ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਚੁੰਬਕ ਨੇ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੀ ਘੁੰਮਾਅ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਰਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਚੋਵੀ ਘੰਟੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਛੇ-ਛੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਚਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਾਮਵਰ

ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ

ਫੋਨ: 905-792-7357

ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਤੋਂ ਆਪਣੇ ਫੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਰ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੀਤੇ 65-67 ਸਾਲ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਰਾਜ਼/ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਖਫ਼ਾ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਦੇ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਰਾਜ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਵਪਾਰੀਕਰਨ, ਅਪਰਾਧੀਕਰਨ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਈਮਾਨਦਾਰ, ਬੇਗਰਜ਼ ਤੇ ਅਸੂਲਪ੍ਰਸਤ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੈਰ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਸੋਅਬੇ ਵਿਚ ਕੈਸਰ ਵਾਂਗ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਧੱਕੇਖੋਰੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਈ ਭਾਰਤ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਬੇਵਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਨਿੱਸਲ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਲਚਰ ਹੋਇਆ ਆਮ ਆਦਮੀ ਕਿਸਮਤਵਾਦ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਖੁੱਭ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਹੀ ਮਾਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਤੇ ਕਵੀ ਪਾਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ‘ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ!’, ਹੁਣ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਪਾਰਟੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਰੋਹ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅੰਦਰ ਝਾਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਮਝੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਲਾਲਤ। ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ-ਭਾਰਤ ਵਰਗੀਆਂ ਵਗਾਰਾਂ ਹਨ, ਨਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਧੱਪਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਾ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਨਾ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਵਾਦ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰ ਵੋਟਾਂ ਭਰੋਟਣ ਲਈ ਨਾ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਪੈਸਾ ਵੰਡਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੇਈਮਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ, ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ 2600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਹਾਥੀ ਲੁਆ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਉਧਰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਦੇ ਬੁੱਤ ਉੱਤੇ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਇਆ ਕਰ ਸੁੱਟੇ। ਇਹ ਢਕੋਲਾ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਤਾਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬੰਧੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤਕ ਦੀ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਦਾਬੇ ਨਾਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤਾਂ ਟਰੈਫਿਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ, ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਪਾੜ ਕੇ, ਅਸਲ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੀਸੇ ਭਰ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਉਖਾੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਵਾਂਗ ਫੋਕੀ ਟੌਹਰ ਲਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਪੁਲਸੀਏ ਘੁੰ-ਘੁੰ ਕਰ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਜਣਾ-ਖਣਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਉੱਪਰ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਟੁੰਗੀ ਫਿਰਦਾ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨੇ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ। ਕਿਸੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਤਕ ਦੀ ਵੀ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਫਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ, ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ‘ਤੇ ਰਖਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ‘ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ’ ਮੂਹਰੇ ਮੋਮਣੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।

ਜੇ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਬਾਰਾਂ ਗਰੇਡ ਤਕ ਫਾਈਵ-ਸਟਾਰ ਹੋਟਲਾਂ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੈਬਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇਣੀ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫ਼ਤ ਇਲਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਇਲਾਜ ਲਈ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ! ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਲਈ ਦਵਾਈ ਵੀ ਮੁਫ਼ਤ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨਯੋਗ ਭੱਤਾ, ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲਈ ਸਸਤੀ ਪਬਲਿਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਤੇ ਬੱਸਾਂ-ਟਰੇਨਾਂ ਮੁਕਲਾਵੇ ਆਈ ਨੂੰਹ ਵਾਂਗ ਸਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛਲਣੀ ਕੀਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ! ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਮੱਖੀ ਭਿਣਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਮੱਛਰ ਟੀਂ-ਟੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭੂ-ਮਾਫ਼ੀਆ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਥੇ। ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਘਪਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਘਪਲਾਬਾਜ਼, ਭਾਰਤ ਦੇ ਘਪਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੈਸੇ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਸੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿੱਕਲ ਸਕਦਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਗੁਲਬਰਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਣਗੇ। ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਐਲਾਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਰੇਂਦਰ

ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-93139-32888

ਮੋਦੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਨ 2002 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਲਈ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾਅ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਝ ਉਸ ਤੋਂ 18 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਫਲ ਚਖਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 1981 ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ

ਇਸ ਸਾਰੇ ਸੀਨ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਦੋਂ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਗੇਤਾ ਮਾਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ, ਕਚਹਿਰੀਆਂ, ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ, ਅਤੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਸੁੰਘਣ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਧੁਰ ਤਕ

ਭੰਨ ਸੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਗੰਦਗੀ ਤੇ ਮੱਖੀ-ਮੱਛਰ ਅਤੇ ਖੰਡੇਦਾਰ ਸੜਕਾਂ, ਵਤਨ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਤਰੇਤਾਂ ਕਰ ਸੁਟਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ, ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਰਾਹੀਂ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਸਦੇ ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀ ਹੀ ਜਾਅਲੀ ਮੁਖਤਾਰਨਾਮੇ ਬਣਾ ਕੇ, ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਕਰਾ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੱਤਥ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਚਾਰਾਜੇਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਵਾਸੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਸਟਮ ‘ਚ ਪੋਟਾ-ਪੋਟਾ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਛਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ। ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਹਿ ‘ਤੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ

ਮਿਲ ਕੇ ਸੁਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਚਾਲੀ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਲੰਧਰੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਲੀਏ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪੀੜ-ਪੀੜ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਆਪਾ-ਧਾਪੀ ਦੇ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ ਬਿਮਾਰ, ਅੱਧਮੇਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸ, ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਖ਼ਫ਼ਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਲਾਮਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਝੂਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਤਲਬ ਉੱਠੇ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਬੱਚਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਗਿਆ, ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਤੁਝਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਜਰਮਨੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਰਗਾ ਦੇਖਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਹੈ; ਲੇਕਿਨ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘਟਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ‘ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ-ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਰਗਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਕਿਸੇ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਈਮਾਨਦਾਰ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਪਾਰਟੀ

ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੇਤੀ?

ਲਗਾਤਾਰ ਜਥੇ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਰਗਰਮ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਤੱਕ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਗਈ। ਟੈਂਕਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੜ ਗਈ। ਉਥੇ ਜੋ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਸੰਤ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰਾਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਨਾ ਭੇਜੀ ਜਾਏ ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਤੇ ਫ਼ੌਜ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।

ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ‘ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਸੀ, ਉਸੇ ਰਾਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਦਰੱਖਤ ਗਿਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਹਿਲਦੀ ਹੀ ਹੈ।’

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਜੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੰਗੇ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਇੰਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿੰਨੀ ਝੂਠ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ

ਦੇਸ਼-ਪਰਦੇਸ਼

ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ, ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਪਾੜ ਕੇ, ਅਸਲ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੀਸੇ ਭਰ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਉਖਾੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿੱਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕਤਾ, ਗੁੰਝਾਗਰਦੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਰੱਤੀ ਭਰ ਫਿਕਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮੋਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜਸੱਤਾ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਤੀਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ ਲਈ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਬੇਗਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਬੋਛਤਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿਰਫ਼ ਕੁਰਸੀ ਨਾਲ ਚਿੱਬੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੂਹਰੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਜੋਸ਼ ਉੱਮੜ ਪਿਆ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਗਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਰਗੇ ਨੌਸ, ਈਮਾਨਦਾਰ, ਬੇਗਰਜ਼, ਦੂਰਸਰਸ਼ੀ ਤੇ ਬੇਬੋਛ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਫੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ-ਸੰਬੰਧੀਆਂ, ਸਨੇਹੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਆਪ’ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਤੜਾਲੀਆ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਰੇਂਦਰ ਪਾਟੀਆ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮਾਇਆ ਕੋਡਨਾਨੀ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਬਜਰੰਗੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੰਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ 30 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਵਾਈ?

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਉਝ ਇਹ ਵੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੱਜ ਬੜਾ ਚੀਕ-ਚੀਕ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ। 30 ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁੜ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਦਾ ਭਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਸੀਹਤ-ਨੁਮਾ ਸੁਝਾਅ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਦਾਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਉਦੋਂ ਹਾਲੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਛਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣੀਆਂ। ਇਹ ਕਥਨ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਐਸਾ 'ਘੋਰ ਅਖਬਾਰੀ ਯੁੱਗ' ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਿਰੀ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿੱਟ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਅਖਬਾਰੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਨੇ 'ਗੁਪਤ ਦਾਨ ਮਹਾਂ ਕਲਿਆਣ' ਵਾਲੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੇਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਸ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਲਾਨੀਆ ਦਾਨ! ਸਾਡਾ ਗੁੰਜੇ ਨਾਮ! ਦਫਾ ਕਰੋ ਕਲਿਆਣ!

ਦਾਨੀ ਸੱਜਣ ਜੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਿਤਿਉਂ ਸਸਤਾ ਜਿਹਾ ਪੱਖਾ ਲੈ ਕੇ ਲਗਵਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਕ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੀ ਛਪੀ ਫੋਟੋ ਬੋਲੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਮਹਾਨ ਦਾਨੀ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੱਖਿਆਂ' ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ।" ਮਿਹਰਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਪੱਖਾ ਇਕ ਬਚਨ ਤੋਂ ਬਹੁ ਬਚਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸਤਿਹਾਰਾਤ ਕੇ ਇਸ ਦੌਰ ਮੇਂ,

ਜੀਨਾ ਹੈ ਅਗਰ।

ਖੁਦ ਕੋ ਹਰ ਰੋਜ਼,

ਕਿਸੀ ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰ ਮੇਂ ਰਖਨਾ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰ' ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭੁਸ ਅੱਜ ਮਹਾਂ ਮਾਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾਮ ਛਪਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਗੱਲ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਚਲੋ, ਇਸੇ ਬਹਾਨੇ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ; ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਭੁੱਖ ਨੇ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। 'ਬਦਨਾਮ ਗਰ ਹੋਗੇ ਤੋਂ ਕਿਆ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਗਾ?' ਵਾਲਾ ਅਖਾਣ, ਅਖਬਾਰੀ ਚਰਚਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟਣ ਦਾ ਬੇ-ਹਫਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਪੁਰਖ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਦਿਸਦਾ ਬੰਦਾ ਜੁੱਤੀ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਨੇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਪਾਗਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਹ ਅੱਗੇ

ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖਬਰ

ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਜਦ ਉਹ ਬੰਦਾ ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰ 'ਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਉਸੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਡਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਹੱਥੋਂ ਜੁੱਤੀ ਖੋਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਭਲਿਆ ਮਾਣਸਾ! ਲਗਾਤਾਰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਸੱਟ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਸਿਰ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ, ਇਹ ਪਾਗਲਪੁਣਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭੰਨ ਰਿਹਾ ਬੰਦਾ, ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਰੁਕ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋ?" ਨੇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਨਹੀਂ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਉਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਉਹ ਬੰਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਫਿਰ ਜਾਉ। ਤੁਹਾਡਾ ਇਥੇ ਕੀ ਕੰਮ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਵੇਗਾ ਹੀ! ਇਸ 'ਅਸਾਨ ਜਿਹੇ' ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇਗੀ, ਮੁਫਤੋਂ ਮੁਫਤੀ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ। "ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ" ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, "ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਐ ਜੀ, ਲਉ ਲਉ, ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗਿੱਲ ਸਾਬੂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਹਾਰਾਜ! ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ, ਧੰਨਵਾਦ ਨਾ ਕਰੋ 'ਸਰ ਜੀ' ਇੰਨਾ ਕੰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਸੀਂ? ਹੈਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟ? ਹਾਂ ਹਾਂ ਜੀ, ਪੱਕਾ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਮਾਲਕੋ!" ਸਿਰੇ ਦੀ ਫਰਮਾਬਰਦਾਰ ਟੋਨ ਵਿਚ 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ?' ਪੁੱਛ ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿਸੀਵਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਸੀਵਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਹਿ-ਕਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਿਆ, ਤੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਲਉ ਜੀ, ਕਰ ਲਉ ਗੱਲ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੀ 'ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਟੀਕੇ' ਲਾ ਦਉਗੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ?" ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਨਿਘਾਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਖੁੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਅੰਗ 'ਚ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਗਿੱਲ ਨਾਲ, ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ? ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੱਲੋਂ 'ਕੀ ਮਤਲਬ?' ਕਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿੱਲ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰੀਏ ਦਾ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।

"ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਵਾਰਡ ਦੇ ਐਮ.ਸੀ. ਭੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਾਲਾ ਆੜੂਤੀ ਗਿੱਲ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਨਰਲ ਦੀ ਖਬਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰਦਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿੱਲ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਸਦਮੇ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਛਪੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਖਬਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਫੁੱਲ ਕੇ ਕੁੱਪਾ ਹੋ ਰਹੇ ਗਿੱਲ ਨੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਧੰਨਵਾਦ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਲਈ ਅੱਧੇ ਸਫੇ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਈ ਵੀ ਅਗੇਤੀ 'ਯੈਸ' ਕਰ ਗਿਆ... ਹਾ... ਹਾ... ਹਾ... ਹਾ!"

ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਗਿੱਲ ਦੀ ਫਿਰਤਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਮੋਹਰੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੇਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਹੀ ਜਾਣਾ "ਲੈ ਬਈ ਮਿੱਤਰੇ, ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟੋਹਰ ਵਾਲੀ ਖਬਰ ਬਣਾਇਓ, ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਾ ਲਿਖਿਓ, ਆਪਣੀ ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਸੇਵਾ ਈ ਠੀਕ ਐ।" ਪਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਪਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੜ੍ਹ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਠ ਤੜਫਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਦਰਿਆ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਵੱਸਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦੇ ਮੇਰੇ ਜਾਣੂੰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਚਾਅ ਸਾਂਭੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ! ਉਹ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਂਗ ਬੋਲਿਆ, "ਚਾਚਾ ਜੀ, ਅੱਜ ਫਲਾਣੀ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸਫਾ ਨੰਬਰ ਅੱਠ ਦੇਖਿਆ ਤੁਸੀਂ?" ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਨਹੀਂ' ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਉਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, "ਨੈਟ 'ਤੇ ਹੁਣੇ ਅਖਬਾਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਸਾਡੀ ਰੰਗਦਾਰ ਫੋਟੋ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ।" ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਸਫਾ ਅੱਠ ਘਰੋਂ ਕੇ ਕਹਿ ਗਿਆ, ਮਤਾਂ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ।

ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧੀਆ ਰਿਜ਼ਲਟ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਚਾਈ-ਚਾਈ ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਅਖਬਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗੇਮ ਵਿਚ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚੋਂ ਚੰਗੀ ਮੱਲ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਨੈਟ 'ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇਖਦਾ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ, ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜੜਤ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਸਬੰਧਤ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸਫਾ ਨੰਬਰ ਅੱਠ 'ਤੇ ਛਪੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਦੇਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਸਾਫ ਦਿਸਦਾ ਸੀ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਭਾਰੇ ਸਫੈਦਿਆਂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਢਾਹ ਕਾਰਨ ਲੜ੍ਹਕੇ ਹੋਏ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੱਕੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਖੋਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਟਾਂਡੇ ਪਾਣੀ ਵੱਲ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਫਸਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਇਸ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਹਿਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਫੋਟੋ ਬੋਲੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਖਬਰ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਟਰੋਲ ਰੁਮ ਵੱਲੋਂ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਸਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫੋਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਜਣ ਬੋਟ ਅਤੇ ਟੈਂਟ ਵਗ਼ੈਰਾ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਡੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਦਰਿਆ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਪਾਣੀ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।

ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਦਾ ਸੁੱਖਾਂ ਲੱਧਾ ਵੀਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਲਗੀ-ਸਿਹਰੇ ਸਜਾ ਕੇ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਂਢਣਾਂ-ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਤੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦੀ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਸੋਭਦੀ ਹੈ, 'ਮੈਨੂੰ ਦਿਉ ਵਧਾਈਆਂ ਨੀ, ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਵਿਆਹੁਣ ਚੋਲਿਆ', ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਬੁੱਢ-ਵਲੇਟ ਕਹੇ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਵੋ, ਉਹ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਰਾਹੀਂ', ਹੋਇਆ ਨਾ ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖਬਰ?

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, 'ਮੈਨੂੰ ਫਲਾਣੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।' ਇਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦੀ ਖਬਰ ਲਵਾ ਦਿਓ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋਰ ਜਾਣੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣਾ ਦਿੱਤੇ, ਉਸੇ ਖਬਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਣਾਏ ਜਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਖੜਕਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਛਾਂ ਹੀ ਖਿੜ ਗਈਆਂ। ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਮੈਂਬਰੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਚਾਅ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਣ ਦਾ ਸੀ। ਸੁੱਭ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਪੰਜ-ਛੇ ਨੇੜੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਖਾ ਦਿੱਤੇ। ਜਦ ਵਧਾਈਆਂ ਵਾਲੀ ਇਹ ਖਬਰ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਥਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ, ਉਹ ਇੰਜ ਚਹਿਕਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਉਹ ਇਸੇ ਭਾਗਭਰੀ ਖਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ!

'ਇੱਕ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਜ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਲੇ ਖਬਰ ਵਿਚਲੀ ਰੌਣਕ ਦੂਣ-ਸਵਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਨਾਂ ਹੋਰ ਜੋੜ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦਾ ਭੁਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਯਾਰਾਂ-ਬੇਲੀਆਂ ਦੀ ਰੀਝ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ।

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ: ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ

ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜੋ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਜਾਹੋ ਜਲਾਲ ਨਾਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਮਾਦਪੁਰੀ

ਫੋਨ: 91-94630-34472

ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਲਵਾਨ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਸਨ ਉਥੇ ਉਹ ਪ੍ਰਬੋਧ ਵਿਦਵਾਨ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਵੀ ਸਨ। ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਸੈਂਕੜੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਭੋਗ ਰਹੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਆਤਮ ਨਿਰਭਰਤਾ, ਨਿਡਰਤਾ, ਅਣਖ, ਸਵੈਮਾਨ ਅਤੇ ਮਨੋਬਲ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਰੋਕਾਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਜਗਾਈ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਕੇ, ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦਾ ਤਾਣ ਬਣਨ ਅਤੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਜੂਝਣ ਦਾ ਸਕੱਲਪ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਰੋਏ ਅਤੇ ਤੱਕੜੇ ਮਨੋਬਲ ਬਿਨਾਂ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਲੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜ਼ਮਾਨਾ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਨ। ਇੱਕ ਬੰਨੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ, ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੂਰਵੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਰੋਏ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਯੁੱਧ-ਵਿੱਦਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਨੇਜਾਬਾਜ਼ੀ, ਤੀਰ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਤਲਵਾਰਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗਤਕੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਨਾਤਨੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹੋਲੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਤਾ। ਚੇਤ ਵਦੀ ਏਕਮ ਸੰਮਤ 1757 (1700 ਈ:) ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਮਨਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਉਤਸਵ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਮਹੱਲਾ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ-ਉਹ ਸਥਾਨ ਜੋ ਫਤਿਹ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਚ ਮਸਨੂਈ ਯੁੱਧ

ਲੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਤੇ ਪੈਦਲ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ-ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਆਪਸੀ ਯੁੱਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਇੱਕ ਦਲ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਯੁੱਧ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਦਲ ਪਹਿਲੇ ਦਲ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਸਥਾਨ ਛਡ ਕੇ ਆਪ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਲਈ ਮਸਨੂਈ ਲੜਾਈ ਲੜਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਦਲ ਫਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਢਾਡੀ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਬੀਰ

ਰਸੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਬਲ ਨੂੰ ਨਿਰੋਆ ਤੇ ਤੱਕੜਾ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁਧ ਜੂਝਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਉਭਾਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ 'ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ' ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ

ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕਠ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਉਮਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਸੱਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸ਼ਾਨਾਂ ਮੱਤਾ 'ਮਹੱਲਾ' ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਲਾ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹੋਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਰਨ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਰਵਾਇਤੀ ਖਾਲਸਾਈ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਖੇ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੀਵਾਨ ਸੱਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਥਕ ਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀਤਰਨ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਗਤਕਾਬਾਜੀ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 26 ਤੋਂ 30 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ੋ-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

‘ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ’ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 19 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗਾਇਕ ਵਾਰਿਸ ਭਰਾ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ‘ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ’ ਵਲੋਂ ਲਾਉਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ

ਇਸ ਸਾਲ ਆਪਣਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੀ 19 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਪਲੈਨੇਟ ਸਿਵਿਲ ਸੈਂਟਰ (2000 ਈਸਟ ਸਪਰਿੰਗ ਕਰੀਕ, ਪਲੈਨੇਟ) ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਲੇ ਦੇ ਗ੍ਰੈਂਡ ਸਪਾਂਸਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਹੋਣਗੇ। ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਧਮਾਲਾਂ ਪਾਉਣਗੀਆਂ। ਭੰਗੜੇ-ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੀਮਾਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ

ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਬਣਿਆ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ

ਹਾਂਗਕਾਂਗ: ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ 11.7 ਫੀਸਦੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 1,43,00,000 ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 11.7% ਵੱਧ ਹੈ।

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਕੇ ਗੰਧਲੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੁੱਗਣੇ ਹੋਣਗੇ ਅਰਬਪਤੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਗਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਨਾਈਟ ਫਰੈਂਕ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2014 ਦੀ ਵੈੱਲਥ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਇਆ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 2023 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ ਤੋਂ ਰੂਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਨੰਬਰ ਆਏਗਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਰਬਪਤੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਰਿਪੋਰਟ

ਛੇ ਦਿਨ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ (ਬਿਊਰੋ): ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮੈਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਰਵਿੰਦ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ 6 ਦਿਨ ਤੋਂ 5 ਰਾਤਾਂ ਤੱਕ 130 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਸ਼ਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਪੋਲੈਂਡ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਇਰਾਲ ਮੁਝਾਵਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਂ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ 121 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਇਰਾ ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮੈਰਾਥਨ ਲੈਕਚਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਿਛੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸੀ। ਡੀਮਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਮਲ ਘਨਸ਼ਾਲ ਨੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਤਕਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਐਵਾਰਡ ਯੋਗੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

ਰੁੜਕੀ, ਉਤਰਾਖੰਡ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਮਦੇਵ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰੱਸਟ (ਸਤਕਾਲ) ਦਾ ਸਾਲ 2013 ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਐਵਾਰਡ ਆਈ ਆਈ ਟੀ, ਰੁੜਕੀ ਦੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਯੋਗੇਂਦਰ ਸਿੰਘ

ਕੁੰਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਲੰਘੀ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇੰਡੀਅਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ 59ਵੀਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ

ਸਤਕਾਲ ਅਵਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ

ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਰੱਸਟ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਮਦੇਵ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਕਾਲ ਮਹਿਲਾ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਅਵਾਰਡ ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵੁਮੈਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਤਕਾਲ ਯੋਗ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਬਿਰਲਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਗਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ ਦੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਡਾ. ਰਿਸ਼ੀ ਤਿਵਾੜੀ ਅਤੇ ਸਤਕਾਲ ਸਕੂਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਅਵਾਰਡ ਅਡਾਨੀ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਿਰ-ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਰਸਮੀ ਟੀ

ਗਏ। ਅਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ ਸਤਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਤਕਾਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪਰਚਾ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਵਾਰਡ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਕਰੀਬ 300 ਡੈਲੀਗੇਟ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਅਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ ਮੌਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਾਲ, ਪਲੇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜੋ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਕਾਦਮੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ

ਕਰਾਚੀ: ਤਾਲਿਬਾਨ ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਦੀ ਦਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਵਿਆਹ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਸ਼ਬਦ ਹਰਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਕੱਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਕਰੀਬਨ 150 ਔਰਤਾਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ‘ਦਾ ਨੋਸ਼ਨ’ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 2300 ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ‘ਚ ਤਲਾਕ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

**999 N. Main Street, #206
Glen Ellyn, IL 60137**

Discounted fares to India on: Qatar Airways, Emirates, Air India, Etihad Airways, Lufthansa, and more

Ph: 630-858-7200

**SUBURBAN
Tax & Accounting Services**

Don't fall behind on your S-Corp Filing. We are willing to help your company, We offer reliable and cost efficient accounting help.

Business & Personal Taxes, Monthly Sale Tax Reporating, Payroll

ਅਸੀਂ ਇਲੀਨਾਏ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Contact: JOY KAUR

Ph: 847-884-1040

820 W Golf Road, Schaumburg, IL 60194
Fax: 847-892-0497, Email: Suburbantax@gmail.com

Tandoori King

79 Michigan Rd., Indianapolis, IN
Ph: 317-755-1622, 317-755-1677
7220 Rockville Road, Indianapolis IN 46214
(Intersection of Rockville Rd & Girls School Rd)

Best North Indian Food in Indianapolis

ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ, ਬਟਰ ਚਿਕਨ, ਸਾਗ ਪਨੀਰ, ਚਨਾ ਮਸਾਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਓਗੇ

Our speciality is that we use less oil for cooking and cook according to the choice of customers that they need spicy or mild.

\$5 off on \$26 purchase
\$4 off on \$21 purchase

ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਲਈ 10% ਛੋਟ

(317) 240-8000

Customers can go online for coupons.
www.tandoorikingindy.com

Lunch Buffet 11 AM to 3:00 PM
Lunch Special \$1 off
Dinner Time Daily 5:00 PM-9:30 PM

ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਛਿੜਿਆ ਵਿਵਾਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਮਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਇਥੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰਬੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪੱਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਜੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਕੀ ਰੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਨਾਲੇ ਵਿਖੇ ਮਿਲੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਤੇ ਅਣਖ ਨੂੰ ਰੋਲਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ

ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੌਜੀ ਪੂਰਬੀਏ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਖਤਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਜਾੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਨਾਲ 1845 ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਮੁਦਕੀ, ਫੇਰੂ ਸ਼ਹਿਰ, ਬੰਦੋਵਾਲ, ਅਲੀਵਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ,

ਸਭਰਾਓਂ, ਮੁਲਤਾਨ, ਰਾਮਨਗਰ, ਚੇਲੀਆਂਵਾਲਾ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਜੰਗਾਂ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪੱਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਾਰ

ਅਜਨਾਲਾ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਦਤ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣਾ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਲੜੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਦਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਇਦ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਲੜੀ ਸੀ।

ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਯਾਦਗਾਰ

ਅਜਨਾਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ ਐਸ.ਐਸ. ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ 1857 ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸਿਕਾਰ ਹੋਏ 282 ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਇਥੇ ਕੋਈ ਯਾਦਗਾਰ ਤਾਮੀਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

ਸ. ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਣਪਛਾਤੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖੋਜਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਛੜ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ 1857 ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 282 ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਛਿੱਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੰਦਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦੈ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਚ 'ਕਾਲਿਆਂਵਾਲਾ ਖੂਹ' ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਿਛ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੈਨਿਕ 26ਵੀਂ ਬੰਗਾਲ ਨੇਟਿਵ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੈਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀਵਾਲਾ ਖਿਲਾਫ਼ 10 ਫਰਵਰੀ, 1846 ਨੂੰ ਸਭਰਾਓਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਅਟਾਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ 26ਵੀਂ ਨੇਟਿਵ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਨੇ ਸਭਰਾਓਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਐਸਬਰਨਹਮ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਲੜੀ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਸੈਨਿਕ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਵਧ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ

'ਦਿ ਲਾਸਟ ਸਨਸੈੱਟ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਟਾਲੀਅਨ ਨੇ 1857 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1857 ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਰਾਰ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲਿਆਂਵਾਲਾ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਮੰਦਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਔਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਚੋਟੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਸੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੇਖਣਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ 10 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੇਖਣਯੋਗ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗਨਾਥਨ ਸਵਾਮੀ ਮੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵੈਬਸਾਈਟ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਈਸਾਈ, ਮੁਸਲਮ, ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਬੋਧੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ 10 ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਵਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਤ੍ਰਿਮੂਰਤੀ ਦਾ ਮੰਦਰ। ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਤਿੰਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਰੰਗਮ ਵਿਖੇ ਬਣਿਆ

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗਨਾਥਸਵਾਮੀ ਮੰਦਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਲੜੀ ਨੰਬਰ 4 'ਤੇ ਬਰੂਮਾ ਦੇ ਯੰਗੂਨ ਸ਼ਹਿਰ

ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਬੋਧੀਆਂ ਦੇ ਸਵੇਦਾਗੋਨ ਪਹੋੜਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 98 ਮੀਟਰ ਉਚਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਵਾਲਾ ਬੋਧੀ

ਮੰਦਰ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਬਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਚਿਆਂਗ ਰਾਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣ ਰਿਹਾ ਬੋਧੀ ਮੰਦਰ ਵਾਟ ਰੋਂਗ ਖੁਨ ਜਿਹੜਾ ਅਜੇ 2070 ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਛੇਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ ਰੂਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸੇਂਟ ਬੇਸਿਲ ਕੈਥੇਡਰਲ ਚਰਚ, 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਟਲੀ ਸਥਿਤ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ, 8ਵੇਂ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਬੀਜਿੰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਹੈਵਨ, ਨੌਵੇਂ 'ਤੇ ਆਬੂਧਾਬੀ ਵਿਖੇ ਅਰਬ ਸ਼ੇਖ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਸ਼ੇਖ ਜਾਇਦ ਗਰੈਂਡ ਮਸਜਿਦ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਬਰੂਮਾ ਦੇ ਬਾਗਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 12ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਬੋਧੀ ਮੱਠ ਗਾਵਦਾਵਪਾਲਿਨ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜੇ ਸੀ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੇ 'ਸ਼ਹੀਦ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਖੇ 'ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ' ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਅਸਥੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਡਾ. ਬੀਰਇੰਦਰਾ ਕੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਨਵੇਂ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ: ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸਿਆ ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜੇ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਉੱਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਖੋਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਣ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਸਨ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥੀਆਂ

ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ: ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਖੂਹ' ਵਿਚ 'ਕਾਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰਬੀਏ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਕਿ 1857 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ

ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰੋਲੀ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਸ: ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪਰ ਚਰਬੀ ਵਾਲੇ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀ ਪੂਰਬੀਆਂ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ 1857 ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ' ਸੀ। ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰਬੀਏ ਫੌਜੀ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਆਖੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਉੱਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਜਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰਬੀਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1857 ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ 'ਸਭਰਾਓਂ' ਦਾ ਯੁੱਧ' ਸੀ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ 10

ਵੱਡੀਆਂ ਗਹਿਗੱਚ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦੇਵੇਗਾ।

ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਅਨੁਸਾਰ 1857 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਉਹ ਲੋਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਨੇ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਗਦਰ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਰਹੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਗਦਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਅਨੁਸਾਰ 1857 ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਦਿਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਸਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਗ ਤੋਂ ਵੀ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭੰਗ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭੰਗ ਦੇ ਠੇਕੇ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੰਗ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੰਗ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਠੇਕਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਫਗਵਾੜਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭੰਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਭੰਗ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਸਾਲ ਭੰਗ ਦੀ ਥੋਕ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਇਛੁਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਠੇਕੇ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭੰਗ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਵੇਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਚਲਾਨ/ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਨਿਯਮ ਵੀ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 1-2 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ

ਉਮਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਠੇਕੀਆਂ ਦੇ ਚਲਾਨ ਕੱਟੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਾਬ ਦੇ ਇੰਨੇ ਠੇਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਗਾਹਕ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਠੇਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਾਬ ਦੀ ਹਰ ਬੋਤਲ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਨ।

ਮੁੰਬਈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਸਤੇ ਸ਼ਹਿਰ

ਲੰਡਨ: ਕਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਿਰ ਚਕਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਖ਼ਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰਹਿਣਾ ਸਸਤਾ ਹੈ।

ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਖੁਫੀਆ ਇਕਾਈ 2014 ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ 'ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੀਮਤ' ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਨ ਕੋਪਸਟੇਕ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਮੀਰਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਗੱਡੀਆਂ, ਆਟਾ ਦਾਲ

ਸਕੀਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਡਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕੈਲੰਡਰ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਏ ਸਾਲ 2014 ਦੇ ਉਹ ਕੈਲੰਡਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਬੁਲਾਰੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਗੱਡੀਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਤੇ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਦੇ ਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਲਾਉਣਾ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
*Refinance up to 125% value of the house.

Loans Available In Most States!

>100% FHA Financing>Residential (Purchase & *Refinance)>Self Employed>Cash Out Refinance>Investment Property Loans>Jumbo Loans>Commercial Property With Business or Business Only

Inventory of Houses on market is getting low. When are you going to buy your home? Interest rate are still Low. Buy Now!

Call Madan Khatri 847-530-1550
www.PropertyZoo.com

Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of the Year by the MORE* MLS Board Committee.
Interest Rates could move up!
Buy A Home anywhere in Metro NOW !!

A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!

Madan Khatri
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sky Entertainment Photo-Video-DJ-Dhol

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨੰਬਰ ਇਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਡੀ ਜੇ-ਢੋਲ-ਫੋਟੋ-ਵੀਡੀਓ ਕੰਪਨੀ

Rated best in customer satisfaction
ਕਸਟਮਰ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਇਕ

Additional Service-Uplighting
ਫੋਟੋ, ਵੀਡੀਓ, ਡੀ ਜੇ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਡਰਨ ਫੋਟੋ ਬੁਕ ਐਲਬਮ ਮੁਫਤ (ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ)

Free Modern Photo book Album with a Photo-Video-DJ package For Limited time only

Sky Entertainment- You can trust us with your memories
Serving all areas in Michigan-Ohio-Indiana-Illinois

Call Gagan: 734-674-1854
www.skymademymemories.com

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ
www.011india.com

\$25 2,500 Minutes
ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।
Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ
✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ
✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 14ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਭਰੀ ਇਕ ਸ਼ਾਮ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 5 ਅਪਰੈਲ 2014

ਗਾਇਕ ਮੰਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ

ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ 1521 W. Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ
ਕਲਾਕਾਰ

ਗਾਇਕ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਧਾਮੀ

ਗਾਇਕ ਤਰਸੇਮ ਅਟਵਾਲ

ਗਰੈਂਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਰਾਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ

ਸਪਾਂਸਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ): ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ (ਭਿੰਦਾ) ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ, ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਰਛਪਾਲ ਖੰਗੂਤਾ, ਹਰਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਜਸਕਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਲਕ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਿੱਧਾ।

ਇੰਡੀਆਨਾ: ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾ, ਕਮਲਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤਤਾ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ; **ਮਿਸ਼ੀਗਨ:** ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਲਾਡੀ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪਲ। **ਮਿਲਵਾਕੀ:** ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਲਾਲੀ ਸਿੰਧੂ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ; **ਓਹਾਇਓ:** ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ), ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫਰਵਾਲਾ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਮਹੇਤੂ, ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਵੱਦੀ।
ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਸਾ), ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਲਵਾਕੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾਪੋਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਓਹਾਇਓ), ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਡੇਅਟਨ (ਓਹਾਇਓ), ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਇੰਡੋ ਯੂ ਐਸ ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਸੁਸਾਇਟੀ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ।

ਮੀਡੀਆ ਸਹਿਯੋਗੀ: ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ, ਸਿੱਖ ਟੀ ਵੀ, ਰੇਡੀਓ ਦੇਸੀ ਜੈਕਸ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂ ਐਸ ਏ।

ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ

ਗੁਰਬਚਨ ਭੁੱਲਰ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ

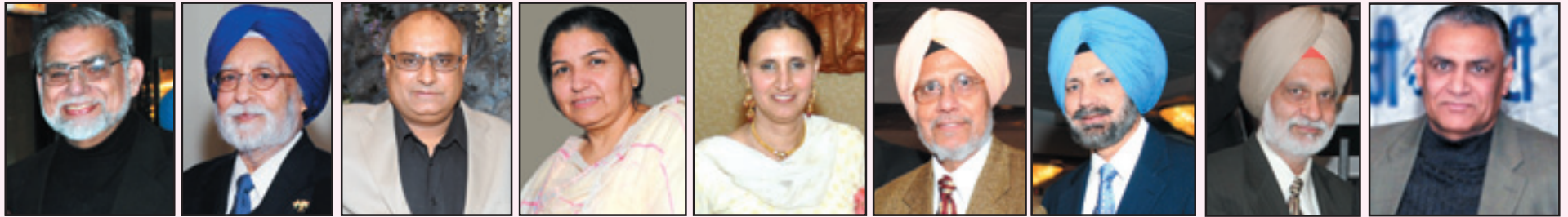
ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net, website: www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸਰਬਜੀਤ ਬਿਆੜਾ ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗੀ

ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਨੀਟੂ) ਕਾਹਲੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫਾਬੜਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ

ਮੁੱਖ ਸਪਾਂਸਰ

ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਪਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਰੀਮੈਕਸ) ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਹਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਮਰ ਕਾਰਪੋਟਸ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੇਪਾਰਾਏ ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਮਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਲਮ ਹਰਮੇਲ ਬਿਆੜਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਹੀ ਮਨਜੀਤ ਨਾਗਰਾ ਇਕਬਾਲ ਗਾਖਲ

ਅਨੀਤਾ+ਸ਼ਬਦੀਸ਼=ਰੋਸ਼ਨ ਖਿਆਲ

ਹੁਸੀਨ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਨੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ, “ਭਾਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ।”

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਪਰਤ ਗਿਆ।

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਉਦੋਂ ਅਨੀਤਾ ਭਾਰਦਵਾਜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼, ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਿੰਬਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ‘ਸਾਡੀ ਅਜਲਾਂ’ ਤੋਂ ਦੋਸਤੀ ਸਵੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਉਹ ਉਦੋਂ ‘ਲੋਕ ਲਹਿਰ’ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲਥਾ ਲਥ ਦਰਦੀ ਨਾਲ ਗਹਿਰੀ ਦੋਸਤੀ ਪੈਦੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਉਸ ਕੋਲ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਮੋਹ ਖੋਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੀਬੀ ਅਕਸਰ ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ, “ਵੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲੈ।”

ਉਹ ਦੰਦੀਆਂ ਕੱਢਦਾ ਆਖਦਾ, “ਬੀਬੀ ਕੋਈ ਕੁਤੀ ਮੰਨਦੀ ਨੂੰ।”

ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਿਕਲਿਆ। ਹੁੰਦ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੋਈਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁੱਕਲਾਂ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਲਪੇਟੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ੇ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਂਜ ਹੀ ਖੋਫ, ਸ਼ੱਕ, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਕੋਰਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੇ ਫੇਰ ਰਾਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਿਤਖਿਤਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੰਗੇ ਕੀਤੇ-ਇੰਦਰਜੀਤ ਚੁਗਵਾਂ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਆਹ ਕੀ ਬਈ ਰਾਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਭੇਸ।”

ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਬਈ, ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਫੁੰਡੀ ਜਾ ਰਹੇ ਐ।”

ਫੇਰ ਦਰਦੀ ‘ਲੋਕ ਲਹਿਰ’ ਛੱਡ ਕੇ ‘ਦੋਸਤ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ’ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਦਰਦੀ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਬਾਦ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ,

“ਕਿਸੇ ਕੁਤੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੁਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਐ। ਕੁਤੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਈ ਫਿਰਦਾ।”

ਤੇ ਫੇਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣੇ ਆ। ਛੋਤੀ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਉਂਗਾ।”

ਦਰਦੀ ਦਾ ਵਿਆਹ। ਸਾਡੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਾਅ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਦਰਦੀ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ

ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ

ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ‘ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸਾਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਦਾ ਰਸਮ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ‘ਰਿਸ਼ੈਪਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀ’ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਵਾਇਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਟਵੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸਾਹਿਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਦਰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਨੀਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰੀ ਪਈਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ‘ਤੇ। ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਦੀਦੀ, ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਭਾਜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦੁੱਖ।”

ਸਟੇਜ ਦੀ ਸਫਲ ਐਕਟਰੈਸ ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਬੜੇ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼।”

“ਅੱਛਾ!” ਉਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਖੁਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵੇਲੇ ਰੋ ਕਿਉਂ ਰਹੇ ਸੀ?”

ਮਹਿਫਿਲ ਵਿਚ ਹਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੁੱਲਝੜੀਆਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ।

ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ,

“ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ, ਅਨੀਤਾ ਸਟੇਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਟਕਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰ ਕੁਤਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਵੋਗੇ?”

ਦਰਦੀ ਨੇ ਛਾਤੀ ਚੌੜੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਪਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰ ਦਿਆਂਗਾ।”

ਉਦੋਂ ਉਨੀ ਤਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ।”

ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਦਾ ਸਾਥ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਪਰਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਨੀਤਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਤੇ ਅਨੀਤਾ ਆਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ‘ਇਹ ਲਹੂ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ’ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਅਨੀਤਾ ਦਾ ਐਕਟਰੈਸ ਵਜੋਂ ਵੱਡਾ ਸਥਾਨ ਹੈ।

ਪਰ ਉਹ ਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੈਠੀ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਵਾਂਗ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ‘ਪਤੀ ਘਰ ਚੰਗੇ ਪਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।’ ਅਨੀਤਾ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਸੀ, ‘ਸੋਹਲ ਭਾਜੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ਹੋਣੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ।’

ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੱਸਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਅਨੀਤਾ ਦਰਦੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਠੰਢੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ।”

“ਭਾਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੈ।” ਅਨੀਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਖਿਤਖਿਤਾ ਕੇ ਹੱਸੇ।

ਦਰਦੀ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ! ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਰੜੇ ‘ਟਾਪੂ’ ਤੋਂ ਆਇਆ ਖੜਾ ਬਾਰੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਰੱਖੀ ਸੀ ਫਗਵਾੜੇ।

ਦਰਦੀ ਜਲੰਧਰੋਂ ਫਗਵਾੜੇ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਹਰਭਜਨ ਹੁੰਦਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਫੱਤੂ ਚੱਕ ਤੋਂ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਦਰਦੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਖਰੜੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਹਰਭਜਨ ਹੁੰਦਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ, “ਦਰਦੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਬੇਬਹਿਰੀਆਂ ਨੇ, ਗੀਤ ਬੋਲ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਵਿਤਾ

ਦੀ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ।”

ਹੁੰਦਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਦਰਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ। ਹੁੰਦਲ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੋਂ ਫੱਤੂ ਚੱਕ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਫਗਵਾੜੇ ਆਏ ਐ। ਤੂੰ ਜਲੰਧਰੋਂ ਆਇਐ। ਬਾਕੀ ਵੀ ਕਿੱਡੀ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਆਏ ਆ। ਜਲੰਧਰ ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ। ਤੂੰ ਹੁੰਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਸੱਦ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਆਪਣੀ

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼

ਏਨੀ ਖਾਤਰ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ। ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟਾਈਮ ਤਾਂ ਬਚਦਾ।”

ਦਰਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਦੁਹਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਉਸ ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ!

ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਟਾਪੂ’ ਤੋਂ ਆਇਆ ਖੜਾ ਛਪੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਭਾਜੀ ਟਾਪੂ ‘ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਰਹਿੰਦਾ।”

ਗੱਲ ਦਸਦੇ ਦਸਦੇ ਦਰਦੀ ਦਾ ਸਾਹ ਉਖੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਨੀਤਾ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਪਵਨ ਕੋਲ ਓਹਾਇਓ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਵਨ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਯੋਂਕਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਲਿਆ ਰਹੇ ਸਾਂ।

ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਮੰਨਤ, ਬਾਗੀ, ਲੱਗਦਾ ਇਸ਼ਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਬੱਡੀ ਵਨਸ ਅਗੇਨ, ਚੰਨਾ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ, ਏਕਮ, ਯਾਰ ਪਰਦੇਸੀ, ਪੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਆਂ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੈ। ‘ਦਾ ਲੀਜੈਂਡ ਆਫ ਭਗਤ ਸਿੰਘ’ ਅਤੇ ‘ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ’ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰੋਹਦ, ਮਨ ਜੀਤੇ ਜਗਜੀਤ, ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ, ਗਾਉਂਦੀ ਧਰਤੀ, ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁਰ ਜਾਈ ਨਾ, ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਂ ਟੀ ਵੀ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਸਟੇਜ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਨੀਤਾ 1988 ਦੀ ਜੁੜੀ

ਹੋਈ ਹੈ।

ਘਰੋਂ ਮੈਂ, ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਤੇ ਬੇਟੀ ਅਨੀਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨਹਟਨ ਦਿਖਾਉਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਵਿਚ ਜੱਗ ਮਗ ਕਰਦਾ ਮੈਨਹਟਨ ਦਿਲ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖ ਅਨੀਤਾ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ।”

ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਦੇਖਦੀ ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਪਰ ਇਹਦੀ ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਖੋਹ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ।”

“ਵੈਸੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋਣਾ ਏਨਾ ਹੀ ਪਰਪੱਕ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਚੱਲ ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਵੀ ਦੇਖ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਬਰਾਡਵੇਅ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਬਲਦ ਦੇ ਬੁੱਤ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਲਈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਪਛਾਣਿਆ ਇਹ ਬਲਦ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ। ਦੇਖ ਕਿੰਨੇ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ। ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੇਸਰਾ ਰਾਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਬੁਲਬੁਲਿਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ’ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹਦੇ ਫੁੰਕਾਰੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ।”

ਬਲਦ ਨਾਲ ਅਨੀਤਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿਚਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਗਹਿਰੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਲਟ ਲਟ ਬਲਦੀ ਲਾਟ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ।

ਅਨੀਤਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ ‘ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕਲਾਕਾਰ’ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵੇਲੇ ਆਈਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਖੁਦ ਬਣਾਈ। ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਅਸੀਂ ਕੈਪਚਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਤਫਾਕ ਦੇਖੋ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਐਡਿਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਅ ਜੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਕਿਸੇ ਟੀ ਵੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਭਾਅ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਲਿਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਇਹ ਹਾਲ!”

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਉਹ ਬੜੀ ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਨਿਸ਼ਠਾ, ਨਿਹਚਾ, ਸਿਦਕ ਦਿਲੀ, ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਗਣਾ, ਚੌਗਣਾ ਸਗੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਰਦੀ ਦੇ ਬੋਲ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, “ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਪਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰ ਦਿਆਂਗਾ।”

ਆਪਣਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਹੈ 471 ਨਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਪਿਉ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ‘ਇਤਫਾਕ’ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ 94ਵੇਂ ਦੇ 92ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਾਲ 2012 ਦੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਥੇ 471 ਵੋਟਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਹੀ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਜਨਵਰੀ 2012 ਨੂੰ ਕੁੱਲ 914 (714 ਮਰਦ+200 ਔਰਤਾਂ) ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 471 (ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. 263 ਤੋਂ 734 ਤੱਕ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸੇ ਸੂਚੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. 756 ਤੋਂ 772 ਤੱਕ ਦੇ 16 ਸਣੇ, 775 ਤੋਂ 788 ਤੱਕ ਦੇ 13 ਤੇ 790 ਤੋਂ 819 ਤੱਕ ਦੇ 29 ਵੋਟਰ (ਕੁੱਲ 58 ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤਾਂ) ਕਿਸੇ ਇਕੋ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਹੀ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਵੋਟਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 914 ਵਿਚੋਂ ਇਹ 529 ਜਣੇ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੀ ਔਲਾਦ ਵਜੋਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨਾਲ-

ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ, ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਤੱਕ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ 2012 ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 171ਡੀ ਸਣੇ ਧਾਰਾ 464,465 ਤੇ 466 ਤਹਿਤ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਗਲਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ‘ਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਰਦਵਿੰਦਰ ਗੋਇਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਣੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਮ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 15 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਕਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ 94ਵੇਂ ਦੇ ਹਿੱਸਾ 92ਵੇਂ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ) ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਸੱਜਰੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਕਰ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨਜਿੱਠਣਗੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਰਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋ ਸਕਣ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਤੇ ਅਸਰਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਡੀ.ਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ (ਆਈ.ਜੀ.ਏ) ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

2009 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਦੋਹਰੇ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ (ਡੀ.ਟੀ.ਏ.ਏ) ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੇ ਕਰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਣਨੀਤਕ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਦੋਹਰੇ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਈਜੀਏ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

HK TRANSPORT INC

Division of HK Incorporated

1401 West Ray St, Indianapolis, IN 46221
Ph: 317-408-3211, web: www.hktransportinc.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ, ਡਰਾਈਵਰੇਟ, 100% ਨੌ ਟੱਚ, ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਸਾਈਨ-ਇਨ ਬੋਨਸ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ

92% ਫਲੈਟ ਡਿਸਪੈਚ
30 ਸੈਂਟ/ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਇਰ ਰਿਬੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਹਰ 15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਦਾਇਗੀ

ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ

42 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ
95% ਲੋਡ ਯਾਰਡ 'ਚ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ
ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੇਲਰ
ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਟਰੱਕ
ਹਰ 15 ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਤਨਖਾਹ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ:

■ਕਲਾਸ ਏ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ ■ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ
■ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਓ ਟੀ ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਲ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਤਸਦੀਕਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ 'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਬਾਈ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਪੰਪ 'ਤੇ ਫਿਊਲ ਰਿਬੇਟ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 317-408-3211

ਜਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.hktransportinc.com 'ਤੇ ਅਰਜੀ ਭਰੋ

TheAnuAttorney Immigration Law Firm

Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability
*Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria

Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਇ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:

1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call:734-261-0936

734-890-1767

e-mail: raj@syانvideo.com

visit at: www.syanvideo.com

Dhillon Truck Stop

Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੇਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 575-815-8536

ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫ਼ਾ

ਕਿਸਤ 10

ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ

ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ 1913 ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਮ 'ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ ਵਫ਼ਾ' ਲਿਖੀ ਸੀ। 37 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਉਰਦੂ ਨਜ਼ਮ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦਿਲ ਕੰਬਾਊ ਘਟਨਾ ਦੀ ਝਾਕੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਜ਼ਮ ਦੇ 110 ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਬੰਦ ਦੇ 6-6 ਮਿਸਰੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮਰਸੀਏ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਰਸੀਏ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰੁਣਾ ਤੇ ਬੀਰ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਦਭੁਤ, ਰੌਦਰ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਰਸਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 1915 ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ 'ਗੰਜਿ-ਸ਼ਹੀਦਾਂ' ਨਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਮ ਵੀ ਲਿਖੀ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਰਚਨਾ 'ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫ਼ਾ' ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦਾਵਾ ਖੁਦਾ ਕੀ ਬੰਦਗੀ ਕਾ ਹੈ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਕਮਾਲ

91

ਦਾਵਾ ਖੁਦਾ ਕੀ ਬੰਦਗੀ ਕਾ ਹੈ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਕਮਾਲ।
ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਮੁਸਲਿਮੋਂ ਕਾ ਬਹੁਤ ਆਜ਼ ਗ਼ੈਰ ਹਾਲ।
ਕਬ੍ਹੇ ਜੋ ਪੂਜਤੇ ਨਾ ਹੋਂ ਮੋਮਿਨ ਹੈਂ ਖਾਲ ਖਾਲ।
ਲਾਯਾ ਜਵਾਲ ਤੁਮ ਪਿ ਭੀ ਜਥੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
ਕਾਯਲ ਫ਼ਕਤ ਜਬਾਂ ਸੇ ਹੋ ਤੁਮ ਯਾ ਕਰੀਮ ਕੇ।
ਬਨ ਬਨ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਤੇ ਹੋ ਬੰਦੇ ਰਹੀਮ ਕੇ।
(ਗ਼ੈਰ=ਭੈੜਾ, ਖਾਲ ਖਾਲ=ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ)

92

ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਤਮ ਮੇਂ ਰਊਨਤ-ਪਸੰਦ ਹੈ।
ਮਜ਼ਹਬ ਸੇ ਗਿਰ ਗਏ ਵੁਹ ਜਿਤਨੇ ਬਲੰਦ ਹੈ।
ਰਸਤੇ ਭੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਕੇ ਜਥੀ ਇਨ ਪਿ ਬੰਦ ਹੈ।
ਬੇਸੂਦ ਤੁਮ ਕੋ ਅਪਨੀ ਨਸਾਏਹ ਪਿ ਪੰਦ ਹੈ।
ਸੁਨਤਾ ਹੈ ਕੌਨ ਹਿਰਸ-ਓ-ਹਵਾਓ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਮੇਂ।
ਇਸਲਾਮ ਦਰ ਕਿਤਾਬ ਮੁਸਲਮਾਂ ਹੈਂ ਗੋਰ ਮੇਂ।
(ਰਊਨਤ-ਪਸੰਦ=ਹੰਕਾਰੀ,
ਮਾਰਫ਼ਤ=ਗਿਆਨ, ਨਸਾਏਹ=ਨਸੀਹਤਾਂ)

93

ਰੋਕਾ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਸੇ ਤੋ ਮੁਸਲਮਾਂ ਬਿਗੜ ਗਏ।
ਬੁਤ ਕੇ ਬੁਰਾ ਕਹਾ ਤੋ ਯਿਹ ਹਿੰਦੂ ਬਿਛੜ ਗਏ।
ਤੇਗਾ ਨਿਕਾਲਾ ਹਮ ਨੇ ਤੋ ਸਬ ਜੋਸ਼ ਝੜ ਗਏ।
ਚਿਤੀਯੋਂ ਸੇ ਬਾਜ਼ ਰਨ ਮੇਂ ਨਦਾਮਤ ਸੇ ਗੜ ਗਏ।
ਫ਼ੌਜੋਂ ਪਿ ਨਿਜ਼ ਇਨ੍ਹੇਂ, ਉਨ੍ਹੇਂ ਦੇਵੀ ਕਮਾਨ ਹੈ।
ਆਸ਼ਿਕ ਹੈਂ ਹਮ ਖੁਦਾ ਕੇ ਹਥੇਲੀ ਪਿ ਜਾਨ ਹੈ।
(ਨਦਾਮਤ=ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ)

94

ਮਾਨਾ ਕਿ ਹਮ ਕਲੀਲ ਮੁਖਾਲਿਫ਼ ਕਸੀਰ ਹੈ।
ਤੁਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋ ਰਾਜੇ ਹੋ ਔਰ ਹਮ ਫ਼ਕੀਰ ਹੈ।
ਤੁਮ ਸੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਬੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਂ ਹਮ ਬੇ-ਨਜ਼ੀਰ ਹੈ।
ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਂ ਮਾਲ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਹਕੀਰ ਹੈ।
ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੇਸਰ-ਓ-ਸਾਮਾਂ ਲੜੇਗੇ।
ਜ਼ਾਲਿਮ ਸੇ ਬੁਤ-ਪ੍ਰਸਤ ਸੇ ਹਾਂ ਹਾਂ ਲੜੇਗੇ।
(ਕਲੀਲ=ਘੱਟ, ਮੁਖਾਲਿਫ਼=ਦੁਸ਼ਮਣ, ਕਸੀਰ=ਬਹੁਤ, ਹਕੀਰ=ਘਟੀਆ, ਬੇਸਰ-ਓ-ਸਾਮਾਂ=ਖਾਲੀ ਹੱਥ)

95

ਤੋਬਾ ਕਰੋ ਤੋ ਤਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੇ।
ਅਫ਼ਸਰ ਯਿਹ ਸ਼ਾਹੀ ਰਖਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੇ।
ਬਿਗੜੇ ਨਾ ਹਮ ਸੇ ਬਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੇ।
ਐ ਵਾਏ ਦਿਲ ਜੋ ਸਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੇ।
ਸਰਕਸ ਸੇ ਬਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਆਦਤ ਗਫ਼ੂਰ ਕੀ।
ਸਮਝੋ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਸੁਝਾਤੇ ਹੈਂ ਹਮ ਬਾਤ ਦੂਰ ਕੀ।
(ਰਖਤ=ਸਾਮਾਨ, ਵਾਏ=ਅਫ਼ਸੋਸ, ਗਫ਼ੂਰ=ਬਖ਼ਸ਼ਣ-ਹਾਰਾ)

96

ਸਚ ਕੋ ਮਿਟਾਓਗੇ ਤੋ ਮਿਟੋਗੇ ਜਹਾਨ ਸੇ।
ਡਰਤਾ ਨਹੀਂ ਅਕਾਲ ਸ਼ਹਨਸ਼ਹ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਸੇ।
ਉਪਦੇਸ਼ ਹਮਾਰਾ ਸੁਨ ਲੋ ਜ਼ਰਾ ਦਿਲ ਕੇ ਕਾਨ ਸੇ।
ਹਮ ਕਹ ਰਹੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਖੁਦਾ ਕੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸੇ।
ਬਾਜ਼ ਆਉ ਸ਼ਰ ਸੇ ਹਿੰਦੂ-ਓ-ਮੁਸਲਿਮ ਹੋ ਕੋਈ ਹੋ।
ਪੰਡਿਤ ਹੋ, ਮੌਲਵੀ ਹੋ ਯਾ ਆਲਿਮ ਹੋ ਕੋਈ ਹੋ।
(ਸ਼ਰ=ਝਗੜਾ, ਆਲਿਮ=ਵਿਦਵਾਨ)

97

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਜ਼ੋਰ ਤੁਮ ਕੋ ਫ਼ਕਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ।
ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਬਾਜ਼ਬੂ ਤੁਮ ਕੋ ਬਨਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ।
ਭਾਤਾ ਕਿਸੀ ਕੇ ਦਿਲ ਕੋ ਦੁਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ।
ਲੜ ਭਿੜ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ।
ਸ਼ਾਹੀ ਹੈਂ ਅਪਨੇ ਠਾਠ ਮਗਰ ਯੋਂ ਫ਼ਕੀਰ ਹੈਂ।
ਨਾਨਕ ਕੀ ਤਰਹ ਹਿੰਦੂ-ਓ-ਮੁਸਲਿਮ ਕੇ ਪੀਰ ਹੈਂ।

98

ਤਕਰੀਰ-ਏ-ਦਿਲ-ਪਜ਼ੀਰ ਸੇ ਗੁਮ ਸਬ ਕੋ ਹੋਸ਼ ਥੇ।
ਨੀਚੀ ਨਜ਼ਰ ਹਰ ਇਕ ਕੀ ਥੀ ਇਸਤਾਦਾ ਗੋਸ਼ ਥੇ।
ਬੱਚੇ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਸਭੀ ਦਾਨਾ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਥੇ।
ਨਾਜ਼ਿਮ ਕੇ ਜੀ ਮੇਂ ਬੁਗ਼ਜ਼ ਹੀ ਥਾ ਅਬ ਨਾ ਜੋਸ਼ ਥੇ।
ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਵੁਹ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਨਾਬਕਾਰ।
ਝੁੰਝਲਾ ਕੇ ਬੋਲਾ ਹਾਇ ਵੁਹ ਸ਼ੈਤਾਨ-ਏ-ਨਾਬਕਾਰ।
(ਦਿਲ-ਪਜ਼ੀਰ=ਦਿਲ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਇਸਤਾਦਾ=ਖੜ੍ਹੇ, ਗੋਸ਼=ਕੰਨ, ਨਾਬਕਾਰ=ਨਾਲਾਇਕ)

99

ਕਯਾ ਖੂਬ ਹੈ ਨਵਾਬ ਭੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ।
ਉਸ ਬੁਤ-ਸ਼ਿਕਨ ਕੇ ਬੱਚੇ ਕੀ ਘਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ।
ਸਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਭੀ ਲਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ।
ਸੰਭਲੋ ਕਹੀਂ ਜਵਾਲ ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ।
ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਯਿਹ ਬੁਰਾ ਸ਼ਹ-ਏ-ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੋ।
ਤੁਮ ਦੇਖਤੇ ਹੋ ਰਹਮ ਸੇ ਕਯੋਂ ਇਨ ਕੀ ਜਾਨ ਕੋ।
(ਜਵਾਲ=ਪਤਨ)

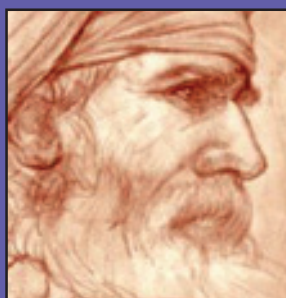
100

ਖੈਚੋ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਬਰ-ਸਰ-ਏ-ਬਰਬਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ।
ਮੇਰਾ ਜੋ ਬਸ ਚਲੇ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਦਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ।
ਦਿੱਲੀ ਮੇਂ ਜੋ ਰਪਟ ਸੁਨੇ ਸਰਕਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ।
ਨਾਹਕ ਕੋ ਹਮ ਪਿ ਆ ਪੜੇ ਫਿਟਕਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ।
ਤਕਦੀਰ ਫਿਰ ਗਈ ਹੈ ਤੋ ਕੁਫ਼ ਅਪਨਾ ਬਸ ਨਹੀਂ।
ਇਨ ਪਰ ਦੁਹਾਈ ਰਾਮ ਕੀ ਖਾਨਾ ਤਰਸ ਨਹੀਂ।
(ਬਰ-ਸਰ-ਏ-ਬਰਬਾਰ=ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ,
ਦਾਰ=ਫਾਂਸੀ, ਨਾਹਕ=ਫ਼ਜ਼ੂਲ)

(ਚਲਦਾ)

ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਦਾ ਦਰਦ

ਹਕੀਮ ਅੱਲਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫ਼ਾ' ਅਤੇ 'ਗੰਜਿ-ਸ਼ਹੀਦਾਂ' ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਰ ਦਰਦਮੰਦ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਛੋਟੇ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 22 ਮਾਰਚ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-108

ਕੋਸੀ-ਕੋਸੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ

ਅੰਮਾ ਪੱਥ-ਪੱਥ ਪਾਥੀਆਂ ਧਰੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਸੇਕ

ਦੇਖੋ ਰੋਜ਼ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਭਰੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-106

ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਰਲਗੱਡ ਕੀਤਾ
ਨਾ ਵੱਖਰੀ ਰਹੀ ਪਛਾਣ ਕੋਈ।
ਫਿਫਟੀ ਫਿਫਟੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਇਆ
ਇਹੋ ਹੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਈ।
ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ
ਓਗ ਬਣਾਏ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਜੀ।
ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ ਜੱਟ ਜੂਲੀਅਟ ਹੋਏ
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸ਼ੋਰ ਜੀ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਚਣ ਖਾਤਰ ਕਰਦਾ,
ਕੋਈ ਸੌਂਕ ਪੁਗਾਵੇ।
ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਓਗ ਤਰੀਕੇ,
ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਲਿਖਾਵੇ।
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਮੰਡੀ ਦੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ,
ਪਵੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਗਿੱਧਾ,
ਕਦੇ ਨਾ ਰੁਕਦਾ ਕਿਤੇ ਨਾ ਮੁੱਕਦਾ।
ਟੋਢੇ ਓਗ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਲੁੱਟਣੇ,
ਪੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੁਣ ਸਿੱਧਾ,

ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗਾਹਕ ਬਣਾਵੇ,
ਨੇੜੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਢੁੱਕਦਾ।
ਰੋਜ਼ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਦੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਕਿੱਜ ਕਰੀਏ ਕੋਈ ਹੀਲਾ।
ਡਾਲਰ ਜੋਬਾਂ ਅੰਦਰ ਡਿੱਗਣ,
ਇੱਦਾਂ ਕਰੀਏ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ।
-ਬੱਲੀ ਸਿੰਘ, ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਲ ਗਈ ਯਾਰੋ,
ਸੇਲ ਵੀ ਸਾਡੀ ਵਧ ਗਈ ਯਾਰੋ।
ਇਸ ਬਿਨਾ ਨਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਯਾਰੋ,
ਹੋਣਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਯਾਰੋ।

-ਇੰਦਰਜੀਤ ਮੰਗਾ
ਪਿਟਸਬਰਗ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਹਾਲ-ਚਾਲ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਵਾਂਗੂੰ
ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ਹੱਟੀ ਭਾਈ ਨੇ।
ਚੈਨ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਖੋਰੇ ਹਾਸੇ
ਰੋਜ਼ ਦੀ ਭੱਜ-ਭਜਾਈ ਨੇ।
ਬਾਲ ਉਡੀਕਣ ਐਸਾ ਬਾਪੂ
ਜਿਹੜਾ ਲਾਡ ਲੜਾਵੇ ਜੀ।
ਬਾਪੂ ਨੇ ਪਰ ਦੌੜ ਲਗਾਈ
ਭਰ-ਭਰ ਕਰਮ-ਕਮਾਈ ਦੀ।

-ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮਿਲਪੀਟਸ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-105

ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਰਨ
ਜੋ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ,
ਲੱਖ ਸਲਾਮਾਂ ਮੇਰੀਆਂ
ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਭਾਈ।
ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਹਲ ਚਲਾ ਕੇ
ਕੀਤੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ,
ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ
ਨਿਵਾਜਿਆ ਲਾਲੇ ਭਾਈ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਕੈਨੇਡਾ
ਫੋਨ: 226-345-7126

ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤ?

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਵਾਰ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੇਖ 'ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤ?' ਵਿਚ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਮੀਟਰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਚੰਭਾ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ, ਪਰ ਰਤਾ ਕੁ ਘਰੋੜ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚਿਣਾਈ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਉਹ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦਿੱਲੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕਰ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਮਾਂ ਤੇ ਦਾਦੀ ਮੇਰੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਈਆਂ। ਮੇਰੀ ਸੋਧ ਤਬੀਅਤ ਅਤੇ 9ਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਅੱਲੜੂ ਉਮਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਤੋਂ ਉਹ ਡਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੱਜ-ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਮਾਤਰ ਰਾਹ ਦਿਸਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਦਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ।

ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਚੋਲੀਏ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਇਹ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੂਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸਾਂ। ਉਮਰ 17 ਸਾਲ, ਸੁਪਨਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੋਧ ਤਬੀਅਤ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼। ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਜਾਤ-ਪਾਤਰ ਜਾਂ ਦੇਸ਼-ਪਰਦੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਮੈਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਲੱਗਦੇ; ਬਿਲਕੁਲ ਫਾਲਤੂ। ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠਣਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਣਾ ਹੈ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨਾਅਰੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ।

ਗਿਆਨੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਹਿਪਾਠੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸੈਣੀ। ਬੜਾ ਹੀ ਦੁਬਲਾ-ਪਤਲਾ, ਹਲੀਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮੀਲਾ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਕੰਝ ਜਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਾਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਉਸ ਦਾ ਕੁਤਿਅੰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮੀਲਾਪਣ ਸਾਰੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸੁਗਲ ਦਾ ਚਰਚਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਸੁਖਦੇਵ ਉਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੜੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਾਰਨ ਬਦਲਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵੀ। ਬੜੇ ਨਾਗੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਦੇ। ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨੋਟ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਸ਼ਰਮੀਲੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਰੀਫ ਮੁੰਡੇ ਉਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ। ਮਾਂ-ਮਹਿੰਟਰ ਤਾਂ ਉਹ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਉ ਦਾ ਸਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਏਧਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸੈਕਿੰਡ ਆਈ, ਪਰ ਉਹ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹੈਪੀ ਟੀਚਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਤ ਸਦਕਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਅਗੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਬਾਈ ਪਾਰਸ ਬੀ.ਏ. ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਉਸ, ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਘਰ ਹੋਵਾਂ ਜਾਂ ਨਾ, ਮਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਮਮਤਾ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।

ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦੇਵ ਵਰ ਵਜੋਂ ਮੇਰੇ ਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਸੀ; ਬਸ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਫਤ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੂਕ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੌਖਲੇ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, 'ਹਾਇ ਜੇ ਇਹ ਕੁਤੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਮਜ਼ੂਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ ਤਾਂ... ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸੇ ਲਈ ਹਾਂ ਕਰ ਦਏ...'।

ਸੁਖਦੇਵ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਰੁੱਖੇਪਣ ਨੂੰ ਦੱਬੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕੋਸਦੀ ਵੀ ਸੀ ਮਾਂ। ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਰਾਉਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ... ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਸਿਉਂ ਕੋਈ ਡਰ-ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ; ਫਿਰ ਵੱਢ ਹੀ ਦਿਆਂ ਫਸਤਾ...। ਮੈਂ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇੰਜ ਸੋਚ ਲੈਂਦੀ।

ਦੇ ਦਲੀਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਆਏ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ।

ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਭੇਜਣਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਤ ਸੈਣੀ ਵੀ ਸੀ।

‘ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਜਾਤ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਤ-ਪਾਤਰ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ।’ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨੀ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਅਗਾਂਹਵਧੂ, ਮੇਰੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਕਿ ਨਾਂਹ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਮਹਾਂਨਗਰ, ਮੁੰਬਈ ਦੇ 25 ਸਾਲਾ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਲੋਕ। ਇਕ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ। ਉਥੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਿਕ ਅੰਤਰ ਤਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਜਾਤ-ਪਾਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸ਼ਾਹ, ਪਟੇਲ, ਬਾਨਕੀ, ਪਾਰੇਖ ਸਾਰੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਹੜਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਖੱਤਰੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਰਾਠੀ, ਇਸਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਟੇਲ, ਬੋਰਡੇ, ਪਾਡੀਆ,

ਨਹੀਂ; ਤੇ ਫਲਾਣਾ ਲੇਖਕ ਮਜ਼੍ਹਬੀ, ਛੀਂਬਾ, ਧੋਬੀ, ਦਰਜੀ ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਮੈਂ ਦਹਿਲ ਜਿਹੀ ਜਾਂਦੀ।

ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਭਾਪਾ ਸੀ? ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਉੱਠਣ-ਬੈਠਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਸੈਣੀਆਂ ਦੀ ਧੀ ਸੀ, ਤੇ ਵਿਆਹ ਉਸ ਕੀਤਾ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਲਿਤ ਜਾਤ ਦੇ ਇਕ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ। ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਸਾਵਾਪਣ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਅਸੁਭਾਵਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਬੱਧੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਅਸੁਖਾਵੇਂ ਜਾਂ ਅਸਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬਨੋਸ਼ੀ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਭਾਉਂਦਾ ਵਿਹਾਰ ਉਸ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝਦੀ, ਦੱਸਦੀ।

‘ਇਹ ਤਾਂ ਕੰਮੀ-ਕਮੀਣ ਉਸ ਜਾਤ ਦਾ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਤਕਰਾ ਮੈਨੂੰ ਅੱਖਰਿਆ, ਤੇ ਰੜਕਿਆ ਉਹ ਸੀ ਜੱਟ-ਭਾਪੇ ਦਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ। ਜੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹਰ ਸਰਦਾਰ ‘ਪਾਪਾ ਜੀ’ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ‘ਇਕ ਭਾਪਾ ਸੌ ਸਿਆਪਾ’ ਦਾ ਅਲਾਪ। ... ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਠਣ ਬੈਠਣ ਸਾਹਿਤਕ ਪਿੜ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੇਰਾ, ਤੇ ਇਸੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸੰਧੂ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੱਟ ਨਹੀਂ; ਤੇ ਫਲਾਣਾ ਲੇਖਕ ਮਜ਼੍ਹਬੀ, ਛੀਂਬਾ, ਧੋਬੀ, ਦਰਜੀ ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਮੈਂ ਦਹਿਲ ਜਿਹੀ ਜਾਂਦੀ।... ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਭਾਪਾ ਸੀ? ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਸੌਂਡੇ ਜਾਂ ਜੁਗਲੇਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕੌਣ ਉਚੇਰੀ ਤੇ ਕੌਣ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀ?

ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ ‘ਪਾਪਾ ਜੀ’ ਕਰ ਕੇ ਸੰਬੋਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸਾਰੀ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ। ਕਿਹੜਾ ਧੰਨ-ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਖੱਤਰੀ ਜਾਂ ਅਰੋੜਾ ਹੈ, ਕੌਣ ਜੱਟ, ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸੀਆ, ਕੋਈ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਜਾਂ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਵੇਖਿਆ, ਨਾ ਸੁਣਿਆ। ਹਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਬਿਰਾਦਰੀ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਨੇ, ਪਰ ਜੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਕਿਧਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਵੀ ਵਰਤ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਅਨਰਥ ਜਾਂ ਧਰਤ-ਪਾਟ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਤਕਰਾ ਮੈਨੂੰ ਅੱਖਰਿਆ, ਤੇ ਰੜਕਿਆ ਉਹ ਸੀ ਜੱਟ-ਭਾਪੇ ਦਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ। ਜੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹਰ ਸਰਦਾਰ ‘ਪਾਪਾ ਜੀ’ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ‘ਇਕ ਭਾਪਾ ਸੌ ਸਿਆਪਾ’ ਦਾ ਅਲਾਪ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਠਣ-ਬੈਠਣ ਸਾਹਿਤਕ ਪਿੜ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੇਰਾ, ਤੇ ਇਸੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸੰਧੂ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੱਟ

ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਟਰ ਚੁਗਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹੱਥਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ...।’ ਆਖਦੀ ਉਸ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਹਰ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਤੋਂ ਘਿਰਣਾ ਟਪਕਦੀ ਮੈਂ ਵੇਖਦੀ।

‘ਪਰ ਤੇਰੀ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਫਖਰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੋਣੈ?’ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਪੁੱਛਦੀ।

ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਸੈਨਤ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਅਰੋੜਾ ਸੱਸ ਬੜੇ ਫਖਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ-ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ: ‘ਅਸਾਂ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਧੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਖੁਖਰੈਣ ਹੈ, ਖੁਖਰੈਣ।’

‘ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ’, ਉਹ ਦੱਸਦੀ।

‘ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਤੇ ਅਣਕਬੂਲ?’

ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਲਿਤ ਸਹੁਰੇ-ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਟ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਇਕ ਕੁਤੀ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।... ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਬੀਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ।

‘ਪਰ ਸੈਣੀ ਵੀ ਤਾਂ ਜੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ?’ ਮੈਂ

ਆਖਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਫਰ ਕੇ ਪਈ: ‘ਸੈਣੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਵੀ ਜੱਟਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।’

ਗੱਲ ਏਨੀ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਤਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ, ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜ, ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਹਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਰਹਿਣ, ਵੱਸਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਓਪਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਉਹ ਕੈਦ ਅਤੇ ਹੁਸਤਿਆ-ਹੁਸਤਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵੱਡ ਪਿੱਛੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ ਕੂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਤਾਅ ਤਾਂ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਏਧਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਵਪਾਰੀ-ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਵਿਹਾਰ ਰਾਸ ਨਾ ਆਇਆ। ਸਾਡੀ ਲਹਿੰਦੀ-ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਬੋਲੀ ਏਧਰ ਪੇਂਡੂ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣੀ ਗਈ।

ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ ਪਿਉ ਨੂੰ ਭਾਪਾ ਜੀ ਆਖਦੇ

ਗਿਣਦੇ-ਗਿਣਦੇ।’ ਉਸ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਨੌਕਰੀ-ਪੇਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦਾ ਵੀ ਵਪਾਰੀ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਹੈ, ‘ਨਾ ਘਰ ਆਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਕਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਣ ਦਾ। ਨਾ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਤਫ਼ਰੀਹ। ਬਸ ਪੈਸਾ ਪੈਸਾ ਪੈਸਾ। ਨਨਿਆਨਵੇਂ ਦਾ ਗੇੜ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ।’ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਜਾਂ ਸੁਖਾਵਾਂਪਣ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਪਿਛਲ-ਝਾਤ ਮਾਰਾਂ ਤਾਂ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਵਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਰਿਆਣਵੀ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਪਾਰੇਖ ਗੁਜਰਾਤੀ ਜਾਵੇਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ, ਅੰਜੁਮ ਅੱਤਰਵਾਲਾ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਆਗਾਖਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਮਰਾਠੀ ਭਗੁੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬੇਲਪੁਰ ਬੀੜੀ ਦਾ ਵਪਾਰੀ, ਮਿੰਤਲ ਸਾਝੀਆਂ ਦੇ ਛਾਪਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਜੈਨ ਕੈਮਿਸਟ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਕਾਰ, ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੋਟਰਪਾਟੀਏ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ; ਮੈਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਾਤ, ਬੋਲੀ, ਧਰਮ, ਖਿੱਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਲ, ਤਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ। ਮੰਡੀਕਰਨ, ਭੂਗੋਲੀਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਕਰਨ-ਕਾਰਨ ਜਾਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਖਿੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲਦੇ-ਭੰਨ-ਤੁੰਡਦੇ ਅਤੇ ਮੁੜ ਮੇਲਦੇ-ਜੋੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਰੋਣਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਹੀ ਨੇ। ਬਾਹਲੇ ਸਾਡੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਅਤੇ ਅਣਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਬੰਧੀ-ਪਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਮਾਪੇ ਕੋਲ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਔਲਾਦ ਕੋਲ ਏਨਾ ਧੀਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਣੇ ਤੇ ਫਰੋਲੇ।

ਵਕਤ ਹੁਣ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਦੌੜ ਅਤੇ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ... ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ।

ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦਲਿਤ ਛਾਤੀ ਨੌਕ ਕੇ ਆਖੇ ਅਸੀਂ... ਹੁੰਨੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਕਸ਼ਤਰੀ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਆਖੇ ਅਸੀਂ...?

ਪੂਰੇ ਅਠਵੰਜਾ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗੁਜਰਖਾਨ ਆਪਣੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ। ਇੰਜ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ।

ਉਹੀ ਬੋਲੀ, ਉਹੀ ਲਿਬਾਸ, ਉਹੀ ਖਾਜੇ, ਉਹੀ ਅਖਾਣ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਨੇ-ਦਾਦੇ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਪਛਾਣਦੀ ਰਹੀ। ਕੋਈ ਅਮਰ ਵੀਰ ਜੀ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਚਾਚਾ ਕਰਤਾਰ। ਉਹੀ ਵਾਸਕਟ ਅਤੇ ਸਲਵਾਰ ਵਾਲਾ ਮਾਮੇ ਵੰਤ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ।

ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਜਦੋਂ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੇਰੇ ਹੀ ਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣ ਉਹ ਭੋਲੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ, ‘ਨਾਨੀ ਮਾਂ, ਨਾਨੀ ਮਾਂ’ ਕਰਦੀਆਂ... ਮੇਰੇ ਆਟੋਗਰਾਫ਼ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਚਿਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਲਗਦਾ।

ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚੱਲਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਆਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ: ‘ਉਧਰ ਕਾਲੇ ਮਾਂਹ ਦੀ ਦਾਲ ਦੀ ਹੀ ਭਰਤੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸੇ ਫੋਲਿਆਂ ਦੀ।’ ਸੁੱਤੇ-ਸਿੱਧ ਹੀ ਹਾਸਾ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਪੂਰੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦੀ ਉਮਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੰਘਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਧਰਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਉਹ ਪਾਸਾ, ਕਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ‘ਸਾਡਾ ਪਾਸਾ’।... ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਰੌਲੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਹੀ ਜਿਹੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤਾਸੀਰ, ਪੰਛੀ-ਜਨੌਰ, ਵਣ-ਤ੍ਰਿਣ, ਨਦੀਆਂ-ਪਹਾੜ, ਖਾਣਾਂ-ਖੰਡੂਰ, ਕੁਲ੍ਹਾਂ-ਕੱਸੀਆਂ, ਜੰਗਲ-ਬੋਲੇ, ਡੇਰੇ-ਮੰਦਰ, ਦੇਹੁਰੀਆਂ-ਸਮਾਧਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀ-ਕੀ, ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸੁਚੇਤ ਜਾਂ ਅਚੇਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਈ ਜੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜੀਵੇਂ ਰਹਾਂਗੇ।

ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਵੈਸਾਖ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਮਹੀਨਾ ਜੇਠ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤਪਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੂੰਹਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਕਾਂ ਅੱਖ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ’ ਦਾ ਅਖਾਣ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜੇਠ ਦੀ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਡ੍ਰੈਂਗ ਕੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਦਿਨ, ਮਹੀਨਾ, ਸਾਲ ਭਲਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਪਤੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਕਰਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਹੁਤ ਸਮਰੱਥ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਠ ਮਹੀਨਾ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤਪਦਾ ਮਹੀਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੇਕ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਦੀ ਵੀ ਵਿਸਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਦੀਵੀ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਥਲ ਅਰਥਾਤ ਧਰਤੀ ਭੱਠ ਵਾਂਗ ਤੱਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗ ਪਵੇ। ਉਸ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸੰਸਾਰਕ ਤੱਪਸ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣੇ ਸਦੀਵੀ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕੇ। ਜੀਵ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੀਵ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੀਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਜੇਠ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਪਸ਼ ਨਹੀਂ ਪੌਂਹਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਹਰ ਰੁੱਤ, ਹਰ ਮੌਸਮ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ,

ਮਾਹੁ ਜੇਹੁ ਭਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਕਿਉ ਬਿਸਰੈ॥
ਥਲ ਤਾਪਹਿ ਸਰ ਭਾਰ
ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੈ॥

ਧਨੁ ਬਿਨਉ ਕਰੇਦੀ ਗੁਣ ਸਾਰੇਦੀ
ਗੁਣ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਾ॥

ਸਾਚੈ ਮਹਲਿ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ
ਆਵਣ ਦੇਹਿ ਤ ਆਵਾ॥

ਨਿਮਾਣੀ ਨਿਤਾਣੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ
ਕਿਉ ਪਾਵੈ ਸੁਖ ਮਹਲੀ॥

ਨਾਨਕ ਜੇਠਿ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਜੈਸੀ
ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਗੁਣ ਗਹਿਲੀ॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੦੮)

ਨਾਨਕੁ ਜੇਠਿ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਜੈਸੀ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਗੁਣ ਗਹਿਲੀ

ਹਾਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜੋ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤੇਰਾਂ-ਚੌਦਾਂ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਠ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ, ਮਨੁੱਖ, ਜੀਅ-ਜੰਤ, ਬਨਸਪਤੀ ਸਭ ਹੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਭਰ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜਾਹੇ-ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਤਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਤਰਾਸ ਤਰਾਸ ਕਰ ਉਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੱਬ ਆਪਣਾ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਨੂੰ ਹੀ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਰੱਬ ਚੱਕ੍ਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਰਾਮਾਹ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਰਣਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਰੁੱਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਾਅ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)। ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿੰਦ ਬ੍ਰਿਛ ਦੀ ਛਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਡਾ ਭੀ ਬਾਹਰ ਜੂਹ ਵਿਚ ਟੀਂ ਟੀਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਜੀਵ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ, ਆਪਣੇ ਅੱਗੂਣਾਂ ਦੀ ਪੰਝ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਜੀਵਨ ਪੱਧ ‘ਤੇ ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਸਾਂਝ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ, ਆਸਾਤੁ ਭਲਾ ਸੂਰਜੁ ਗਗਨਿ ਤਪੈ॥
ਧਰਤੀ ਦੁਖ ਸਹੈ ਸੋਖੈ ਅਗਨਿ ਭਖੈ॥
ਅਗਨਿ ਰਸੁ ਸੋਖੈ ਮਰੀਐ
ਧੋਖੈ ਭੀ ਸੋ ਕਿਰਤੁ ਨ ਹਾਰੇ॥
ਰਬੁ ਫਿਰੈ ਛਾਇਆ ਧਨ ਤਾਕੈ
ਟੀਛੁ ਲਵੈ ਮੰਝਿ ਬਾਰੇ॥
ਅਵਗਣ ਬਾਧਿ ਚਲੀ ਦੁਖੁ ਆਗੈ
ਸੁਖੁ ਤਿਸੁ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲੇ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਆ
ਮਰਣੁ ਜੀਵਣੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲੇ॥੮॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੦੮)

ਹਾਤ ਪਿਛੋਂ ਸਾਵਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਰਖਾ-ਰੁੱਤ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਠ-ਹਾਤ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਨਾਲ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਜੀਅ-ਜੰਤ, ਬਨਸਪਤੀ ਅੰਤ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਸੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁੱਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੇਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਵਿਚ ਮੋਰ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਨੱਚਦੇ ਹਨ। ਸਾਵਣ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਦਲ ਵਰ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹਰਿਆਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ) ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਹੋ, ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆ, ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਆ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਮਾਂ! ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਮਾਤਮਾ-ਪਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ

ਡਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਸੇਜ ਸੱਖਣੀ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁਖਦਾਈ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ-ਪਤੀ ਦਾ ਵਿਛੜਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਕਪੜਾ ਪਾਇਆ ਵੀ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁੱਖ ਵੀ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ,

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸ ਮਨਾ

ਘਣ ਵਰਸਹਿ ਰੁਤਿ ਆਏ॥

ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਹੁ ਭਾਵੈ

ਪਿਰ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ॥

ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ

ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਦਾਮਨਿ ਚਮਕਿ ਡਰਾਏ॥

ਸੇਜ ਇਕੋਲੀ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ

ਮਰਣੁ ਭਇਆ ਦੁਖੁ ਮਾਏ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੁਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ

ਕਾਪਤੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵੇ॥

ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਗਣਿ ਕੰਤੀ

ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵੇ॥੯॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੦੮)

ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਸਾਵਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਰਖਾ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਟੋਏ ਟਿੱਬੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਦੇ ਇਸ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੁਹੱਪਣ, ਜੁਆਨ ਉਮਰ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ

ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੋਬਨ ਦੇ ਮਾਣ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਲੀ-ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੱਡੂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹਨ, ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਗਰਜ ਨਾਲ ਮੋਰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹੀਰਾ ਵੀ ‘ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ’ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਸੱਪ ਡੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਮੱਛਰ ਡੰਗ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਛੱਪੜ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਬਿਰਹਾ ਵਿਚ ਤਤਪ ਰਹੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੁਭਾਉਂਦਾ।

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਸ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਭਾਦਉ ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ

ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਪਛੁਤਾਣੀ॥

ਜਲ ਥਲ ਨੀਰਿ ਭਰੇ ਬਰਸ

ਰੁਤੇ ਰੰਗੁ ਮਾਣੀ॥

ਬਰਸੈ ਨਿਸਿ ਕਾਲੀ ਕਿਉ

ਸੁਖ ਬਾਲੀ ਦਾਦਰ ਮੋਰ ਲਵੇਤੇ॥

ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵੈ ਬਬੀਹਾ ਬੋਲੇ

ਭੁਇਅੰਗਮ ਫਿਰਹਿ ਡਸੇਤੇ॥

ਮਛਰ ਡੰਗ ਸਾਇਰ ਭਰ ਸੁਭਰ

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥

ਨਾਨਕ ਪੁਛਿ ਚਲਉ ਗੁਰ ਅਪੁਨੇ

ਜਹ ਪ੍ਰਭੁ ਤਹ ਹੀ ਜਾਈਐ॥੧੦॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੦੮)

ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਸਖਤ ਮੌਸਮ ਪਿਛੋਂ ਅੱਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੁੰਮਸ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਬੋਤਾ ਠੰਢਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਬੁਰ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਮਿਲ। ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਮੈਂ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਮਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਮੈਂ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਗਈ ਹਾਂ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਮਿਲਾਵੇਂ।

ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਕੰਢੇ ਉਗੀ ਕਾਹੀ ਅਤੇ ਪਿਲਛੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਵਾਲ ਸਫੈਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਦੀ ਰੁੱਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਡੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬਨਸਪਤੀ ਹਰਿਆਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜੀਵ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਮਿੱਠੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਵੇ,

ਅਸੁਨਿ ਆਉ ਪਿਰਾ ਸਾਧਨ ਝੁਰਿ ਮੁਈ॥

ਤਾ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਈ॥

ਝੁਨਿ ਵਿਗੁਤੀ ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ

ਕੁਕਹ ਕਾਹ ਸਿ ਫੁਲੇ॥

ਆਗੈ ਘਾਮ ਪਿਛੈ ਰੁਤਿ ਜਾਭਾ

ਦੇਖਿ ਚਲਤ ਮਨੁ ਡੋਲੇ॥

ਦਹਦਿਸਿ ਸਾਖ ਹਰੀ ਹਰੀਆਵਲ

ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੋ ਮੀਠਾ॥

ਨਾਨਕ ਅਸੁਨਿ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੇ

ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਬਸੀਨਾ॥੧੧॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੦੮-੯)

ਗਈ ਬਹੋੜ ਬੰਦੀ ਛੋੜੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਦੁਖਦਾਰੀ

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫

ਗਈ ਬਹੋੜੁ ਬੰਦੀ ਛੋੜੁ

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਦੁਖਦਾਰੀ॥

ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ ਧਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ

ਲੋਭੀ ਮਾਇਆਧਾਰੀ॥

ਨਾਮੁ ਪਰਿਓ ਭਗਤੁ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ

ਇਹ ਰਾਖਹੁ ਪੈਜ ਤੁਮਾਰੀ॥੧॥

ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਿਮਾਣਿਆ ਤੂ ਮਾਣੁ॥

ਨਿਚੀਜਿਆ ਚੀਜ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਗੋਵਿੰਦੁ

ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੁ॥ਰਹਾਉ॥

ਜੈਸਾ ਬਾਲਕੁ ਭਾਇ ਸੁਭਾਈ

ਲਖ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਵੈ॥

ਕਰਿ ਉਪਦੇਸੁ ਝਿੜਕੇ ਬਹੁ ਭਾਤੀ

ਬਹੁਤਿ ਪਿਤਾ ਗਲਿ ਲਾਵੈ॥

ਪਿਛਲੇ ਅਉਗੁਣ ਬਖਸਿ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ

ਆਗੈ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵੈ॥੨॥

ਹਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ

ਤਾ ਕਿਸੁ ਪਹਿ ਆਖਿ ਸੁਣਾਈਐ॥

ਕਹਣੈ ਕਥਨਿ ਨ ਭੀਜੈ ਗੋਬਿੰਦੁ

ਹਰਿ ਭਾਵੈ ਪੈਜ ਰਖਾਈਐ॥

ਅਵਰ ਓਟ ਮੈ ਸਗਲੀ ਦੇਖੀ

ਇਕ ਤੇਰੀ ਓਟ ਰਹਾਈਐ॥੩॥

ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਕਿਰਪਾਲੁ ਪ੍ਰਭੁ ਠਾਕੁਰੁ

ਆਪੇ ਸੁਣੈ ਬੇਨੰਤੀ॥

ਪੂਰਾ ਸਤਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵੈ

ਸਭ ਚੁਕੈ ਮਨ ਕੀ ਚਿੰਤੀ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਵਖਦੁ ਮੁਖਿ ਪਾਇਆ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਵਸੰਤੀ॥੪॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਵਾਹ ਚੁੱਕੀ ਰਾਸ ਪੁੰਜੀ

ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ

ਬੰਦੀ-ਛੋੜ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਭੁ ਜੀਉ! ਤੇਰਾ ਸਰੂਪ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਢਾਲ

ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਭੁ ਜੀਉ! ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗੇ

ਕਰਮ ਜਾਂ ਚੰਗਾ ਧਰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਲੋਭ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਲੋਭੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗੁਸਤ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਵੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਭਗਤ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪੈਜ ਰੱਖ ਲੈ।

ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਿਮਾਣਿਆ ਤੂ ਮਾਣੁ॥

ਨਿਚੀਜਿਆ ਚੀਜ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਗੋਵਿੰਦੁ

ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੁ॥ਰਹਾਉ॥

ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਉਸ ਬਖਸ਼ਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀਉ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈਂ। ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਠੁਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀਉ! ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜੈਸਾ ਬਾਲਕੁ ਭਾਇ ਸੁਭਾਈ

ਲਖ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਵੈ॥

ਕਰਿ ਉਪਦੇਸੁ ਝਿੜਕੇ ਬਹੁ ਭਾਤੀ

ਬਹੁਤਿ ਪਿਤਾ ਗਲਿ ਲਾਵੈ॥

ਪਿਛਲੇ ਅਉਗੁਣ ਬਖਸਿ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ

ਆਗੈ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵੈ॥੨॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਉ ਅਨੁਸਾਰ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ-ਦੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਝਿੜਕਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਵੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਜਗਤ ਪਿਤਾ ਵੀ ਮਿਹਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਨੇਕ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ

ਤਾ ਕਿਸੁ ਪਹਿ ਆਖਿ ਸੁਣਾਈਐ॥

ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ, ਟੱਬਰ ਦਾ ਜੀਅ ਬਣਦਾ ਹੈ ਇਹ!

ਖੇਡਾਂ ਵਾਲਾ ਸਰਵਣ-3

ਸਰਵਣ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦੇਸੀ, ਏਸ਼ੀਆਈ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਤੇ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਖੇਡ-ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਆਪਣੇ ਕਹਿਣ

ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਂਡ ਚਾਂਡ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਖੇਡ-ਸਾਹਿਤ ਹੁਣ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਰਮ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੋਈ ਗਰਜ-ਗਉਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ। ਇਹ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-1165736868
bhullarg@gmail.com

ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਤਰਲੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਾਹ ਭਲੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾ ਸਹੀ! ਜੇ ਇਹਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਪੁਰਸਕਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪੁਰਸਕਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭ ਲਾਂਬੜਾ ਦਾ ਸੱਯਦ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਪੁਰਸਕਾਰ, ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਹਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਅੱਖ ਦੇ ਫ ਹਨ। ਖੇਡ-ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਲੋਚਕ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਹੈ, ਸਰਵਣ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਲੱਭਣਾ ਔਖਾ ਹੈ।

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਰੈਫਰੀ ਵਜੋਂ ਇਹਦਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਕੁਛ ਦਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਏਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਐਵੇਂ ਭੱਜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ? ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ, “ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੀ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਐ, ਉਥੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲੀ ਵਧੀਆ ਕਰਦੇ ਐ, ਹੋਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦੇ? ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਐ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ!” ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਕਲਮੀ ਚਿਤਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਸਰਵਣ ਸਾਧ’ ਰੱਖ ਲਵਾਂ!

ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਕੁਛ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦਸ ਨੇੜਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਕਲਮੀ ਚਿਤਰਾਂ

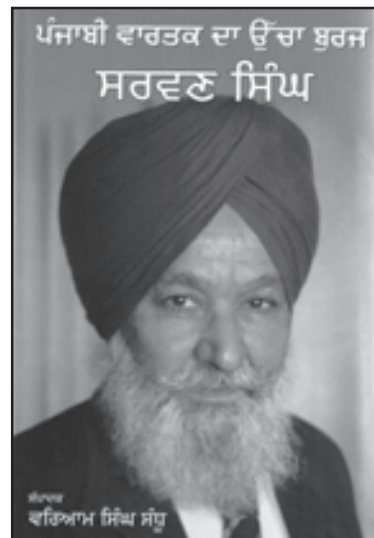
ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਇਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਾਮੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਰਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਜਾਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਬਾਰੇ ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲੰਮਾ ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ ਨੁਮਾ ਲੇਖ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹਮਵਾਸੀ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜਦਿਆਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਭਾਂ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਲੜੀਵਾਰ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ‘ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ’ ਛਪਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਕਲਮੀ ਚਿਤਰ ਰਸਾਲਿਆਂ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵਣ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ, ਜਦੋਂ ਲਿਖਿਆ, ਨਾਂ ਰੱਖਾਂਗਾ ‘ਬੋਤੇ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੱਕ’। ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਪੂਰੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵਿਆਹ-ਸਾਹੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੁਸਤ ਚਾਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੱਡਾ ਹੀ ਸਵਾਰੀ ਬਣਦਾ। ਬਹੁਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਢੋਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਵਾਰੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕੱਲੇ-ਦੁਕੱਲੇ ਦੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਲੋਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਜਾਂ ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਘੁਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਬੋਤੇ ਨੂੰ ਬਾਪੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤਾਂ ਬੱਸ ਅਸੀਂ ਉਚਾ ਉਡਦਾ ਹੀ ਦੇਖਦੇ। ਚਿਤੀ ਕੁ ਜਿੱਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਲਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀ। ਜਿੰਨੇ ਵਾਰ ਸਫਰ ਹੁਣ ਸਰਵਣ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਓਨੇ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਤੇ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ! ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੋਤੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਕੋ ਜਿੰਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਇਹਤੋਂ ਹੁਪਾਰਾ ਲੈਣ ਵਾਂਗ ਲੱਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰੁਪਾਣਾ ਇਹਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਇਹਨੂੰ ‘ਆਪਣਾ ਸਰਵਣ’ ਆਖਦਾ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਆਪਣਾ ਸਰਵਣ’ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਚਣਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਲੇਖਕ ਦੇਸ-ਮਿੱਤਰ ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ‘ਆਪਣੇ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਸਰਵਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕੀ ਹੋਈ? ਨਾਲੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਦੇਸਤ ਗਿਲਾ ਕਰਨਗੇ, ਯਾਰ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਆਪਣੇ?

ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਗਰਮੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਟਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਦਾ ਹੈ, “ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ‘ਚ ਬਰਫਾਂ ਪੈਣ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੀਆਂ ਕੁੱਜਾਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ। ਮਈ ਦੀਆਂ ਲੂਆਂ ਵਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ!” ਦਿਲ ਕੀਤਾ, ਸਿਰਲੇਖ ‘ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕੁੱਜ’ ਰੱਖ

ਲਵਾਂ। ਪਰ ਇਕ ਤਾਂ ਕੁੱਜ ਜ਼ਨਾਨਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਇਹਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਹਿਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਇਹਨੇ ‘ਕੈਨੇਡਾ ਪਰਤ ਜਾਨਾਂ’ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਕੈਨੇਡਾ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ’ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸਭ ਨੂੰ ਚਕਰ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੇ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਕੀਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਆਉਣ ਵਾਂਗ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ! ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਸਰਵਣ ਤਾਂ ਮੁੱਖ

ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ, ਖੇਡ-ਮੇਲਿਆਂ ਬਾਰੇ, ਖੇਡ-ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਬਾਰੇ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੋਰ ਲੱਲੇ-ਭੱਬੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੰਮ-ਮੁਕਤ ਤੇ ਕਬੀਲਦਾਰੀ-ਮੁਕਤ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜੇ ਇਹ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਰੈਫਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਡ ਵਿਚ ਹੀ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀ ਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ, ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਜੂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਖੇਡਾਂ ਵਾਲਾ ਸਰਵਣ’ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁੱਕਵਾਂ ਲਗਿਆ।

ਸਰਵਣ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਿਫਤ ਇਹਦਾ ਟੱਬਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਵੀ

ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦਾ ਵੀ। ਔਖ-ਸੌਖ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਮੁੰਡੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ, ਸੋਚਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਾਧੂ ਦਾ ਭਾਰ ਹੁਣ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਚੁੱਕਣਾ ਹੋਇਆ! ਉਹ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਨੂਨੇ ਨਾਲ ਕੁਨਾਲੀ ਬਜਾਉਂਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੌਜਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਵਣ ਨੌਕਰੀ ਲੱਗਣ ਸਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ‘ਤੇ ਖਾਸਾ ਖਰਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਖਾਸੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਕੇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ! ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਟਿਊਬਵੈਲ ਲੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਵੀ, ਜਿਸ ਵੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਿਕਲਿਆ ਬੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੋਰੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਆਪ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ-ਨਾਲ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟੱਬਰਦਾਰੀ ਇਹਦੀ ਰਹਿਤਲ ਵਿਚ ਇਉਂ ਰਚੀ-ਵਸੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਡੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਕ ਜੀਅ, ਇਕ ਸਕਾ-ਸਬੰਧੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਉਮਰੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਕਾ-ਸਬੰਧੀ ਆਉਂਦਾ, ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਜੀਅ ਦੀ ਸੁੱਖਸਾਂਦ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਚਾਚਿਆਂ-ਤਾਇਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੱਝਾਂ, ਗਊਆਂ, ਬਲੁਦਾਂ, ਬੋਤਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁਛਦਿਆਂ ਇਕ ਇਕ ਖੇਤ ਦੀ ਫਸਲ-ਬਾੜੀ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁਜਦਾ। ਸਰਵਣ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਸਕਾ-ਸਬੰਧੀ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਬੱਚਾ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਮੇਰੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਕਲਮੀ ਸਿਹਤ ਕਿਵੇਂ ਹੈ! ਤੇ ‘ਭੈਣ ਜੀ’ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਆਖਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਨਾਂ, ਦਸ-ਵੀਹ ਦਿਨ ਮਸਤੀ ਮਾਰ ਆਉ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਬਚਪਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਵਾਨੀ

ਦੀ ਦਿਹਲੀ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਜਦੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਊਂ। ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਦਲ ਜਾਊ, ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਕਸਰਤਾਂ ਸਿਖਾ ਦੇਊ। ਏਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਹਦੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਣਗੇ। ਸਰੀਰ ਵੀ ਗੁੰਦਵਾਂ ਹੋ ਜਾਊ, ਦਮ ਵੀ ਪੱਕ ਜਾਊ। ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਉਹੋ ਕਸਰਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਕਦੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ!”

ਇਹਨੇ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਹੈ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਸਵੈਜੀਵਨੀ, ਸਫਰਨਾਮੇ, ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ, ਕਲਮੀ ਚਿਤਰਾਂ, ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਟੁੱਟਵੇਂ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਵੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਆਲੋਚਕ ਉਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ‘ਸਾਹਿਤਕਾਰ’ ਬਣਨ ਲਈ ਨਾਵਲ/ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਕਲਮ ਅਜਮਾ ਲਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਸਰਵਣ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾਵਲ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਹਾਣੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦਾ-ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਹੁਣ ਡਰਨੇ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਵਿੱਥ ਪਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੁੱਠ-ਸਿੱਧ ਜਾਣਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮਝਦਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭੱਜਣ ਵੇਲੇ ਜੇ ਇਕ ਦੋੜਾਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੂਜੇ ਦੋੜਾਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਿੱਥ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇ, ਉਹਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣਾ ਅਸੰਭਵ ਵਰਗਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਗੋਂ ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਸੇ ਹੋਏ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਰਵਣ ਮੈਥੋਂ ਪੂਰੇ 3 ਸਾਲ, 3 ਮਹੀਨੇ ਤੇ 3 ਹਫਤੇ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ, ‘ਮਰਦ ਤੇ ਘੋੜੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮਿਲਣ ਖੁਰਾਕਾਂ!’ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰੀਰਕ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਾਨਸਿਕ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੁਹਾਨੀ ਦਾ! ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਤਕਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੰਗ ਲਵੇ, ਪਚਵੰਜਾ ਦਾ ਲੱਗੇ। ਅਜੇ ਇਹਨੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਮਾਨਣੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਹੋਰ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਈ, ਰੱਬ ਦੇ ਉਮਰ-ਵਧਾਊ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦਾ ਇਕ ਬੈਲੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਬੀ ਕਈ ਕਈ ਬੈਲੀਆਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹੋ ਗੁਰ ਵਰਤੋਗਾ। ਕਹੇਗਾ, “ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ 3 ਸਾਲ, 3 ਮਹੀਨੇ ਤੇ 3 ਹਫਤੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੈਸੇ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਐਹ ਤਿੰਨਾਂ ਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਤੀਏ ਨਾਲ ਬੱਸ ਇਕ ਤੀਆ ਹੋਰ ਪਾ ਦਿਉ!” ਤੇ ਫੇਰ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਬੈਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਇਕ ਲੇਖ ਉਮਰ ਦੇ ਇਸ ਵਧੀਕ ਲੁਆਏ ਹੋਏ ਤੀਏ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੇਗਾ!

(ਸਮਾਪਤ)

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਸਭੈ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਈਏ

ਪੱਥਰਾਂ ‘ਤੇ ਨਾ ਦੁੱਧ ਚੜ੍ਹਾਈਏ।
ਗੁੱਗੇ ‘ਤੇ ਨਾ ਲੱਸੀ ਪਾਈਏ।
ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤੋੜੀਏ ਵੇਖ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈਏ।
ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੂੰਹ ਲਗਾਈਏ।
ਨਾ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨ ਗਵਾਈਏ।
ਬਹਿ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈਏ।
ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਬਣਾਈਏ।
ਚਿਸ਼ਵਤਖੋਰਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਬਚਾਈਏ।
ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਜਲਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਈਏ।
ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਲਈ ਜਾਨ ਵੀ ਲੇਖੇ ਲਾਈਏ।
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮ ਸਿੱਖ ‘ਚ ਨਾ ਪਾਟਕ ਪਾਈਏ।
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾਈਏ।
ਸਭੈ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਈਏ।
ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਈਏ।
ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾ ਫਜ਼ੂਲ ਗਵਾਈਏ।
ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਣਾਈਏ।
ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਖਤ ਲਗਾਈਏ।
ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੀਏ ਤੇ ਬਚਾਈਏ।
ਪਰਾਏ ਹੱਕ ‘ਤੇ ਨਾ ਹੱਕ ਜਤਾਈਏ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸਤ ਬਣਾਈਏ।

ਕਰਤੋਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ।
ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਈਏ।
ਸ਼ਭਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਬਣਾਈਏ।

-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ ਚੱਕ
ਫੋਨ: 91-95015-91720

ਖੱਤ ਯਾਰ ਨੂੰ

ਯਾਰਾ ਆਪਣੀ ਯਾਰੀ ‘ਤੇ ਕਦੇ ਦਾਗ ਨਾ ਲਾਉਂਗਾ।
ਮਰਦਾ ਤੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾਉਂਗਾ।

ਅੱਜ ਦੀ ਨਾਰੀ

ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹੀ ਨਾ ਅਬਲਾ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਨਾਰੀ।
ਬਣ ਬੈਠੇ ਕਦੇ ਸ਼ੇਰਨੀ,
ਤੇ ਕਦੇ ਤੇਜ਼ ਕਟਾਰੀ।
ਘਰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਡੱਕ ਰੱਖੋ,
ਕਰ ਦਿਓ ਆਜ਼ਾਦ।
ਇਹਨੇ ਠਾਣ ਹੈ ਰੱਖੀ,
ਲਾਉਣੀ ਅੰਬਰੀ ‘ਭਾਰੀ।
ਕੱਲ੍ਹ ਸੀ ਰਾਣੀ ਝਾਂਸੀ,
ਅੱਜ ਕਲਪਨਾ ਬਣ ਬੈਰੀ।
ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ,

ਸੁਣਿਐ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਮੇਰੀ ਚੁਗਲੀ ਮਾਰੀ ਆ।
ਦਸ ਦੇਵੀ ਉਹਨੂੰ ਤੂਤ ਦੇ ਮੋਢੇ ਵਾਲੀ ਯਾਰੀ ਆ।
ਖਾਪੀ ਕਸਮ ਜੋ ਯਾਰੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੋੜ ਨਿਭਾਉਂਗਾ।
ਯਾਰਾ ਆਪਣੀ ਯਾਰੀ ‘ਤੇ ਕਦੇ ਦਾਗ ਨਾ ਲਾਉਂਗਾ।

ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ।
ਕੀਮਤ ਭਰਨੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹਦੀ ਭਾਰੀ।
ਮਰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਗੱਦਾਰ ਅਖਵਾਉਂਗਾ।
ਯਾਰਾ ਆਪਣੀ ਯਾਰੀ ‘ਤੇ ਕਦੇ ਦਾਗ ਨਾ ਲਾਉਂਗਾ।

‘ਐਸ.ਪੀ.’ ਸਦਾ ਔਰਤ ਨੂੰ,
ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਦਿਲਾਓ।
ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਤ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ,
ਇਹ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰੀ।

-ਸ਼ਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਗਜ਼ਲ

ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਬਣਦੇ ਜੋ ਯਾਰ ਵੇਖੇ,
ਯਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਵਾਰ ਵੇਖੇ।
ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਨਾ ਬੱਕਦੇ,
ਖੀਸੇ ਕੱਟਦੇ ਉਹ ਸ਼ੌਰੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵੇਖੇ।
ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਜੋ,

ਮੂੰਹ ਭਾਰ ਡਿੱਗਦੇ ਉਹ ਫਨਕਾਰ ਵੇਖੇ।
ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ,
ਆਸ਼ਕ ਭੱਜਦੇ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਵੇਖੇ।

ਖੂਨ ਪੀ ਕੇ ਪੇਟ ਨਾ ਭਰ ਸਕੇ,
ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਜੋ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵੇਖੇ।
ਹੱਥ ਛੁਰੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰਾਮ ਰਾਮ,
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂ ਕਿਰਦਾਰ ਵੇਖੇ।
ਮੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਰਗੜਦੇ ਮੱਥੇ,
ਲੋਕਾਂ ਲੁੱਟਦੇ ਸੱਚੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵੇਖੇ।
ਚੋਰ ਤੇ ਕੁੱਤਾ ਰਲ ਗਏ ਪੰਨੂ,
ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਦੇ ਸ਼ਰੀਫ ਬਾਣੇਦਾਰ ਵੇਖੇ।

-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨ

ਧਰਮ, ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ: ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਤ੍ਰਾਤਸਕੀ ਬਾਰੇ ਚਲ ਰਹੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦਾ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੇ ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੇਖ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝੀ। ਇਸ ਦਾ ਤਰਕ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ

ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਸੇਧ ਕੇ ਕੋਈ ਸੰਗਠਿਤ ਦਲੀਲ ਵਿਕਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਨੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਵੇਂ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਹੀ ਕੰਮ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਸਮਝ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਭਾ, ਤੇ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰਾਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨੌਸੇ ਇਸੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਜਾਂ ਕਾਇਨਾਤੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਉਸਰੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸ ਹਨ। ਇਸ ਅਮਲ ਨੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਬਾਜ਼ਬ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੀਲ-ਹੁੰਜਤ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਕੁਝ ਕੁ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ, ਅੰਨ੍ਹੀ ਨਸ਼ੇਧੋਰੀ, ਸ਼ਾਇਰੀ, ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੇਖ ਲਓ, ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ, ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਾਤਸਕੀ ਜਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਸਰੋਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਬਾਗੀਆਨਾ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਚਿਤਵਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਮਿਸ਼ੇਲ ਫੂਕੋਆ ਤੇ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਮਤ

ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਲਿਓਨ ਤ੍ਰਾਤਸਕੀ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਸੀਂ ਛਾਪੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਲਿਓਨ ਤ੍ਰਾਤਸਕੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਨਿਜੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਸਤਗੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਈਏ, ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫੂਕੋਆ ਤੇ ਸਈਦ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਫੂਕੋਆ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਈਦ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਮੂੰਹ-ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਵੀ ਹਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਰੱਸੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ, ਉਸ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਤਲਾਸ਼ਣੇ, ਸਫਰ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਹੈ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਫਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਚਿੰਤਕ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਹੱਥਲਾ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਣਾ ਵੀ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

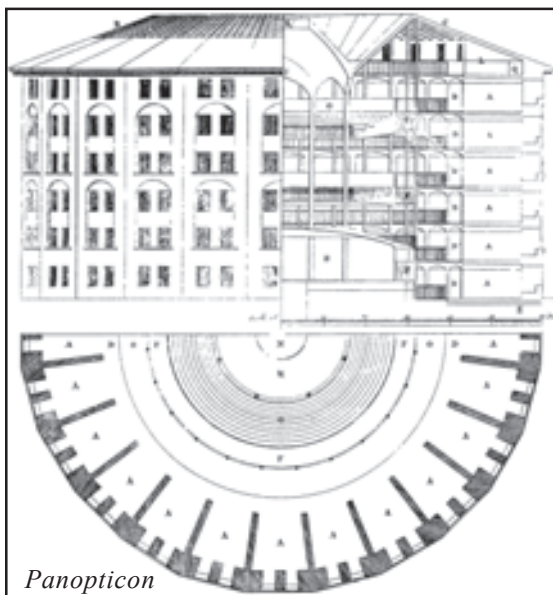
ਫਿਰ ਵੀ ਬੱਲ ਦੇ ਫੂਕੋਆ ਤੇ ਸਈਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਫੂਕੋਆ ਤੇ ਸਈਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਤਰਕ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਫੂਕੋਆ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਬੱਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਰਾਨੀ ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਫੂਕੋਆ ਪੱਛਮ ਦੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਫਲਸਫੇ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਜਾਂ ਬਦਲ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਫੂਕੋਆ ਨੂੰ ਨੀਤਸ਼ੇ ਤੇ ਜਾਰਜ ਬਰਾਈ ਦੀ ਠੀਕ ਸਮਝ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੂਕੋਆ ਵਰਗੇ ਸਿਰਕੱਢ ਫਿਲਾਸਫਰ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਸੰਗੀਨ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਨਾ ਫੂਕੋਆ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਧਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਫੂਕੋਆ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਬਾਰੇ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਧਾਰਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕੋਲਿਤਰੇ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਉਸਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਤਵੇਬਾਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਠੀਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਾਠਕ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਫੂਕੋਆ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਬੱਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਫੂਕੋਆ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਤਾਕਤ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹ ਸਮਾਜਕ ਢਾਂਚਿਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਤਿਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਵੇਗਾਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੂਕੋਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਕਤ

ਦੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਤਾਕਤ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਰਮੁਖਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਘੜਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਲਹਿਦਗੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ, ਵਡੇਰੇ ਸਮਾਜਕ ਅਮਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫੂਕੋਆ ਆਧੁਨਿਕ ਰੱਈਅਤ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਸਲੀਅਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਪਾਗਲਪਣ ਤੇ ਤਰਕ ਦਾ ਫਰਕ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਫੂਕੋਆ ਲਈ ਅਹਿਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰਕ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਤਰਮਨ ਦੀ ਇਸ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਘਾਤ ਨੂੰ ਫੂਕੋਆ ਆਪਣੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰਕਵਾਦ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਪੇ ਵਿਚੋਂ ਕੀ-ਕੀ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ? ਇਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾਇਆ? ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਈ? ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਤਾਕਤ ਦੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਇੱਥੇ ਫੂਕੋਆ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ

Panopticon

ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪੈਨੋਪਟੀਕੋਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫਿਲਾਸਫਰ ਜੈਰਮੀ ਬੈਂਥਮ ਨੇ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਇੱਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਇਮਾਰਤ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਉਚਾ ਮੀਨਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਨਾਰ 'ਤੇ ਤਣਿਆਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਰ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚਲੇ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ। ਕੈਦੀ ਹਰ ਪਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਹੇਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀ ਅਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਥਮ ਨੇ ਇਹ ਖਾਕਾ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਵਿਉਂਤਿਆ ਸੀ।

ਫੂਕੋਆ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ' ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਫੂਕੋਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਉਸ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਦੇਹੀ ਸੱਤਾ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਧਰਾਤਲ ਹੈ। ਪਰ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਅਮਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਰੂਹ 'ਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਜਮਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਧਾਉਣ ਦਾ ਅਮਲ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਅੰਤਰਮਨ ਨੂੰ ਖਾਸ ਸਾਂਝੇ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦਾ ਅਮਲ ਹੈ: ਸਾਂਚਾ ਜੋ ਕਿ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਤਰਕਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਮੁਨਾਰੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਹੇਠ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਨੂੰ ਐਧਰ-ਓਧਰ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲਣ ਦਿੰਦੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ। ਸੱਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਫੂਕੋਆ ਮੁਤਾਬਕ ਸੱਤਾ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪੈਦਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਿਆਨ ਸੱਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ

ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਗੈਰ ਅੰਤਰਮਨ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਫੂਕੋਆ ਪੱਛਮ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਲਹਿ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਸਨੇ ਦੇਹੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਹੀ ਦੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫੂਕੋਆ ਪੂਰਬੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਰੂਹ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਦੀ ਕਾਇਆਕਲਪ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਫੂਕੋਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਖਫਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਧਰਾਤਲ

ਆਧੁਨਿਕ ਤਰਕਵਾਦ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਵਿਚ ਢਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਉਂ ਤੜਫ ਉਠਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਬੱਲ ਨੇ ਫੂਕੋਆ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਫੂਕੋਆ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਫੂਕੋਆ ਦੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਫਲਸਫੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੂਕੋਆ ਨੂੰ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਲੇਖ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਪਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੂਕੋਆ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਸਈਦ ਅਤੇ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਫੂਕੋਆ ਤੇ ਸਈਦ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੇ ਵੱਖਰੇਵਿਆਂ ਵੱਲ ਵੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੂਕੋਆ ਨੀਤਸ਼ੇ ਅਤੇ ਬਰਾਈ ਤੋਂ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਨੀਤਸ਼ੇ ਅਤੇ ਬਰਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ

ਚਰਚਾ-ਦਰ-ਚਰਚਾ

ਦਾ ਠੀਕ ਢੰਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਜ਼ਾਦ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਘ ਰੱਖੇ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਬਸਤਾ ਹੋਏ ਬਗੈਰ, ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਕੁ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਬਾਰੇ ਬੱਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਕਰਾਤ ਵਾਂਗ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀ ਸੱਚ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਚਿੰਤਕ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਬਵਾਦ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੇ ਭਾਰੂ ਉਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖਵਾਦ ਦੇਕਾਰਤੀ ਦਵੈਤ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਕਰ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਬਵਾਦ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਆ ਸਿੱਟਦਾ ਹੈ।

ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜਰਮਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਹਾਈਡੀਗਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਤਰਸੰਰਚਨਾਵਾਦੀ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਰੱਦ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਾਸਫਰ ਹਾਈਡੀਗਰ ਦੇ ਉਲਟ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਬਲ ਨੇ ਹਾਈਡੀਗਰ ਨੂੰ ਖਾਹਮਖਾਹ ਹੀ ਦੈਰਿਦਾ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਗਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੈਰਿਦਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਆਫ ਸਪਿਰਿਟ:ਹਾਈਡੀਗਰ ਐਂਡ ਦਾ ਕੁਅਸਚਨ' ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਦੈਰਿਦਾ ਹਾਈਡੀਗਰ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ?

ਹਾਈਡੀਗਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਫਲਾਤੂਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਮੈਟਾਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੇਖਣ 'ਤੇ ਵੀ ਬੱਲ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਹਾਈਡੀਗਰ ਵਰਗਾ ਫਿਲਾਸਫਰ ਸੰਕਟ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਸੰਕਟ ਦੀ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨੀਤਸ਼ੇ ਅਤੇ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ। ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਾਈਡੀਗਰ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਵੇਰਵੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਮੇਟ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਬੱਲ ਨੇ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਛਮ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਪੱਛਮ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਸ਼ੀ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਫਿਲਾਸਫਰ ਹਨ ਜੋ ਨਸਲਵਾਦ ਜਿਹੇ ਸੰਗੀਨ ਗੁਨਾਹ ਤੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਲਸਫਾਨਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਰ ਬੱਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਸ ਦੀ ਵੰਨਸੁਵੰਨਤਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਸ ਹੁਸੀਨ ਤੱਤ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫਤਵੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਆਦਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਾਲਾ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਚਿੱਟਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਖਾਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਐਸ ਜਾਂ ਐਸ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਫਲਸਫੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਪੱਛਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਬੱਲ ਦੇ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਦੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨ? ਉਥੇ ਕਿਹੜੀ ਐਨਲਾਇਟਿਨਮੈਂਟ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਜਾਂ ਐਨਲਾਇਟਿਨਮੈਂਟ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਹ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਢਹਿ ਰਿਹਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੋਝੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆਂ, ਬੱਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਸੀ। ਪੱਛਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਥਾਲੀ ਆਦਿਕ ਗਰਦਾਨ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ, ਬੱਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਗ਼ਲਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਹਰ ਨਵੇਂ ਦਿਨ, ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਛਮ ਦੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਤੇ ਉਤਰਸੰਰਚਨਾਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਮੱਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਬੱਲ

ਸਾਹਿਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਦਲੀਲ ਜਰੂਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਖਾਹਮਖਾਹ ਖਿਲ੍ਹਾਰਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੁਕਤਾਨਿਗਾਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਈਸਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਜੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜ਼ਰਾ ਦੱਸਣ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਦੋ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗਾਂ ਕੀਹਦੇ ਖਾਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸੈਕੂਲਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਸੈਕੂਲਰਵਾਦ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ? ਕੀ ਸਟਾਲਿਨ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਹੈ? ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨਰਸੰਘਾਰ ਲਈ ਈਸਾਈ ਜਾਂ ਸੈਕੂਲਰ ਧਿਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸੈਕੂਲਰਵਾਦ ਇਸਾਈਆਤ ਦਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿਰ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਨੇ ਵਰਤਾਇਆ ਉਸ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਬੋਧੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੋਧੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਬੁੱਧ ਮੱਤ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਉਥੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਬੋਧੀਆਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ 'ਤੇ ਅੱਬਰੂ ਕਰਨੇ ਸੌਖੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਉਸ

ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਧਿਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲੇ।

ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਆਰਮੀਨੀਆਈ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ 'ਯੰਗ ਟਰਕ' ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। 'ਯੰਗ ਟਰਕ' ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਸੀ ਜੋ 1908 ਦੇ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ। ਉਹ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤਕ ਕਤਲੋਗਾਰਤ 'ਤੇ ਰੋਸ ਤਾਂ ਜਤਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਕਾਤਲ ਜਾਬਰ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਏ ਬਿਨਾ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ੁਲਮ 'ਤੇ ਰੁਦਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਬੱਲ ਦੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਦਿਆਂ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ 'ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਇਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਵਰਗੇ ਰਾਖਸ਼ ਪਿਛਲੇ 30 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਦੁਬਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।' ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦਰਦ ਵਿਚ ਹਰਦਮ ਅੱਬਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਲ ਨੂੰ ਕੀ ਕੋਈ ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਕੋਝਾ ਮਧੋਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ? ਜੇ ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦਾ ਬੇਕਿਰਕ ਬੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਭੁੱਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਬੱਲ ਜ਼ਰਾ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਤਾਂ ਕਰੇ ਕਿ ਜੇ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜ਼ੁਲਮ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਭਿਅੰਕਰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਘੱਟ ਭਿਅੰਕਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ? ਕੀ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਸਿਰ ਅਹਿਸਾਨ ਹੀ ਅਹਿਸਾਨ ਸਨ? ਕੀ ਬੱਲ

ਲਈ ਹਿੰਦੂਤਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਵਢਾਂਗਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਰਮੀਨੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਨ?

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੇ 'ਗਲਤ ਜਾਂ ਸਹੀ' ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਰੈਂਜ਼ ਫੈਨਾਨ ਅਤੇ ਅਲਜੀਰੀਅਨ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਨਾਨ 'ਦੱਬੀ ਕੁਚਲੀ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਹਿੰਸਾ' ਦੀਆਂ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਰੁਮਾਂਟੀਸਾਇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।' ਇਹ ਫੈਨਾਨ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿੱਧਤ ਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਤੌਤ-ਮਰੌਤ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਫੈਨਾਨ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਤੌਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਜਾ ਕੇ ਫੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਘਾਤਕਪੁਣੇ ਦੇ ਸਭ ਪਰਦੇ ਚਾਕ ਕਰ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮੌਤਵੇਂ ਵਾਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਇਸ ਦੇ ਖਾਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਨਪੀੜੀ ਧਿਰ ਕੌਲ ਬਹੁਤੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਜੰਗਜ਼ ਰਾਹ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਚੋਣ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਪਨਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੀ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਬੱਲ ਜੀ ਇਹਨੂੰ ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਹਲੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਹੋਵੇ, ਲਿਤਾੜੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ।

1991 ਤੋਂ 1998 ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਅਲਜੀਰੀਅਨ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਬਾਰੇ ਬੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, 'ਸਾਲ 1991 ਤੋਂ 1998 ਤੱਕ ਅਲਜੀਰੀਆ ਅੰਦਰ ਸਿਰੇ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਫੁੱਟਿਆ

ਕੋਈ ਲਾਵਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਰਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਦਸੰਬਰ 1991 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸਲਾਮੀ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੌਜ ਸੱਤਾ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਇਸਲਾਮੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ ਛੇਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਹ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਇਕ ਬਦਕਿਸਮਤ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸੈਕੂਲਰ ਧਿਰ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਰੈਂਜ਼ ਫੈਨਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਕੋਈ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਏ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੁੜ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿ ਬੱਲ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਉਹ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸਦਾ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਫੂਕੋਅ ਅਤੇ ਸਈਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਬੱਲ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਹਿਜ਼ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਨਾ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੂਕੋਅ ਅਤੇ ਸਈਦ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਹੈ ਕੀ ਤੇ ਬੱਲ ਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਬੱਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਖਿਲ੍ਹਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ 'ਚੋਂ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਕੱਢੀਏ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬਲ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਤ੍ਰਾਤਸਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਖਤਨੁਮਾ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜੋਜ਼ਫ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਪੁਨਰਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰ ਪ੍ਰਭਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਅੰਗਮਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗੱਲ ਸਤਾਲਿਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ 'ਸਤਾਲਿਨੀ ਵਰਤਾਰੇ' ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਦਰਭ ਤੀਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਦੂਜੀ ਲੰਬੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਬਲ ਨੇ ਆਵਾਗਵਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਟਕਸਾਲੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਬਲ ਨੇ ਹਿਟਲਰ, ਮੁਸੋਲਿਨੀ, ਸਤਾਲਿਨ ਆਦਿ ਨੀਮ ਪਾਗਲ ਡਿਕਟੇਟਰਾਂ ਦੇ ਹੈਸਿਆਰੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਧਰਮਯੁੱਧ ਇੱਕ ਸਵੈਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪਾਲਣਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ, ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਾਮ ਦੀ ਭਾਜੀ ਨੂੰ ਤਤਕਾ ਲਾ ਕੇ ਹਲਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਮਾਰਣ ਪਾਇ ਹਰਾਮ ਮੇ ਹੋਇ ਹਲਾਲ ਨਾ ਜਾਏ)। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਟਾਲਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੇ ਜੋਧਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਉਚਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਗਰ ਜੁਗਤ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਅਧਾਰਮਿਕ, ਜਨੂੰਨੀ, ਸੱਤਾ ਦੇ ਭੁੱਖੇ, ਖਰੀਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਮੁਲਕਗੀਰੀ ਦੀ ਹਵਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸ਼ਾਸ਼ਕ, ਸਵੈ-ਵਡਿੱਤਣ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗੰਢ ਦੇ ਰੋਗੀ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੁਹਾਨੀ ਮੂਰਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਉਤਪਣਾ 'ਸ਼ਹੀਦੀ ਆਭਾ' ਹੋਣ ਢਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਦਰ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਕਾਬਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਹ

ਮਸੀਹੀ ਮੁਸੀਬਤ

ਅਈਆਰ ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ 'ਲੰਮੀ ਨਦਰ' ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦੰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣੀ, ਬਲੀ ਦੇਣੀ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਮਹਾਪਾਪ ਹੈ। ਬਲ ਦਾ ਲੇਖ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਭਸ਼ਰਨਦੀਪ ਦੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰਭਸ਼ਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੀਆਂ 'ਗੁੱਝੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ' ਨੰਗੀਆਂ ਕਰਨ ਹਿਤ ਨਿਰਣਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਬਲ ਨੂੰ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਜਾਨਣ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ਼ੈਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਬੋਲੇਤੀਆਂ ਡਾਈਗਰੈਨਸ਼ਨਾਂ, ਲਾਉਡ ਸੁਰ, ਸੰਜਮ ਦੀ ਘਾਟ ਸਮੇਤ ਕਈ ਤਕਨੀਕੀ ਖਾਮੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਭਸ਼ਰਨਬੀਰ ਨੇ ਬਲ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਉਕਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦਾ ਇਹ ਢੰਗ ਇੰਜ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਕਤਾ ਨੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ 21ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਝੋਟੇ ਜੋੜਨ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਬਲ ਨੇ ਇਰਾਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਇਤੁਲੁਲਾ ਖੁਮੀਨੀ ਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜ਼ਰ ਨਫੀਸੀ, ਐਡਰਸਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬੀਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਜਾਨਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖਕਾਂ-ਚਿੰਤਕਾਂ-ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦਾ ਕਾਰਗਰ ਮੋਹਰਾ ਬਣ ਕੇ ਮੁਕਤੀਵਾਹਨੀ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਵਿਚ ਉਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਲਾਈ। ਪਿਛਲਾ ਸੰਦਰਭ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਜਰਨੈਲ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ

ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਨੂੰ ਝੂਠਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਬਲ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਸਨ,

- ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਟੀਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਚੀ।
- ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ।
- ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਾਹਨਤ।
- ਅਹਿਮਕਾਨਾ ਮਹਿਫਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਯੁੱਧ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੂੜ ਕਪਟ।
- ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ।

ਬਲ ਦੀ ਆਸਥਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ-ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ ਪਰ ਬੀਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਕੇਵਲ ਬਲ ਦੇ ਸੁਭਾ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੀ ਨੂੰ ਇੰਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਬੜੀ ਖਤਰਨਾਕ ਲਤ ਹੈ। ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ,

- ਹਿਟਲਰ ਨਿਸੰਗ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਗੰਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬੁਰਾਈ ਦਾ 'ਅੰਤਮ ਹੱਲ' ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
- ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਸ਼ਵਾ ਆਇਤੁਲੁਲਾ ਖੁਮੀਨੀ ਵੱਲੋਂ ਲੱਖਾਂ ਨਵ-ਉਮਰ ਇਰਾਨੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਰਾਕ ਵਿਰੁਧ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਝੋਕਣ ਸਮੇਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਵੰਡਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜੰਨਤ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਵਾਰੀ ਲੜਕੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਤ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਵਾਰੀ ਲੜਕੀ ਜੰਨਤ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ।
- ਮਾਉ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ 50 ਕਰੋੜ

ਚੀਨੀ ਮਾਰੇ ਭੀ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਚੀਨੀ ਬਚ ਰਹਿਣਗੇ ਜੋ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੱਭਿਅਤਾ ਸਿਰਜਣਗੇ।

4. ਸਤਾਲਿਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਗੰਦ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪਰਜ਼ (ਪੱਛ ਲਾ ਕੇ ਗੰਦਾ ਖੂਨ ਕੱਢਣਾ) ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ।

5. ਪੋਲ ਪੋਤ ਨੇ ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਗੰਦੀ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੇਠ ਸ਼ਹਿਰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

6. ਅਮਰੀਕਾ ਲੋਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਦਰਜਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਨੱਚਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

7. ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੱਭਿਅਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਜਕ ਕਾਲੀ, ਪੀਲੀ ਤੇ ਗੰਦਮੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਅਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭਾਰਾ ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਰਬ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਗ਼ੁਲਾਮ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟਦੇ ਤੇ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਖੁਦ ਯੂਰਪ ਦੇ ਅਹਿਮਕ ਗੋਰੇ ਸ਼ਾਸ਼ਕ 30 ਸਾਲ ਖੂਨੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਰਦੇ-ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ।

ਵੱਡੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨਮਾਦੀ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਨੱਗੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭੀ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਮੁੜ ਨਵੇਂ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਵਾਲੇ ਸੁਪਨਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਜੋ ਰਾਜ ਮਹਿਲ, ਠਾਠ-ਬਾਠ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦਾਂ ਵਾਲੇ ਮੱਠ ਸਿਰਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਉਹ ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਚਮਤਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਿਆਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇਤਤਾ ਤੋਂ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਲ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹੈਡਗੇਅਰ, ਮਿਸ਼ੈਲ ਫੁਕੋ, ਜਾਰਜ ਬਤਾਈ ਅਤੇ ਅਜਰਾ ਪਾਊਡ ਉਪਰ ਉਂਗਲੀ ਉਠਾਈ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸ਼ਾਇਰੇ-ਮਸ਼ਹਿਰ ਅਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਕਦੇ ਉਹ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹੁਸਨ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਮੁਸਲਮਾਂ ਕੇ ਲਹੂ ਮੇਂ ਹੈ ਸਲੀਕਾ ਦਿਲਨਵਾਜ਼ੀ ਕਾ

ਮੁਹੱਬਤ ਹੁਸਨੇ ਆਲਮਗੀਰ ਹੈ ਮਰਦਾਨੇ-ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਕਾ।

ਉਹ ਬੁੱਧ, ਨਾਨਕ ਵਰਗੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਹੀ ਇਕਬਾਲ ਇਟਲੀ ਦੇ ਫਾਸਿਸਟ ਡਿਕਟੇਟਰ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਦੀ ਅਹਿਮਕਾਨਾ ਜੱਬਲ, 'War is necessary to keep the Blood of nation warm' ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਬੁਲੰਦ ਰੁਤਬਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਦਾ ਹੈ,

ਹਮਾਮੋ-ਕਬੂਤਰ ਕਾ ਭੂਖਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਜਾਇਦਾਨਾ।

ਝਪਟਨਾ, ਪਲਟਨਾ, ਪਲਟ ਕਰ ਝਪਟਨਾ, ਲਹੂ ਗਰਮ ਰਖਨੇ ਕਾ ਹੈ ਇੱਕ ਬਹਾਨਾ।

ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਆਲਮਗੀਰ ਹੁਸਨ ਤੋਂ ਜਿਸ ਲਈ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਵੀਟਣਾ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਗਰਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਭੇਤ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕ ਸਿਆਪਾ ਕਰਨੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ।

ਅਜਿਹੇ ਰਹਿਬਰ, ਸੁਪਨਸਾਜ਼, ਮਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਦਨਸੀਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

ਮੇਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ,

ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ, ਮਸੀਹੇ ਹੀ ਮਸੀਹੇ ਨੇ।

ਬਲ ਇਸ ਮਸੀਹੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਲ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਨਾਵਲ Brothers Kramazov ਦੇ ਈਵਾਨ ਦੀ ਆਸਥਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸੂਮ ਬਾਲਕ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਹੰਝੂ ਬਦਲੇ ਮਿਲਦਾ ਸਵਰਗ (ਸੱਚਖੰਡ-ਰਾਮਰਾਜ) ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ।

ਪਲ ਪਲ ਬਦਲਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸੰਦਰਭਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਾਬਲੇ ਰਸਕ ਸ਼ੌਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਰਿਸਮੋਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਗ਼ਮਗੁਸਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿੱਤੇ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ।

—ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਾਗ

ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਲਈ ਵਰਤੀਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਰੱਬ, ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਅੱਲਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਸਭ ਹੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰ ਅੱਲਾ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਘਟ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ, ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ “ਖੁਦਾਇ।” ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, “ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਕੇ।”

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂਆਂ-ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਖਾਸੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, “ਨਾਨਕ ਨਾਉ ਖੁਦਾਇ ਕਾ ਦਿਲਿ ਹਛੈ ਮੁਖਿ ਲੋਹੁ।” ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਖੁਦਾਈ ਸ਼ਬਦ ਅਥਰਬਣ ਵੇਦ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ, “ਕਲਿ ਮਹਿ ਬੇਦੁ ਅਥਰਬਣੁ ਹੂਆ ਨਾਉ ਖੁਦਾਈ ਅਲਹੁ ਭਇਆ।” ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ (ਕਲਜੁਗ) ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਥੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਖੁਦਾ ਜਾਂ ਅੱਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੀਆਂ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ‘ਸੈਫਲ ਮਲੂਕ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਮੀਹ ਪਾ ਖੁਦਾਇਆ, ਬਾਗ ਸੁੱਕਾ ਕਰ ਹਰਿਆ।” ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਿੱਸਾ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਅੱਵਲ ਹਮਦ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਿਰਦ ਕੀਜੈ, ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਸੂ ਜੰਗ ਦਾ ਮੂਲ ਮੀਆਂ।” ਹੋਰ ਦੇਖੋ, ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਕਲਾਮ, ਘਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਝੋਤਾ, ਅਜ਼ ਜੈਬ ਦੀਆਂ ਹੁੰਸਤਾਂ ਨਾ ਉਠਾਈਂ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਖਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁੱਲਾਂ ਭੀ ਚੰਬੜੇ ਹੇਠ ਬਲਾਈਂ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ

ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀਏ

ਰੱਬ ਲਈ ਅੱਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਚੱਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਭ ਅੱਲਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਦੇ ਹੀ ਅਰਥਾਵੇਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਉਕਤੀ ‘ਖੁਦਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼’ ਨੂੰ ‘ਅੱਲਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼’ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਆਵਾਮ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਫੜ੍ਹ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਅਸਲੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਉਪਾਧੀਆਂ। ਅਸਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਅੱਲਾ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਆਪ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਜਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਪੱਖਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਲਾ ਤੇ ਰੱਬ-ਦੇਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਇਸਲਾਮ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਪਰ ਖੁਦਾ ਫਾਰਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਸਲਾਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਸੰਕਲਪ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਬੋਲਣਹਾਰੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਵਰਤੀਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੁਬਹੂ ਅਪਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਰਲਦਾ ਮਿਲਦਾ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲਭ ਕੇ ਵਰਤਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਫਾਰਸ ਨੇ ਅੱਲਾ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜੋ ਜ਼ਰਜ਼ੁਸਤਰਾ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਅਹੁਰ ਮਾਜਦਾ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਰੱਬ, ਅੱਲਾ, ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਹੀ ਅਪਨਾਏ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਪਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਕੁਝ ਮਤਭੇਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਦਸਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿਚੋਂ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਅਰਬੀਆਂ ਦੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਫਾਰਸੀ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਸਟੈਨਹੈਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਾ ਸ਼ਬਦ ਫਾਰਸੀ ਖਵਦ=ਸਵੈ ਅਤੇ ਅਇ=ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰੁਪਾਂਤਰ ‘ਖੁਦਾਇਆ’ ਦਾ ਸੰਧੀ-ਛੇਦ ‘ਖੁਦ ਆਇਆ’ ਕੀਤਾ ਹੈ, “ਹੁਰ ਨੁਰ ਮੁਸਕੁ ਖੁਦਾਇਆ ਬੰਦਗੀ ਅਲਹ ਆਲਾ ਹੁਜਰਾ” –ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ।

ਪਲੈਟਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੁਰਾਣੀ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਕਦਾਈ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜੋ ਪਹਿਲਵੀ ਵਿਚ ਖਤਾਈ ਜਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਜ਼ੈਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਖਾਦਤ (ਖਾ=ਦਾਤ) ਸੀ ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਵਾ+ਧਾ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਸਵੈ

ਦਾ ਅਰਥ ਪੰਜਾਬੀ ਸਵੈ, ਆਪ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ‘ਧਾ’ ਦਾ ਅਰਥ ਧਾਰਨਾ, ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਆਪੇ ਆਪ। ਉਘੇ ਨਿਰੁਕਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਫਾਰਸੀ ‘ਖੁਦਾਵੰਦ’ ਦਾ ਸੰਕੁਚਿਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਾਵੰਦ=ਖੁਦ, ਆਪਣਾ+ਵੰਦ, ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੋ ਅਰਥ ਬਣਿਆ ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਮਾਲਕ। ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੀ ਅਰਥ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੁਦਾ ਵਿਚਲਾ ਖਵ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਵੈ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਰਥ ਵੀ ਉਹੀ ਹਨ। ਫਾਰਸੀ ‘ਖ਼’ ਧੁਨੀ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਸ’ ਧੁਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਵਰਾ (ਚਮਕਣਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਬਣਿਆ) ਦੇ ਟਾਕਰੇ ‘ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਖਵਰਾ (ਸੂਰਜ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਰੂਪ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਹੈ) ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਵਾਮੀ/ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹਨ ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਖੁਦਾ ਦੇ, ਯਾਨਿ ਮਾਲਕ, ਖਾਵੰਦ, ਪਤੀ, ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੁਆਮੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, “ਕਿਆ ਕਹਉ ਸੁਣਉ ਸੁਆਮੀ ਤੂੰ ਵਡ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣਾ” –ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਧਕਾਲੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਭਾਵ ਮਾਲਕ, ਸ਼ਾਸਕ ਆਦਿ ਦੇ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਜੋ ਖੁਦਦਾਰ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਹੈ, ਉਹੀ ਮਾਲਿਕ ਹੈ, ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੈ ਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰੱਬ ਹੈ। ਸਾਸਾਨੀ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਦੇ ਅਹੁਰ ਮਾਜਦਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪਸਾਰ ਨਾਲ ਇਹੀ ਉਪਾਧੀ ਇਸਲਾਮੀ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੱਟੜ ਮੌਲਾਣਿਆਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਇਕ

**ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਦੀ ਬੋਧ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦ ਖੁਦ ਹੈ। ਖੁਦੀ ਅਰਥਾਤ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਹਉਂ, ਸਵੈ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ-ਬੇਖੁਦੀ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਖੁਦਾਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਰੱਬੀ ਸਿਫਤ। ਖੁਦਰੋ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪੇ ਉਗੀ (ਜਤੀ ਬੂਟੀ ਆਦਿ), ਨਾ-ਖੁਦਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਸਤੀ ਦਾ ਮਾਲਿਕ, ਮਲਾਹ। ਇਥੇ ‘ਨਾ’ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਨੌਕਾ, ਨਈਆ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ। ‘ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ’ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਉਕਤੀ ‘ਖੁਦਾ ਨਾਖਾਸਤਾ’ ਦਾ ਅਸਲੀ ਫਾਰਸੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਨਾਖਵਾਸਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਖੁਦਾ ਨਾ ਚਾਹੇ। ਖਾਵਾਸਤਾ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਜਾਣੇ, ਖੁਦਾ ਚਾਹੇ, ਖੁਦਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਉਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਅਖਾਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਦਾ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, ਲਿਖੇ ਮੁਸਾ ਪੜ੍ਹੇ ਖੁਦਾ, ਜੱਟ ਮਚਲਾ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਚੋਰ। ਉਰਦੂ ਦੀ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਕਾ ਦੀਆ ਸਿਰ ਪਰ ਜਿਸਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਚੰਦ। ਦੀਆ (ਦੀਵਾ) ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਵਿਚਲਾ ‘ਖਵ’ ਧਾਤੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਸਵ’ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਆਮੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਬਣੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਭਾਰੋਪੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਰਾਂਗੇ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ, ਫਲਸਫੇ, ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ? ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਿਆਸੀ, ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬੱਲ ਨੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਗਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ? ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੱਲ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਲਸਫਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਕਹਿ ਕੇ ਛੁਟਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ। ਬੱਲ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਬੇਗਾਨਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਲ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭਰੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ

ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮੀਨੀਆ ਵਰਗੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਸਾਧਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਮਜ਼ਲੂਮ ਬਣਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੱਲ ਹੁਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਿਗੂਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਹਨ, ਸੈਕੂਲਰ ਹਨ, ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੈਕੂਲਰ ਪਹੁੰਚ

ਵਾਲਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਉਤਮ ਰਾਹ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਬੱਲ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸੈਕੂਲਰਵਾਦ, ਜਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਮਝ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਸਾਂਝੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ? ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਪਾਲ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਅਗਾਂਹ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੱਲੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ? ਕਿਹੜੇ ਮਾਨਸਕ ਦਬਾਅ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਅਧੀਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜੜ ਫੜ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਫਲਸਫਾਨਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਪਰ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਿਲਾਸਫਰ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਰਤ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ, ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੀ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੀਲੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿੱਦ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਰਦੀ-ਤਰਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਲੱਦ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਉਣਾ ਪਵੇ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਸਲ ਮਸਲੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸੁਆਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਚਰਚਾ-ਦਰ-ਚਰਚਾ

ਸੁਆਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਅੰਤਰ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਢਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਸੰਵਾਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿੰਤਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁੱਝ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਇਤਿਹਾਸ, ਫਲਸਫੇ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਆਦਿ ਦੇ ਦੀਰਘ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਖੂਨੀ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਅਡੱਲ, ਸਾਂਤ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਅੱਖ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਬੀਰ ਦੀ ਬਲ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੇ ਕੁ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਰੁਚੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਡਿਕਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕਈ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ। ਬਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਪਤ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਸੰਜੀਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਸੁਭਾਇਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਜੀਦਗੀ ਬਲ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ 'ਚ ਆਈਆਂ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਲਕਦੀ, ਇਹ ਸੁਭਾਇਕੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਲ ਜਾਂ ਅਜ਼ਰ ਨਫੀਸੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਏਜੰਟ/ਮੁਖਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣਾ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਹੈ? ਨਫੀਸੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਤਹਿਰਾਨ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮੇਅਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲਵੀ (ਦੂਜੇ) ਦੇ

ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਟੇਟ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਮੰਨੀ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਅਰ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੁਕਮ ਨਾ ਕਦੀ ਮੰਨੇ ਨਾ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਿਰੁਧ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਨਪੁਤਲੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜੰਗ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਆਇਤੁੱਲਾ ਖੁਮੀਨੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫਤਵੇ-ਦਰ-ਫਤਵੇ ਕਸਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਯੂਸੀ ਛਾ ਗਈ, ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ

ਰਾਜ ਠੀਕ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਸਿਆਸੀ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਮੌਲਵੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਇਹ ਸਵਾ ਲੱਖ ਟੱਪ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਬੀਰ ਨੂੰ ਨਫੀਸੀ ਵਿਰੁਧ ਗੁੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਬਾਗੀ ਮੌਲਵੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਗਣਤੰਤਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਦਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੈਣ? ਜਦੋਂ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ, ਉਸ ਨੇ ਜਪਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ। ਕੀ ਨਾਜ਼ੀ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਕਰਕੇ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਗੱਦਾਰੀ ਸੀ? ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਸੂਰਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ?

ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਨੌਬਲ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਾਇਰ ਅਜ਼ਰਾ ਪਾਉਂਡ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ

ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਸੇ ਧੜੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਗਰੋਹ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਜ਼ੁਆਨੀ ਕਿਉਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ? ਉਸ 'ਤੇ ਫਾਸਿਸਟ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ, ਫੌਜ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜ ਗਈ, ਪ੍ਰੈਸ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਕਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਐਜ਼ਰਾ ਪਾਉਂਡ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਜੇ ਗੱਲ ਯਕੀਨਨ ਚੰਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ।

ਇਤਫਾਕਨ ਇਸ ਈਰਾਨੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਐਜ਼ਰਾ ਹੈ, ਐਜ਼ਰਾ ਨਫੀਸੀ। ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਧੀਨ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਖਰ ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, “ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਮੈਂ ਹਾਰੀ ਨਹੀਂ।

ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹਾਰ ਗਈ ਉਦੋਂ ਆਖਦੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੌਲਵੀਆਂ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੀ ਜਾਂ ਚੁਪ ਕਰ ਜਾਂਦੀ। ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਂ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ (ਸਾਹਿਬ) ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਏਜੰਟ/ਮੁਖਬਰ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਦਾ। ਰਾਜ ਪਲਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬਾਹਰਲੀ ਤਾਕਤਵਰ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਉਤਾ ਆਤਾ ਸਿੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ।

ਗੈਰ ਮਿਆਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਛਾਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੁਝਾਨ ਨਹੀਂ, ਸੰਪਾਦਕ ਜੇ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੋਈ?

-ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ

ਸਾਹੂਕਾਰ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸਾਲ ਕੇਸ ਲੜ ਕੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਯਮਲਾ ਕੇਸ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਭਲੀਏ ਲੋਕੇ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਹ ਘਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ ਈ ਪੈਣਾ। ਨਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਹੱਥੋਂ ਜਾਏਗੀ ਹੁਣ।”

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਸਾਰ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਚੀਕਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਉਹ ਉਪਰ ਵੱਲ ਝਾਕਦੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਯਮਲਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਿਹਨਤੀ ਜੱਟ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹਨੇ ਬਲਦਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਵਗਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਹਿਰਖ ਵੀ ਉਠਿਆ ਪਰ ਉਹਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ। ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਸਾਰ ਉਹਨੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਉਹ ਜਿਧਰ ਚਾਹੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੀਬ ਖਿਸਕਾ ਦੇਵੇ।

“ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਘੁੱਟ, ਫਿਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਦੱਸਾਂਗਾ।” ਪਟਵਾਰੀ ਬੋਲਿਆ।

ਯਮਲਾ ਆਪ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਘੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਘਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਉਹਨੇ ਪੁੱਛਿਆ: “ਮੋਤੀਆਂ ਆਲਿਓ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿਓ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਏ?”

“ਉਘਣ-ਉਘਣਾ ਪਟਵਾਰੀ ਬੋਲਿਆ, “ਇੱਥੋਂ ਚੋਖੀ ਦੂਰ ਏ। ਉਤਾਂਹ... ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਟਾਪੂ ਏ ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗੁਲਾਬੀ ਮੋਤੀ ਟੰਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਐ।”

ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਸੋ ਗਿਆ। ਯਮਲੇ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਗਤੀ ਬੋਚਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਯਮਲਾ ਤਾੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਉਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਹਦੀ ਟੀਸੀ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ... ਉਤਾਂਹ, ਹੋਰ ਉਤਾਂਹ! ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬੱਦਲ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਹਵਾ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਰੁੱਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਚਾਨਣ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ... ਉਪਰ, ਹੋਰ ਉਪਰ; ਉਤਾਂਹ ਹੀ ਉਤਾਂਹ!

ਤੁਰਦਿਆਂ-ਤੁਰਦਿਆਂ ਉਹਨੂੰ ਟਾਪੂ ਦਿਸਿਆ... ਚਿੱਟੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਲਾ ਟਾਪੂ ਜਿਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗੁਲਾਬੀ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝਾਲਰਾਂ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਯਮਲੇ ਨੇ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਝਾੜੀ ਅਤੇ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਸੁੱਟ ਲਈ। ਫਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਾਨ ਦਾਅ ‘ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਤਰਦਾ-ਤਰਦਾ ਉਹ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਵੱਡਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੂਟੇ ਬੰਦ ਸਨ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਉਸ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਝ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕੱਚ ਦੀ ਸਲੇਟ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਯਮਲੇ ਨੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਲੰਘ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਰੌਲਾ-ਰੌਪਾ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਬਾਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਬੱਗੀ ਦਾੜੀ ਵਾਲੇ ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਾਟਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ,

“ਕੀ ਗੱਲ ਏ ਬਈ?”

“ਇਕ ਫਰਿਆਦ ਐ ਜੀ!”

“ਫਰਿਆਦਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਪਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।” ਬੁੱਢੇ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ।

“ਉਪਰ? ਉਪਰ ਕਿੱਥੇ ਜੀ?”

“ਉਪਰ...ਜੰਨਤ ਅਤੇ ਜਹੰਨਮ ਵਿਚ। ਨਰਕ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਵਿਚ। ਹੈਵਨ ਅਤੇ ਹੈਲ ਵਿਚ।” ਬੁੱਢਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ?”

ਯਮਲਾ

ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਉਰਦੂ ਅਦੀਬਾਂ ਵਿਚ ਅਫਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਨੁਮਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਅਦਬੀ ਤਹਿਰੀਕ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਉਂ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ‘ਯਮਲਾ’ ਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਆਪ ਘੜਨ ਦਾ ਹੈ। ਯਮਲਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਾਤਰ ਰਾਹੀਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਬਾਖੂਬੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਯਮਲੇ ਨੂੰ ਮਾਯੂਸੀ ਜਿਹੀ ਹੋਈ।

“ਨਹੀਂ।” ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਪੂਰੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਟਾਪੂ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਸਰਾਂ ਏ। ਇੱਥੇ ਬੱਕੀਆਂ-ਹਾਰੀਆਂ, ਭੁੱਖੀਆਂ-ਪਿਆਸੀਆਂ ਮੁਸਾਫਰ ਰੂਹਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ‘ਤੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।”

“ਮੈਂ ਵੀ ਬੱਕਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਭੁੱਖਾ-ਪਿਆਸਾ ਵੀ ਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿਓ।” ਯਮਲਾ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ। ਉਹਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਚੁੱਥ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਰਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ...ਭੁੱਖ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਰੂਹ ਏ?” ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ ਜੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਆਂ।” ਯਮਲੇ ਨੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਅ ਕਿਹਾ।

“ਫਿਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਉਪਰ ਜਾਹ। ਇਥੇ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ।” ਕਹਿ ਕੇ ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਬਾਰੀ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈ।

ਯਮਲੇ ਦੇ ਦੁਖੀ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਹਉਕਾ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਉਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ, ਕਿੰਨੇ ਮਹੀਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਉਹ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ... ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਬੌਸ ਇਹੀ ਯਾਦ ਸੀ ਕਿ ਉਜਾੜ ਜੰਗਲ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦਗਦੇ ਅੰਗਿਆਰ ਜਾਪ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਪਰਲੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਣ-ਕੁਰਲਾਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਉਤੇ ਬੁੱਢਾ ਬੰਦਾ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕੱਪੜੇ ਮੋਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਸਿਰ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਟੂਰੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਘੂਕ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਯਮਲੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ। ਉਹ ਤੁਬਕ ਕੇ ਉਠ ਬੈਠਾ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਐ ਓਏ?” ਉਹ ਰਤਾ ਕੁ ਹਿਰਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਅੰਗਿਆਰ ਵੀ ਡਿੱਗੇ।

“ਇਕ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਸੀ ਜੀ...ਤਖ਼ਤਾਂ ਵਾਲਿਓ।”

ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅਰਜ਼! ਹੂੰ...ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਕੱਢ, ਫਿਰ ਸੁਣਾਂਗਾ ਅਰਜ਼।”

ਵਾਹਵਾ ਦੇਰ ਤਕ ਯਮਲਾ ਉਹਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਬੁੱਢੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਉਹਦੀ ਬਿਪਤਾ ਸੁਣੀ ਤੇ ਆਖਿਆ: “ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।”

“ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।” ਯਮਲਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਕਾਨ ਕੁਰਕ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜਿਸਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਏ। ਆਤਮਾ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇ

ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਏ...ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਸਕਾਂ।”

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੂੰ ਜਾਹ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਈ।”

“ਤੂੰ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਐ?” ਯਮਲੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਆਂ।” ਬੁੱਢਾ ਹਿਰਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਪੁੱਟਦਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਕਿਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। “ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਐ। ਮੈਂ ਕਰੋੜਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡੇ ‘ਚੋਂ ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਐ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਵਾਂ।”

ਯਮਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸੁਰਾਹੀ ਵਿਚ ਬਚਿਆ ਆਖਰੀ ਦੋ ਘੁੱਟ ਪਾਣੀ

ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ।

ਫਿਰ ਰੱਬ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਚੋਖੀ ਦੂਰ ਉਤਾਂਹ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉਪਰ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਤੈਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਤੁਰਨਾ ਪਵੇਗਾ...ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਤੇ ਮੁੱਖ ਨਸ਼ੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜਪਥ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਜੰਨਤ ਤੇ ਜਹੰਨਮ, ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਰਕ, ਹੈਵਨ ਤੇ ਹੈਲ ਤੋਂ ਬੜੀ ਦੂਰ ਏ।”

“ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਪੜਾਂਗਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਆਖਰ ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਐ!” ਯਮਲੇ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਫਰ ਉਤੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਹ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਸ਼ੱਤਰ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣ ਗਏ, ਤੇ ਘੇਰੇ ਸਿਮਟ ਕੇ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਫਾਸਲੇ ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ ਤੇ ਸਮਾਂ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਰੀਘਦਾ ਰਿਹਾ...ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੀ ਟੀਸੀ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜਪਥ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖਿਲਾਰੀ, ਬੈਠੀ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਯਮਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਹਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋ ਰਹੀ ਐਂ ਭਾਈ?”

“ਮੈਂ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭਾਲ ਰਹੀ ਆਂ।” ਔਰਤ ਨੇ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਕਿਤੇ ਲੱਭ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਰਿਹਾ।”

“ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ-ਟਿਕਾਣਾ ਤਾਂ ਹੋਊ?”

ਯਮਲੇ ਨੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਆਇਆ ਪਸੀਨਾ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਬੜੀ ਦੂਰ ਉਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿੱਤੇ। ਮੇਰੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ...ਅਹ ਉਥੇ ਆਖਰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਏਂ ਨਾ? ਉਸ ਨਿਬੁਲੇ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਹਿਊਲੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਨਿਬੁਲੇ ਹੋਰ ਮਿਲਣਗੇ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਹੱਦ ‘ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨਿਬੁਲਾ ਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ; ਪਰ ਤੂੰ ਉਥੋਂ ਤਾਈਂ ਅੱਪੜੇਗਾ ਕਿਵੇਂ? ਉਥੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁਜ ਸਕਿਆ।”

“ਓਏ ਭਲੀਏ ਲੋਕੇ!”, ਯਮਲੇ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਪੈਂਡਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੱਟ ਆਖਰ ਅੱਪੜ ਈ ਜਾਂਦਾ ਏ।”

“ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?” ਔਰਤ ਨੇ ਹੰਝੂ ਪੁੱਝਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖ ਮੇਰਾ ਘਰ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਏ...ਆਹ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੀ ਟੀਸੀ ਦੇਖ! ਇਹ ਹੀਰੋ ਮੋਤੀ ਜਤਿਆ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜਪਥ...ਇਹਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਣੀ ਕੋਹੇਨੂਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੀਮਤੀ ਐ।” ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਯਮਲੇ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਬੜੀ ਭਲੀ ਲੱਗੀ ਪਰ ਉਸ ਕਿਹਾ: “ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਐ ਭਲੀਏ ਲੋਕੇ! ਤੂੰ ਉਹ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ... ‘ਛਿੱਡ ਨਾ ਪਈਆਂ ਰੋਟੀਆਂ, ਸਭੇ ਗੱਲਾਂ ਖੋਟੀਆਂ।’ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਤੇਰਾ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਸੁਕਰੀਆ।”

ਤੇ ਉਹ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੀ ਟੀਸੀ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਬੁਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਨਿਬੁਲੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਗੈਸ ਦੇ ਵਰੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਚੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ

ਚੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ

ਚੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ

ਚੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ

ਨਿਬੁਲਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਦਾਰ ਰਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਰੀ ਨਿਬੁਲੇ ਉਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਉਹਨੇ ਸੱਤ ਰੰਗੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਮਿਨਾਰ ਵਿਚ, ਛੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੈਠਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਗੈਸਾਂ ਤੇ ਮਹਿਲ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਹੂੰ! ਫਿਰ ਤੂੰ ਐਂ ਉਪਰ ਵਾਲਾ...” ਯਮਲੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਓਏ ਨਿੱਕਿਆ! ਉਪਰ ਵਾਲਿਆ!! ਧਰਤੀ ਦਿਆ ਮਾਲਕਾ!”

ਬੱਚਾ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਂ ਕੋਈ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਬੱਚਾ ਆਂ। ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

“ਫਿਰ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਕਿੱਥੇ ਐ?” ਯਮਲੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਕਿਹਾ, “ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਐ?”

“ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ!” ਬੱਚੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਬੜੀ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ।”

“ਇਥੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਐ? ਉਪਰ? ਦੂਰ? ਅਗਾਂਹ?...ਤੇ ਦੂਰ, ਉਪਰ, ਅਗਾਂਹ...ਪਰ ਕਿੱਥੇ?” ਕਈ ਸਵਾਲ ਯਮਲੇ ਨੇ ਇਕੋ ਸਾਰੇ ਪੁੱਛ ਲਏ ਸਨ।

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਉਤੇ ਹਾਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਹੱਸਦਾ-ਹੱਸਦਾ ਉਹ ਲੇਟ-ਪੇਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਾਸਾ ਰੋਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਉਹ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਤੇ ਉਸ ਤਾਈਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜ ਸਕਿਆ।”

“ਮੈਂ ਅੱਪੜਾਂਗਾ, ਮੈਂ!...ਤੇ ਅੱਪੜਾਂਗਾ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।” ਯਮਲੇ ਨੇ ਦੰਦ ਕਰੀਚ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਪਤਾ-ਟਿਕਾਣਾ ਦੱਸ...ਬੱਸ।”

ਬੱਚੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਫਿਰ ਇਥੋਂ ਸਿੱਧਾ ਜਾਈ ਜਾਹ। ਇਸ ਨਿਬੁਲੇ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਨਿਬੁਲੇ ਆਉਣਗੇ। ਫਿਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਚੱਕਰ, ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਬੁਲਾ। ਅਗਾਂਹ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਗੋਲਾ। ਉਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਘਰ ਹੈ, ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ...ਤੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਐ ਯਮਲਾ।”

“ਪਰ ਯਮਲਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਈ ਆਂ।” ਯਮਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ, ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਾਂ ਨਿਬੁਲਾ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਨਿਬੁਲਿਆਂ-ਹਿਉਲਿਆਂ, ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਚੱਕਰਾਂ, ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾਵਾਂ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜਾਂ, ਨਸ਼ੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਡਿਗਦਾ ਹੋਇਆ, ਮੂਧੇ-ਮੂਂਹ ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਣ ਡਿੱਗਾ। ਖੜਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ: “ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ! ਸਾਹੂਕਾਰ ਤੇਰੀ ਕੁਰਕੀ ਕਰਾਉਣ ਆ ਰਿਹਾ ਐ, ਤੇ ਤੂੰ ਅਜੇ ਭੁੰਜੇ ਈ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ।”

ਸੁਣਨ ਸਾਰ ਯਮਲਾ ਝੱਟ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹਿਰਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਂ ਵੇਖੂੰ ਕਿਹੜਾ ਮਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੁਰਕ ਕਰਾਉਣ ਆਉਂਦੈ? ਇਹ ਧਰਤੀ ਮੇਰੀ ਐ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਆਂ।”

ਇਤਨਾ ਆਖ ਕੇ ਯਮਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਂਗ ਚੁੱਕੀ, ਤੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।

ਕਾਵਿ-ਵਿਅੰਗ

ਸੱਚੇ-ਸੱਚ

ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਤਾਈਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਏ, ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਤਾਈਂ ਖਾਧਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ। ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਖਾਧੀ ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ, ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੋ ਪਾ ਲਿਆ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੇ। ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਖਾ ਲਈ ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ, ਕੁਝ ਖਾਧਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਿਕਾਊ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ। ਕੁਝ ‘ਸੁਰਜੀਤ’ ਕੌਮ ਖਾ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਕੌਮ ਸਾਰੀ ਖਾ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਆਦਰਸ਼ ਅਫਸਰ ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ

ਦਿਓਕਦ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ

ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਪਿੰਡ ਬੋਦਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ੀਰਾ ਵਿਖੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਨ, 23-24 ਸਤੰਬਰ 1908 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੋੜੇ ਲੜਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਵੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਦਾ ਮਹਿੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਡਗਣਾ (ਨੇੜੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੀ ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵਿਆਹ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ, ਪਰ ਮੁਕਲਾਵਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੋਰਿਆ

ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
ਫੋਨ: 206-434-1155

ਜਾਂਦਾ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਬੜੀ ਅਭਾਗ ਸੀ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਜਦੋਂ ਜ਼ੀਰੇ ਦੀ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਜ਼ੀਰੇ ਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਜਦ ਉਹ ਲੰਬੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ੀਰੇ ਤੋਂ ਬੋਦਲਾ ਆਏ, ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਛੂਤ ਦੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਲਾਇਲਾਜ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਚੱਲ ਵਸੀਆਂ।

ਫਿਰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸਮਰਾਲੇ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਥੇ ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਜੋ ਬੁੱਧਸਿੰਘਵਾਲਾ ਤਖਰੀਂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਇਕ ਲੜਕਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਬਚਿੰਦ ਕੌਰ ਪਿੰਡ ਬੋਦਲਾ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ! ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਬੜੀ ਸਮਝਦਾਰ ਨਿਕਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੀ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1905 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲੜਕੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਰੱਖਿਆ।

ਜ਼ੀਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਦਲੀ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਤੀਜੀ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ। ਫਿਰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਫਿਲੌਰ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਫੈਲੀ ਪਲੇਗ ਦੀ ਲਾਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀ ਬਚਿੰਦ ਕੌਰ ਵੀ ਚੱਲ ਵਸੀ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਲਈ ਬੱਚੇ ਸੰਭਾਲਣੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਫਿਰ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਜੋ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜੈਪੁਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰ ਗਏ।

ਫਿਲੌਰ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਘੋੜੀਆਂ 'ਤੇ ਆਉਣਾ, ਤੇ ਘੋੜੀਆਂ ਜੇਲ-ਘਰ ਦੀਆਂ ਟਾਹਲੀਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣੀਆਂ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨੇ ਘੋੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਖੁਭ ਦੁੜਾਉਣੀਆਂ। 1920 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਫਿਲੌਰ ਤੋਂ ਉਨੇ ਹੋ ਗਈ। ਉਥੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ। ਉਨੇ ਹੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਖਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਲਾਹੌਰ। 1921 ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਫਿਰ ਬੋਦਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨੂੰ ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਲੱਗਣ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਤੁਰ ਕੇ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਪਦੀ ਰੇਤ ਤੋਂ ਬਚਣ

ਲਈ ਮੁੰਡੇ ਅੱਕ ਦੇ ਪੱਤੇ ਲੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ। ਬੋਦਲਾ ਦੇ ਮਿਲਖੀ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਸਰਤ ਕਰਾਉਣੀ। ਮਿਲਖੀ ਨਾਲ ਉਹ ਛੁੰਬ ਵਿਚ ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਭਾਦੇ ਨੂੰ। ਭਾਦਾ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਧਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਵੱਲ ਗਗਨ ਜੀ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਇਕ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਸਜ-ਯਜ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਮੈਦਾਨੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਢਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਭਲਵਾਨ ਮਿਲਖੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਠਾਠੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਸੂਹੇ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਗੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਮੁਨਿਆਰੀ ਲੁੱਟਦੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੁਨਿਆਰੀ ਉਹ ਗੰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡੋਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੰਦੇ।

1922 ਵਿਚ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮੁਕਤਸਰ ਦਾਖਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਦਾਖਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੀ 1924 ਵਿਚ ਹਾਰਟ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੋਦਲਾ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਮਾਤਾ ਹਰਪਾਲ ਕੌਰ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ। ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲੈਣ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਹੋ, ਅੱਖੇ ਸੌਖੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਲਵੋ। ਜਦੋਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਤੀਜੇ

ਬਾਲ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ

ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੀ।

ਮਹਿੰਦਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ, ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਸੋਹਣੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਨੇ ਅੱਖ ਨੀਵੀਂ ਕਰ ਲੈਣੀ। ਕਦੇ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਝਿਉਰੀ ਦੀ ਭੱਠੀ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਝਿਉਰ ਰਾਤ-ਜਾਗਰੇ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਕਥਾ ਗਾ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸੁਗਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦੇ। ਮਹਿੰਦਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਫਿਕਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਘਿਓ ਦਾ ਪੀਪਾ ਫੜੀ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਫੜ ਲੈਂਦੇ। ਸਾਇੰਸ ਇੰਟਰ-ਮੀਡੀਏਟ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿੰਦਰ ਹੁਰੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ।

ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਪੇਂਟਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਬੀ.ਐਸਸੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। 1930 ਵਿਚ ਐਮ.ਐਸਸੀ. ਆਨਰਜ਼ (ਬੈਚੂਨੀ) ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਉਹ ਫਸਲ ਵੇਚ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਮਸਾਂ ਤਾਰ ਸਕਦੇ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ

ਦੇਖਣੇ। ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਖਤ ਲਿਖ ਕੇ ਫਾਰਮ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਇਹ ਫਾਰਮ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਭਰਨ ਦਾ ਫਿਕਰ ਪਿਆ। ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਫਾਈਨੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 50 ਰੁਪਏ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਉਹ ਬੀਕਾਨੇਰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ 30 ਮੁਰੱਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ 'ਤੇ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਕੁੱਲੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕੋਠੀ ਜੋ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਵਿਚ ਕਮਰਾ 50 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੌਜਵਾਨ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਕੱਲ੍ਹ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਕਮਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਦਸ ਰੁਪਏ ਮੌਤਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਰੁਪਏਆਂ ਦਾ ਡਾਢਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ 1946 ਵਿਚ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 14 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਦਸ ਰੁਪਏ ਮਾਰੇ ਸਨ ਤਾਂ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਰੰਗ ਫੱਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਮਹਿਰੌਲੀ ਦੀ ਲਾਏਬਰੇਰੀ ਲਈ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਚੰਦਾ ਦੇ ਦਿਓ, ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 11 ਜੂਨ 1932 ਦੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 173 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨੀਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ।

15 ਅਗਸਤ 1932 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਾਰੰਗਵਾਲ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੀ ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਣ ਲਈ 3 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੌਤਾ ਭਰਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੰਧੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

6 ਅਕਤੂਬਰ 1934 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਦੇ ਪੋਸਟਿੰਗ ਆਰਡਰ ਮਿਲ ਗਏ। ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਬਹੁਤ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਗਰਾਮ ਸੁਧਾਰ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਛੂਤ-ਛਾਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਭਜਨਾ ਨਾਂ ਦਾ ਆਦਿ-ਧਰਮੀ ਨੌਕਰ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ

ਦੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਨੇ ਮੀਟ ਦਾ ਡੋਂਗਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਡੋਬ-ਡੋਬ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੇਖ ਕੇ ਭਜਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਤੁਸਾਂ ਜੱਟਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਏ।” ਦੇਖ ਲਓ, ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਿ-ਧਰਮੀ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ!

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ

ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਤੋਂ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਦਲੀ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਅੱਲਕੇਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬੀ ਸੀ। ਇਕ ਇਕ ਤਅੱਲਕੇਦਾਰ ਸੌ-ਸੌ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਅਸਲ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਜਾਰੇ ਸਨ। ਤਅੱਲਕੇਦਾਰ ਲਖਨਊ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਐਸ ਕਰਦੇ। ਅਯੁਧਿਆ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮੀਲ ਹੈ। ਤਅੱਲਕੇਦਾਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਅਵਤਾਂ ਕਰਦੇ। ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਆਦਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਜਿਥੇ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਚਪਤਾਸੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਲ੍ਹਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ 1 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਲ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਦੇ ਟਾਂਡਾ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤੇ

ਫਸਾਦੀ ਦੌੜ ਗਏ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸੌ ਫਸਾਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਮਈ 1939 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਅਲਮੋੜਾ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਲਮੋੜੇ ਦਾ ਕਸਬਾ ਰਾਜਾ ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਅਲਮੋੜੇ ਤੋਂ ਬਦਲੀ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹੋ ਗਈ। ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰਾਮ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਰਰਮ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਫਸਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਸਾਦੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੁਤਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ 'ਵਾਰ ਫੰਡ' ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜੋ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਵਾਰ ਫੰਡ' ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਆਗਰਾ ਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਗਰਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਬੰਦ ਸਨ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਖਲ 'ਤੇ ਇਹ ਸਖ਼ਤੀ ਖਤਮ ਹੋਈ। ਸਤੰਬਰ 1941 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਰਾਏ ਬਰੇਲੀ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ

ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਫਸਰ ਵਿਰੁਧ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਚਾਰ ਸਾਲ ਇਸ ਡੱਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਆਏ। ਉਥੇ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਉਥੇ ਫੂਡ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਿਊਬਿਕ ਸੂਬੇ ਗਏ। ਇਹ ਟੂਰ 6 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 20 ਨਵੰਬਰ 1945 ਤੱਕ ਸੀ। ਕਿਊਬਿਕ ਤੋਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਦੋ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਗੇੜਾ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਝਾਤ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਮੱਕੀ ਦੇਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਝਾਤ ਦੇਸੀ ਮੱਕੀ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸੀ। ਦੂਜੇ, ਟਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸੰਨ 1946 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਫਸਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨੇ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਸਤ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਰੰਟੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਭ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਨ ਸੰਘ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ, ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉਤੇ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੜੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ

ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਰਨਾਰਬੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤ ਵਸੋਬੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਜੀਹ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀ ਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਕੇਵਲ ਸਰਨਾਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਦਾਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਚਿੱਤਰ ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਸਰਮਾਏ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਂਥਰੋਟਾ (ਕਾਂਗੜਾ) ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾਇਆ। ਸ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜੋ ਸੱਚਰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ, ਤੇ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਲੰਧਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਇਕ ਛੱਪਰ ਹੇਠਾਂ, ਕੰਡੇਦਾਰ ਤਾਰ ਦਾ ਵਾਗਲਾ, ਅੰਦਰ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਪਟਵਾਰੀ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗ ਆਪਣੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੱਚੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਹੀ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ! ਪਟਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਨਹੀਂ ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ, ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਖਾਲੀ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀਆਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ। ਦੁਆਬੀਏ ਮਝੈਲਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਆਬੀਏ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਮਾਝੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਮਝੈਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਕੱਚੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਕਮੇ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਝੈਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਮਝੈਲਾਂ ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ

ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਫ਼ਸਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰੇ ਦੇ ਵਿਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਵਿਰਕ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਨ ਤੇ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਲੋਕਲ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਨਾਵਾਕਫ਼ ਸਨ। ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਵਿਰਕ ਹੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਇਸਲਾਮੀਆ ਕਾਲਜ ਵਾਲੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਇਸਲਾਮੀਆ ਕਾਲਜ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਈ ਸੀ। ਭੀਮ ਜੈਨ ਸੱਚਰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਾਉਣ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਕੈਸਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੇ।

ਜਦੋਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ। ਟਰੈਕਟਰ, ਡੀਜ਼ਲ ਇੰਜਨ, ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ, ਪੰਪ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਟਿਊਬਵੈਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਦਾ ਦੇਖ ਕੇ, ਕਿ ਇਹ 9 ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋਗਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਤੇ ਛੇਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਝੱਟ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜੋ ਕੁਝ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ 1945 ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਉਨਤ ਖੇਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ।

110 ਲੱਖ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1951 ਤੱਕ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤਕਰਬੀਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਬਾਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਆਉਟ ਆਫ਼ ਦਿ ਐਸ਼ਿਜ਼' ਰੱਖਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਛਾਪੀ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ 'ਰਾਖ ਵਿਚੋਂ ਉਗੇ' ਛਪਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਵੀ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ) ਅਤੇ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ (ਪੀ.ਏ.ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 1953 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ (ਚੱਕਬੰਦੀ) ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਾਢ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਜੇ ਚੱਕਬੰਦੀ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਲਈ ਲਕੀਰਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੜਕ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।

ਕਾਂਗੜਾ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ: ਕਾਂਗੜਾ ਵਾਦੀ ਦੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗੜਾ ਵਾਦੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨੂਰਪੁਰ, ਨਗਰੋਟਾ, ਪਲਮਾ, ਐਂਥਰੋਟਾ,

ਬੈਜਨਾਥ, ਮਹਾਰਾਜ ਨਗਰ, ਗਵਾਲ ਟਿੱਲਾ, ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਟੀਰਾ, ਗੁਲੇਰ, ਕਾਂਗੜਾ, ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ, ਨਦੌਣ, ਡੋਹਰਾ ਗੋਪੀਪੁਰ, ਡਾਡਾ ਸਿੰਘਾ ਵਗੈਰਾ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੇ ਚਿੱਤਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ। ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ। ਅੰਨ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ

ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਰਿਸਰਚ (ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਰ.) ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਨ ਸਮੱਸਿਆ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਫੰਡ ਲਏ। ਪੂਰਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਮੈਕਸੀਕਨ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੱਧਰੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਧਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਝਾੜ ਸਾਡੀਆਂ ਦੇਸੀ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲਈ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪਲਾਟ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਵਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੱਧਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੀਜ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਹ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਝਾੜ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਐਨੀ ਫਸਲ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਕਣਕ ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਦੇਸ਼, ਅੰਨ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉਸਾਰੀ: 1952 ਵਿਚ ਹੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਲੈਂਡ ਸਕੇਪਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲੀ ਕਾਰਬੂਜੀਏ ਅਤੇ ਜਾਨਰੇ ਵੀ ਸਨ। 1966 ਤੋਂ ਰੰਧਾਵਾ, ਖਾਨਪੁਰ ਗਾਰਡਨ ਕਾਲੋਨੀ (ਨੇੜੇ ਖਰਤ) ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਅਨ ਟੈਰੀਟਰੀ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ, ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ, ਤਿੰਨ ਅਕਾਦਮੀਆਂ-ਸਾਹਿਤ, ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਤੇ ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਬਣਵਾਏ। ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪਲਾਟ ਦਿੱਤੇ। ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਪਲਾਟ ਅਮੀਰਾਂ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲੈਣੇ ਸਨ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ 60 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਾਂ ਬਣਾਈ। ਨੇਕ ਚੰਦ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਰੋਕ ਗਾਰਡਨ' ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੇ। ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਬਣਵਾਓ, ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ।" ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਗਰਾਓ ਦੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੰਗ ਉਠਣ ਲੱਗੀ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਪੱਕੀਆਂ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਦੇਣ ਹੈ।

3 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਵਸਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਡੀਆ

ਕਾਰਬੂਜੇ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣੇ ਜਾਂ ਵਿਗਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਸਾਏ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਅਖੰਡ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕੋਈ

ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਿਬਰਿਉ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਉਭਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ

ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਸੂਫੀ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ਼ ਕਾਲਜ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ (ਨਵ-ਨਿਵਾਸ) ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਡੀਆ ਲਾਂਚ ਕਰਕੇ ਅਜੋਕੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਯੁਗ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਾਨਿੰਗ ਤੇ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 72,614 ਇੰਦਰਾਜ ਵਾਲਾ ਪੀਡੀਆ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਨਵੇਂ ਦਿਸਹੱਦੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਇਹ ਸਮਗਰੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੱਡਣ ਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੀਆ ਸਮਗਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਲਗਭਗ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਨਵ-ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਵਲ ਬਣਨ ਦੱਬਿਆਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਬਾਰੇ ਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਏਸ ਪਾਸੇ ਧੱਕਣ ਵਾਲੀ ਵਿੱਕੀ ਪੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਮਿਲਦੀ ਤਰੁਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਵਿੱਕੀ ਪੀਡੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ 8952 ਹਿੰਦਰਾਜ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾ ਦੇ ਹੀ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦੀ, ਬੰਗਲਾ, ਤਾਮਿਲ, ਤੈਲਗੂ, ਨਿਪਾਲੀ, ਉਰਦੂ ਆਦਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਰਦੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਝਰ ਤਰੁਟੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਾਟਾਂ-ਤਰੁਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤੇ

ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪੀਡੀਆ ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। www.punjabipedia.org ਖੋਲ੍ਹੋ ਤੇ ਵਰਤੋਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਕਲਗੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਖੰਭ ਟੰਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣੀ ਰਹਿਣ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਸੂਸ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਪੜਪੋਤਰੀ: ਲੰਡਨ ਦੇ ਗੌਰਡਨ ਸੁਕੇਅਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂਰ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਨਾਂ ਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਜਾਸੂਸ ਦਾ ਬੁਤ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਸੂਰ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਪੜਪੋਤਰੀ ਸੀ। ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ 1793 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੂਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹਜ਼ਰਤ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ

ਨੂਰ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਦਾ ਬੁੱਤ

ਤੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਮਹਿਲਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਨੂਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨੂਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਵਿਲਾਇਤ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਮੇਂ ਨੂਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਦਰੋਹੀ ਪਿਛੋਕੜ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਉਤਰ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਮੈਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਂਗੀ ਪਰ ਜੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਵਾਂ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਰੋਡੀਓ ਅਪਰੇਟਰ ਦੀ ਨਾਜ਼ਕ ਡਿਊਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਅਤਿਕੇ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਡਚਾਓ ਨਾਂ ਦੇ ਅਤਿ ਬਦਨਾਮ ਕਨਸੈਂਟਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਸ ਤੀਹ ਸਾਲਾ ਸ਼ੇਰ-ਬੱਚੀ ਨੇ ਕੋਈ ਸੂਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। 30 ਸਤੰਬਰ 1944 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਬਦ 'ਲਿਬਰੇਟੇ' ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ। ਨੂਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਬੰਗਾਲੀ ਲੇਖਕਾ ਸ਼ਾਰਾਬਾਨੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਟਰਸਟ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬੁੱਤ ਲਗਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਟਰਸਟ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫਰ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਹੂੰ ਤੁਮ ਆਓ ਕਿ ਦਿਲ ਕੀ ਕਸਿਸ ਸੇ ਵੁਹ ਆਏਗੇ ਦੌੜੇ ਆਪ ਮੇਰੇ ਘਰ, ਕਹੇ ਬਗੈਰ। ਸੂਰਤ ਹੀ ਮੇਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਮਾਲੂਮ ਕਰ ਗਿਆ ਵੁਹ ਸਿਤਮਗਰ ਕਹੇ ਬਗੈਰ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਡੀਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਸਧਾਰਨ • ਇੰਨਸਕ੍ਰਿਪਟ • ਫੋਨੇਟਿਕ • ਰਮਿਗਟਨ

ਕਾਲਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੈਕੂਲਰ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਇਥੇ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਪੋਲੋ ਗ੍ਰਾਊਂਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ, ਨਾਲੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਡੀਆ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਧੁੰਨੀ ਵਿਚ ਉਸਰੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੁਬਾਰਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਵਰਗੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਉਤਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਭ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਥੇ ਬਾਬਾ

ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਦੀ ਤੇਲ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਸੀਰੀਆਨਾ

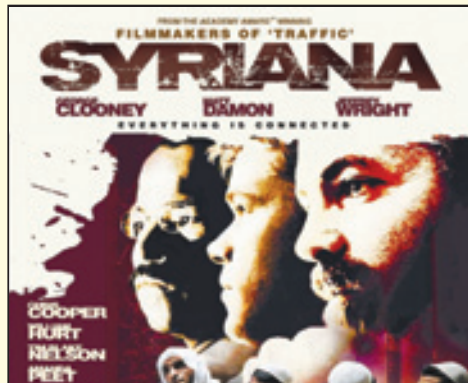
‘ਸੀਰੀਆਨਾ’ ਅਮਰੀਕੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੀ ਅਹਿਮ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਰਾਬਰਟ ਬਾਇਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਸੀ ਨੋ ਈਵਿਲ’ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਹ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਏਜੰਟ ਬੋਬ ਬਾਰਨਜ਼ (ਜਾਰਜ ਕਲੂਨੀ) ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਰਾਬਰਟ ਬਾਇਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਰਾਬਰਟ ਬਾਇਰ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦਾ ਕਰਿੰਦਾ ਸੀ। ‘ਸੀ ਨੋ ਈਵਿਲ’ ਕਿਤਾਬ ਰਾਬਰਟ ਬਾਇਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਢਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਬਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਲਈ ਨਵੇਂ ਮੁਖਬਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਨ 1983-84 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਲਿਬਨਾਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੈਰੂਤ ਵਿਚ ਹਿਜ਼ਬੁਲਾ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਬਰਟ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬੈਰੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਦਰਾਸ, ਤਾਜਿਕਸਤਾਨ, ਮੋਰਾਕੋ ਅਤੇ ਇਰਾਕੀ ਕੁਰਦਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਬਰਟ ‘ਟਾਈਮ’ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਲਈ ਸਹੀਏ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਬਰਟ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼-ਜੰਗਜ਼ੂਆਂ ਬਾਬਤ ਬਣੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਅਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼-ਜੰਗਜ਼ੂਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ (ਕਾਤਲ ਚਾਹੇ ਇਸਰਾਈਲੀ, ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹੋਵੇ); ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਨਾਲ ਤਿਰਸਕਾਰ, ਬੇਇਜ਼ਤੀ, ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਫੈਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਬੰਬ ਚਲਦੇ ਹਨ।” ਰਾਬਰਟ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਪੈਂਤੜਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਡਨ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਰਾਕ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, “ਦੁਜੀ ਖਾਤੀ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਬਗਦਾਦ ਵਿਚ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਰਾਕੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਕਵਚ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਾਇਬਘਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇ। ਇਹ ਜੰਗ ਅਰਬ ਮੁਲਕ ਇਰਾਕ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ। ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਢਾਂਚਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਗ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਤਿਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਖੁਦਕੁਸ਼-ਜੰਗਜ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ।”

ਸੀਰੀਆਨਾ ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿਤ ਉਘਾੜਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਸਾਧਣ ਲਈ ਨੇੜਿਉਂ ਜੁੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਾਪਾਕ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ਰੇਆਮ ਨੰਗੀ

ਕਲਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ
+91-97799-34747

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਪੱਛਮ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਲੇਖਕ ‘ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦਾ ਭੇੜ’ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਬੋਬ ਬਾਰਨਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, “ਰੂਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੀਨ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਬੰਦਾ ਜੋ ਮੋਰਾਕੋ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।” ਇਹ ਸੰਵਾਦ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਬਾਬਤ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ‘ਸਮੱਸਿਆ’ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੁਟੇਰੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਿਤ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ‘ਜਮਹੂਰੀਅਤ’ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਬਦਨਾਮ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਫੌਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪੁਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

‘ਸੀਰੀਆਨਾ’ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਧਰਤ-ਦ੍ਰਿਸ਼ (ਲੈਂਡ-ਸਕੇਪ) ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਿਲਮ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਥਾਨਕ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਬੇਨਾਮ ਮੱਧ-ਪੂਰਬੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨਾਸਰ ਨੇ ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਦਿਉਕੰਦ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀ ‘ਕੋਨੋਕਸ’ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਚੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ‘ਕਿਲੇਨ’ ਨੂੰ ਕਜ਼ਾਖ਼ਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ‘ਕੋਨੋਕਸ’ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਜ਼ਾਖ਼ਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੈ। ‘ਕਿਲੇਨ’ ਨੇ ਕਜ਼ਾਖ਼ਸਤਾਨ ਦੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਵਵਾਇਆ

ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਹਿਕਮਾ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ‘ਚ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਰਾਬਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ‘ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ’ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇਰਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਦੀਆਂ ਗੋਦਾਂ ਗੂੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨਾਸਰ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਉਲਟ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਦੇ ਪੈਸੇ ਉੱਤੇ ਵਧੇਰਾ ਸਮਾਂ ਡੰਗ ਨਹੀਂ ਟਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤੇਲ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਦੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਹਕੂਕ ਦੇਣ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ।

ਜਨੇਵਾ ਦਾ ਉਰਜਾ-ਮਾਹਰ ਬਾਇਰਨ ਵੁੱਡਮੈਨ (ਮੈਟ ਡੈਮਨ) ਨਾਸਰ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਸਰ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਪੱਛਮੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਸਰ ਦਾ ਮੁਲਕ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ਰਾਹੀਂ ਗੈਸ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਦਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਸ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਉੱਤੇ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾਸਰ ਦੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੇ ਗਲੇ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਰਾਨ-ਪਾਕਿ-ਭਾਰਤ ਗੈਸ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ਦਾ ਕੰਮ ਰੁਕਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਰਜਾ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਹਿੰਦ-ਅਮਰੀਕਾ ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਧੀ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਧੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪਰਮਾਣੂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦਾ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਸੰਨ 2013 ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਗੈਸ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਰਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਰਕਮਿਨਸਤਾਨ-ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਭਾਰਤ ਗੈਸ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-

ਬਲੱਗ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਤੁਰਕਮਿਨਸਤਾਨ ਵਾਲੀ ਪਾਇਪ-ਲਾਇਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦਿਉਕੰਦ ਤੇਲ-ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੈਅ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨਾਸਰ ਲਈ ਜਾਨ ਦਾ ਖੌਫ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਗੰਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅੱਯਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਉ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਸਰ ਅਰਬੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਕਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਚਲਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਥਾਨਕ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਉੱਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਹੋ ਕੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁੰਡਾ ਵਸੀਮ ਮੁਸਲਿਮ ਦਲ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਧਰ, ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਬੋਬ ਬਾਰਨਜ਼ (ਜਾਰਜ ਕਲੂਨੀ) ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਸਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਫੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਬੋਬ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡਾ ਬਚਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੋਬ ਅੰਤ ਵਿਚ ਨਾਸਰ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਡੂੰਹ ਹਮਲੇ ਰਾਹੀਂ ਨਾਸਰ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ‘ਕੋਨੋਕਸ-ਕਿਲੇਨ’ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨਾਲ ਗੰਢ-ਤੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ‘ਕੋਨੋਕਸ-ਕਿਲੇਨ’ ਸਾਂਝੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਤੇਲ-ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਠੇਕਾ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੇਲ-ਖੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹੂਰਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖੁਦਕੁਸ਼-ਜੰਗਜ਼ੂ ਬਣਿਆ ਵਸੀਮ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਮਿਜ਼ਾਇਲ ਨਾਲ ਤੇਲ-ਖੂਹ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦਿੰਦਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਲਬੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਅਮੁੱਕ ਚੱਕਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਪੱਛਮ ਦੀ ਤੇਲ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅਣਸੁਲਝੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੰਗਨਾ ਕੁਈਨ ਬਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ

ਕੇ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ ‘ਕ੍ਰਿਸ-3’ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਗਨਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ

ਲਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਾਇਕ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ

ਚੋਪੜਾ ਵਰਗੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਮੁੱਖ ਨਾਇਕਾ ਸੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਗਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਕੰਗਨਾ ਦੀ ਹੀ ਹੋਈ। ‘ਤਨੂ ਵੈਡਸ ਮਨੂ’ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਚਰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਫਲ ਵੀ ਰਹੀ। ਫਿਲਮ ‘ਕੁਈਨ’ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤਾਂ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਕੁਈਨ’ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਜਿਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਔਕੜਾਂ ਵਿਚ ਤਿਲ ਤਿਲ ਭੁਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤਿਲ ਤਿਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਉਂ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਕਾਸ ਬਹਿਲ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੋਰ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜ਼ਾ ਹੇਅਡਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਕੁੱਲ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਸੂਹ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਕੰਗਨਾ ਰਣਵਤ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ ਤੇ ਦਮਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਰਣਵਤ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਕੁਈਨ’ ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਉੱਤੇ ਮਾਧੁਰੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਗੁਲਾਬ ਗੈਂਗ’ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ-ਕੁਈਨ, ਗੁਲਾਬ ਗੈਂਗ ਅਤੇ ਯਮੀ ਗੋਤਮ ਤੇ ਅਲੀ ਜ਼ਫਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਟੋਟਲ ਸਿਆਪਾ’, ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ। ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ‘ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚੱਲਿਆ। ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ‘ਕੁਈਨ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਆਮ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ‘ਗੁਲਾਬ ਗੈਂਗ’ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੰਗਨਾ ਦੀ ‘ਕੁਈਨ’ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਗਨਾ ਰਣਵਤ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਹੀਰੋਇਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਿਰਫ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਭਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ‘ਕੁਈਨ’ ਹੈ ਹੀ ਨਾਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੰਗਨਾ ਨੇ ਬੜੀ ਦਲੇਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਕੰਗਨਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਰੱਜ

Apple iPad mini

HOME ENTERTAINMENT ANYWHERE.

HURRY!
LIMITED-TIME
OFFER!

Only from DISH
Get an iPad® mini **FREE** when you sign up
for DISH and the Hopper.*

Cannot be combined with promotional pricing. Must subscribe to qualifying American programming starting at \$54.99/mo in addition to International programming. Requires 24-month commitment, credit qualification and qualifying programming.

Did you know that the first Indian woman in space was a Punjabi trailblazer? With the Hopper, we're trailblazing a new way to watch your home entertainment anywhere.

WATCH WHAT
YOU LOVE

LOVE HOW
YOU WATCH IT

PTC
PUNJABI

α
eto
ਪੰਜਾਬੀ

jus
punjabi

GET
[ਪੰਜਾਬੀ]

mh
PHONE

And many more!

PUNJABI PACK

\$24.99
/mo

AMERICA'S TOP 120

Over 190 American channels starting at \$29.99/month for 12 months.*

*Requires 24-month commitment and credit qualification. Monthly DVR and receiver fees apply.

Only the **Hopper®** gives you the power to:

- Watch all your live and recorded TV anywhere*
- Instantly skip commercials*
- Store up to 2,000 hours of your favorite shows

*Feature must be enabled by customer.

Call now! **1-888-926-5479**
or visit **DishPunjabiTV.com**

dish

Important Terms and Conditions: Promotional Offers: International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package. For iPad mini Offer, International programming requires any America's Top package. Requires activation of new qualifying DISH service. All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. After 12-month promotional period, then-current everyday monthly price applies and is subject to change. **ETP:** If you cancel service during the first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies. For iPad mini offer, if you cancel service during first the 24 months, early termination fee of \$30 for each month remaining applies. **Activation fee may apply.**

Additional Requirements: For iPad mini Offer: Customer must select Hopper system and minimum of America's Top 120 package; allow 4-6 weeks for delivery; offer not available in Puerto Rico or USVI. ETP based in part on everyday price (i.e. non-promotional price) for programming. Available while supplies last. Model subject to change without notice. **Hopper Features:** AutoHop feature is only available with playback the next day of select primetime shows on ABC, CBS, FOX and NBC as part of PrimeTime Anytime feature. Both features are subject to availability. **Installation/Equipment Requirements:** A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Certain equipment is leased and must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. Recording hours vary; 2000 hours based on SD programming. Equipment comparison based on equipment available from major TV providers as of 1/17/14. Watching live and recorded TV anywhere requires an Internet-connected, Sling-enabled DVR and compatible mobile device. **Miscellaneous:** Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. State reimbursement charges may apply. Additional restrictions and taxes may apply. **Offers end 6/12/14.**

© 2014 DISH Network L.L.C. All rights reserved. iPad is a trademark of Apple Inc., registered in the U.S. and other countries. Apple is not a participant in or sponsor of this promotion.

ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ

ਰੰਗਾਰੰਗ ਸ਼ਾਮ

ਦੇਬੀ ਮਖਸੂਸਪੁਰੀ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ 22 ਮਾਰਚ 2014 ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ

ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ 1521 W. Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਫੋਨ: 219-670-4579

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ

ਫੋਨ: 815-557-4991

**ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਐਂਟਰ ਹੋਣ ਲਈ
ਗੈਸਟ ਪਾਸ ਜ਼ਰੂਰੀ**

ਗਾਇਕ ਨਿੱਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ ਰਤਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਾਲ ਘੋੜਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਮਰਾ ਦਿੱਲੀ ਪੈਲੇਸ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਪਿੰਕਾ ਪਾਲੀਆ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਕਿੰਟੂ ਬਾਵਾ ਹੈਰੀ ਢੱਟ ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਕਾਕਾ ਬਾਠ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਿੰਦਰ ਭੂਰ ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ ਲਖਬੀਰ ਚੀਮਾ ਰਣਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸੱਤਾ ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਰਿੰਪੀ ਖੱਟੜਾ ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ ਦਲਬਾਰਾ ਮਾਂਗਟ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਪਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬਸਰਾਨ ਹਰਦਿਆਲ ਦਿਓਲ ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ

ਨੀਟੂ ਕਾਹਲੋਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਦੀਪਾ ਬੰਦੇਸਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ ਜਸਬੀਰ ਸੁੱਗਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਓਹਾਇਓ), ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਡੇਅਟਨ (ਓਹਾਇਓ) **ਮੀਡੀਆ ਸਹਿਯੋਗੀ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ **ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ:** ਸਿਆਨ ਵੀਡੀਓ